Nr 26.

Ankom till riksdagens kansli den 22 april 1929 kl. 5 e. m.

Utlåtande, i anledning av vissa framställningar rörande pensioner eller understöd åt efterlevande till vissa i statens tjänst anställda personer.

Bankoutskottet får härmed avgiva utlåtande över åtskilliga till utskottet hänvisade framställningar rörande pensioner eller understöd åt efterlevande till vissa i statens tjänst anställda personer.

A. Vissa allmänna frågor rörande understöd åt efterlevande efter statsanställda m. m.

1:o.

Innan utskottet ingår på prövning av föreliggande särskilda framställningar om pensioner eller understöd, anser sig utskottet till en början böra behandla vissa av chefen för finansdepartementet till statsrådsprotokollet över finansärenden för den 4 januari 1929 vid anmälan av frågan om regleringen av utgifterna för budgetåret 1929/1930 under riksstatens elfte huvudtitel inledningsvis berörda spörsmål rörande understöd åt efterlevande efter vissa statsanställda.

Departementschefen har därvid först erinrat, att vid 1928 års riksdag frågan om begränsning av detta slag av familjepensionering var föremål för uppmärksamhet. Ett icke obetydligt antal av de till denna riksdag inkomna framställningarna om familjepensioner avsågo änkor efter befattningshavare, som avlidit jämförelsevis långt tillbaka i tiden. Med hänsyn härtill ansåg sig *bankoutskottet* böra upptaga till prövning spörsmålet om de rimliga gränser, som borde uppdragas för familjepensionering av ifrågavarande slag. Utskottet anförde härom följande i utlåtande nr 32 under punkten 1: *1928 års riksdag.*

»Sagda spörsmål har, utskottet veterligt, icke varit föremål för närmare prövning från riksdagens sida. Visserligen har riksdagen tidigare beviljat pensioner åt änkor, vilkas män avlidit för ganska lång tid sedan, men då det endast gällt några enstaka fall, kunna dessa icke anses vara prejudicerande för en mera omfattande pensionering av efterlevande till befattningshavare, vilka avlidit redan för lång tid sedan.

Grunden för beviljande av änkepension är mannens statstjänst. Ju längre tid som förflutit, sedan mannen avlidit, desto mera har det samband mellan mannens statstjänst och änkans levnadsförhållanden, som är förutsättning för änkepensionen, upphört att existera. Det synes sålunda ur principiell synpunkt kunna sättas i fråga, om änkepension bör beviljas, där en avsevärd tid förflutit efter mannens död.

Till dessa mera principiella betänkligheter kommer den omständigheten, att ett bifall till nu föreliggande framställningar skulle medföra, att riksdagen nödgades gå in för en retroaktiv pensionering av betydande omfattning, avseende ett stort antal efterlevande till statstjänare inom olika förvaltningsområden, vilka avlidit under en avsevärd tidrymd tillbaka. Det synes utskottet kunna starkt ifrågasättas, om riksdagen bör påtaga sig en understödsverksamhet av denna omfattning, och i varje fall kan det icke vara lämpligt, att densamma grundar sig på av olika tillfälligheter föranledda framställningar till riksdagen. Skulle staten anses böra bereda pensionsunderstöd åt behövande efterlevande till personer, som haft anställning i statens tjänst, oavsett vid vilken tidpunkt anställningen eller i anledning av densamma åtnjuten tjänstepension genom dödsfall upphört, så måste enligt utskottets mening denna angelägenhet ordnas genom fastställandet av generella grunder för understödet och prövningen av de särskilda fallen överlämnas åt någon därtill lämpad statsmyndighet. Under nuvarande förhållanden bör riksdagens verksamhet med beredande av pensionsunderstöd av detta slag begränsas till i tiden mera näraliggande fall, vilket även är i full överensstämmelse med de principer, som hittills kommit till uttryck i riksdagens handläggning av frågor rörande tjänstepensioner. En obegränsat retroaktiv understödsverksamhet på här ifrågavarande område skulle för övrigt, såsom framgår av åtskilliga efterföljande punkter i detta utlåtande, i många fall endast medföra, att redan utgående kommunala understöd komme att avlösas av statsunderstöd.

Med hänsyn till vad sålunda anförts, och i syfte att riksdagens här ifrågavarande verksamhet må hållas inom överskådliga gränser, har utskottet ansett sig böra inskränka sig till att tillstyrka pensionsunderstöd i sådana fall, som ligga inom de sistförflutna tio åren och där i övrigt billighetsskäl föreligga.»

På grund av det anförda avstyrkte utskottet bifall till vissa av Kungl. Maj:t eller enskilda motionärer framlagda förslag om understöd. Vid utskottets utlåtande voro fogade reservationer av fem ledamöter, vilka förklarade sig icke kunna biträda den principiella uppfattning, som uttalats av utskottsmajoriteten.

Den av utskottet sålunda väckta frågan föranledde ingående debatter i båda kamrarna, vilka vid votering stannade i olika beslut. Den av riksdagen till Kungl. Maj:t avlåtna skrivelsen i ämnet (nr 354) kom vid denna utgång icke att innehålla något yttrande i den av utskottet berörda principfrågan.

Departementschefen den 6 september 1928.

Ifrågavarande spörsmål upptogs sedermera till statsrådsprotokollet över finansärenden för den 6 september 1928, därvid dåvarande chefen för finansdepartementet yttrade, att spörsmålet enligt hans mening vore av den vikt, att en förutsättningslös utredning därav borde komma till stånd.

Det syntes nämligen angeläget att erhålla fastare grunder för beviljande av understöd åt förevarande kategorier. Bland annat vore den synpunkten vägande, att man därigenom underlättade en mera enhetlig och likformig tillämpning.

Undersökning rörande ordnandet av familjepensionering för icke-ordinarie statsanställda hade visserligen verkställts av 1926 års pensionsutredning, som jämväl angivit vissa riktlinjer för frågans lösning. Förslag till lagstiftning på grundval härav syntes emellertid icke under den närmaste framtiden kunna underställas statsmakternas prövning. Härtill komme, att blivande familjepensionsrätt icke syntes komma att tillerkännas efterlevande till den, vilken före bestämmelsernas ikraftträdande avgått ur tjänst. Vid sådant förhållande syntes anledning ej föreligga att uppskjuta utredningen i avvaktan på pensionsförslagens vidare behandling.

Vid den blivande utredningen borde uppmärksamhet bland annat ägnas frågan, huruvida sökanden redan åtnjöte understöd från annat håll, exempelvis genom vederbörande kommuns försorg. Tillika borde tagas under övervägande, huruvida hänsyn borde tagas till sökandens ekonomiska läge vid tiden för befattningshavarens frånfälle eller allenast till situationen vid ansökningstillfället. Även andra omständigheter, som kunde vara av betydelse för understödsfrågan, borde självfallet beaktas. Därjämte borde, i den mån så vore möjligt, en approximativ uppskattning verkställas rörande de utgifter för statsverket, som skulle bliva följden av ett godkännande av de riktlinjer, som komme att föreslås.

I enlighet med departementschefens hemställan anbefallde Kungl. Maj:t statskontoret att i anslutning till sålunda angivna synpunkter verkställa utredning och inkomma med förslag i ämnet.

I skrivelse den 12 november 1928 har statskontoret framlagt sådan utredning och därvid anfört huvudsakligen följande: *Statskontorets utredning.*

Statskontoret vill till en början betona, att det här gäller — icke att avpassa en förmån, vartill vederbörande äger rätt — utan att undersöka, huruvida och i vilken mån staten såsom arbetsgivare kan anses böra av *billighetsskäl* sörja för dennes efterlämnade änka. De grunder, som vid denna billighetsprövning hittills följts, finnas angivna i riksdagens skrivelse den 16 april 1926 (nr 149), däri anförts bland annat: Riksdagen hade årligen beviljat ett betydande antal understöd åt änkor och barn efter sådana befattningshavare i statens tjänst, vilka icke kunnat förvärva familjepensionsrätt för sina efterlevande. I dylika fall hade beträffande såväl ordinarie som icke-ordinarie befattningshavares efterlevande såsom förutsättning för understöds tilldelande gällt — förutom att befattningshavaren under viss, ej alltför kort tid varit anställd i statens tjänst — att ömmande omständigheter i de särskilda fallen kunnat anses föreligga. I fråga om änka hade så ansetts vara förhållandet, då hon på grund av hög ålder eller sjuklighet varit oförmögen till arbete och därjämte befunnits medellös eller i avsaknad av tillräckliga medel för sitt uppehälle samt icke ägt anhöriga, som funnits kunna och böra sörja för eller bidraga till hennes uppehälle.

Det kan ju icke förnekas, att dessa grunder äro ganska lösliga; de lämna icke någon bestämd ledning för ett objektivt bedömande, huruvida omständigheterna i det särskilda fallet kunna anses vara sådana, att pension bör beredas; och särskilt för de myndigheter, som hava att förberedelsevis hand-

lägga frågor av denna art, skulle det givetvis innebära en lättnad, om fastare grunder kunde givas. Men å andra sidan må icke förbises, att förhållandena äro så skiftande, att fixerandet av vissa förutsättningar och villkor otvivelaktigt kan leda till mindre tillfredsställande resultat. Man skulle visserligen kunna tänka sig att från pensionering utesluta änkor efter *mera lösligt anställda* statstjänare såsom exempelvis byggnadsarbetare vid statens järnvägsbyggnader och fästningsbyggnader; och änkepensionering i sådana fall har ytterst sällan förekommit. Men billigheten synes bjuda att, där exempelvis en sådan anställningshavare efter långvarigt arbete i statens tjänst avlider i sjukdom, som han ådragit sig direkt genom arbetet, staten icke undandrager sig att hjälpa hans änka, om ömmande omständigheter föreligga. Man skulle också kunna uppställa fordran på visst bestämt *antal tjänstår* för mannen såsom förutsättning för pension åt änkan; och då i regel fordras minst 20 års tjänst för att pension skall tilldelas befattningshavaren själv, skulle man vid första påseendet tycka, att för änkepensionen enahanda förutsättning borde gälla; men även här möta vid närmare eftertanke betänkligheter mot en fixering. Även härvidlag måste nog hänsyn tagas till den fastare eller lösligare anställning, som den avlidne mannen innehaft; var han innehavare av en extra ordinarie befattning i ett ämbetsverk, synes en jämförelsevis kort anställningstid böra medföra pension åt änkan — om eljest ömmande omständigheter föreligga — exempelvis i det fall, att till följd av pågående utredning om ändrad organisation utnämning till ordinarie befattningshavare uppskjutits och han därigenom icke blivit i tillfälle att genom inträde i änke- och pupillkassa sörja för sina efterlevande. Vad däremot beträffar änkan efter en person, som i statens tjänst haft allenast en mera löslig, kanske av arbete hos annan arbetsgivare avbruten anställning, lärer det få anses befogat att fordra en jämförelsevis längre sammanlagd anställningstid i statstjänst såsom förutsättning för pension åt änkan.

Slutligen skulle man kunna tänka sig att för bedömande av pensioneringsfrågorna få någon fastare grund åtminstone i det avseendet att, om *behållningen i boet* efter den avlidne mannen översteg visst belopp, pensionering av hans änka icke skulle ifrågakomma. Att såsom förutsättning för pensionering uppställa avsaknad av behållning i boet torde icke vara riktigt; någon mindre behållning, bestående av vanliga lösören, bör givetvis i och för sig icke utgöra hinder för pensionering av änkan. Att här sätta en viss gräns är synnerligen vanskligt; den gränsen måste alltid i någon mån bliva beroende av den avlidnes ställning och levnadsförhållanden. Även härvidlag är det svårt att fixera pensioneringsgrunderna i vidare mån än att, där vad av behållningen i dödsboet, som tillfaller änkan, kan beräknas avkasta ett årsbelopp, som motsvarar eller överskjuter vad som skulle vid fullständig medellöshet ifrågakomma såsom änkepension, någon pensionering icke bör förekomma. Men detta är icke något nytt; det har givetvis uppmärksammats vid prövning av frågan, om behov av understöd förefunnits.

Såsom av det föregående framgår, ställer sig statskontoret synnerligen tveksamt till frågan om lämpligheten att närmare fixera grunderna för ifrågavarande pensioneringsverksamhet. Detta gäller särskilt de vanliga fallen, där frågan om änkepension väckes såsom en omedelbar följd av mannens död. I viss mån annorlunda ställer sig saken, när frågan om änkepension skall prövas vid ett senare tillfälle och kanske först sedan *lång tid förflutit efter mannens frånfälle.* Den tankegång, som kommit till uttryck i bankoutskottets förenämnda betänkande, kan statskontoret i det väsentliga biträda, ehuru det enligt ämbetsverkets mening kan ifrågasättas,

huruvida den av utskottet föreslagna tidsbegränsningen kan under alla förhållanden upprätthållas och sålunda är lämplig såsom uttryckligt villkor för att pensionering må ifrågakomma. Statskontoret anser, att man snarare bör utgå från att *i regel änkepensionering under nu ifrågavarande förhållanden icke bör förekomma.* I alla händelser synes i sådana fall en undersökning böra äga rum till utrönande av den efterlämnade familjens ställning vid mannens frånfälle, änkans levnadsförhållanden därefter och orsakerna till hennes senare framträdande behov av understöd. Särskilt synes det statskontoret böra vara uteslutet att, om änkan omhändertagits av vederbörande kommun genom intagning å vård- eller ålderdomshem eller eljest av kommunen bekommit underhåll, pension av statsmedel skulle beviljas; en sådan åtgärd skulle ju icke innebära annat än att understödsverksamheten i sådant fall överflyttades från kommunen på staten. Den omständigheten däremot, att änkan kommit i åtnjutande av underhåll enligt pensionsförsäkringslagen, synes icke böra i och för sig utesluta henne från änkepension.

Att, såsom bankoutskottet tänkt sig, vägra pension i alla fall, där tio år eller mer förflutit efter mannens död, synes dock knappast tillrådligt. Om exempelvis mannen efterlämnar en 53-årig änka och hon är i stånd att med arbete försörja sig, föreligger ju icke anledning att omedelbart bereda pension; men när hon efter 12 à 15 år närmar sig 70 års ålder, äro krafterna slut och behov av understöd framträder. Enligt statskontorets mening vore det icke förenligt med billighet att då vägra henne pension, därför att hon under längre tid än tio år efter mannens död kunnat med arbete försörja sig. Statskontoret håller före, att även i sådant fall det är synnerligen vanskligt att på förhand binda sig vid viss fixering av förutsättningarna för pensionering; men, därest överhuvudtaget någon sådan fixering kan anses lämplig, synes det vara att föredraga, att villkoret hänför sig till änkans ålder vid mannens död, förslagsvis minst 50 år, samt längden av mannens anställning i statstjänst, förslagsvis 20 år, varvid tillika bör gälla, att änkepensionering icke ifrågakommer under andra förhållanden än att mannen vid sin död var i statens tjänst eller för sådan tjänst åtnjöt pension.

Vad statskontoret anfört har ämbetsverket sammanfattat sålunda, att statskontoret för sin del icke trodde på möjligheten av att — utan åsidosättande av billighetskraven — bestämma några fastare grunder för ifrågavarande understödsverksamhet, i all synnerhet vad beträffade de regelmässigt förekommande fallen, där fråga om pensionering av änkan väcktes såsom en omedelbar följd av mannens död; men att beträffande andra fall än nyss nämnts kunde ifrågasättas, att *såsom regel* finge gälla, att änkepensionering icke skulle förekomma annat än då mannen tjänat staten minst 20 år ävensom vid dödsfallet kvarstått i statstjänst eller för sådan tjänst åtnjutit pension samt änkan vid mannens död uppnått en levnadsålder av minst 50 år. Emellertid kunde undantag även från denna regel finnas påkallade av särskilda ömmande omständigheter.

Härefter har statskontoret yttrat huvudsakligen följande:

Då statskontorets förslag icke i någon mån åsyftade en vidgad understödsverksamhet, hade statskontoret icke gjort någon ansats till verkställande ens av en approximativ uppskattning av statsverkets blivande utgifter för denna understödsverksamhet. Statskontoret ville emellertid också framhålla, att,

även om man ville ifrågasätta ändring i hittills tillämpade grunder, några kostnadsberäkningar rörande utfallet av sådana ändringar svårligen kunde göras, liksom överhuvudtaget någon på det faktiska änkebeståndet grundad utredning svårligen syntes kunna verkställas.

Med anledning därav, att bankoutskottet uttalat sig för att, om ifrågavarande understödsverksamhet utvidgades och kunde ordnas genom fastställande av generella grunder, prövningen av de särskilda fallen borde överlämnas åt någon därtill lämpad statsmyndighet, ville statskontoret erinra därom, att sådan understödsverksamhet redan förekomme hos ett par statsmyndigheter, nämligen lotsstyrelsen och generaltullstyrelsen, vilka till sitt förfogande hade vissa medel för understöd åt vissa efterlevande.

Även om några generella grunder för den hittills av riksdagen utövade understödsverksamheten beträffande änkor och barn icke lämpligen syntes kunna fastställas, skulle det väl dock kunna ifrågasättas, att denna verksamhet, som i förhållande till sin ringa vikt vållade riksdagen ett icke obetydligt besvär, kunde överlämnas att av Kungl. Maj:t utövas inom vissa av riksdagen bestämda gränser. Ett beslut i sådan riktning syntes visserligen icke utgöra hinder för enskild motionär att väcka förslag i sådan fråga; men beträffande dylikt förslag syntes då endast behöva hänvisas till att för sådant ändamål medel ställts till Kungl. Maj:ts förfogande. Begränsningen syntes uteslutande böra ligga däri, att för ett budgetår icke finge beviljas nya pensioner utöver visst belopp samt att under budgetåret utgående pensioner av detta slag icke finge överstiga visst belopp. Under vart av de senare åren hade riksdagen beviljat pensioner till sammanlagt belopp av omkring 25,000 kronor, och pensionernas sammanlagda årsbelopp vid sistförflutna budgetårs utgång hade utgjort i runt tal 210,000 kronor. En ganska hastig avgång bland pensionärerna ägde rum, såsom naturligt vore, då pensionärerna i allmänhet utgjordes av ålderstigna och sjukliga personer. Om nu 1929 års riksdag också beviljade pensioner av ifrågavarande slag till sammanlagt årsbelopp av omkring 25,000 kronor, vore det antagligt, att pensionernas sammanlagda årsbelopp den 30 juni 1929 komme att utgöra omkring 230,000 kronor. Vid sådana förhållanden skulle 1929 års riksdag kunna för budgetåret 1929/1930 för ifrågavarande ändamål ställa till Kungl. Maj:ts förfogande ett belopp av 25,000 kronor av anslaget till allmänna indragningsstaten, med föreskrift tillika, att årsbeloppen av gällande pensioner icke finge tillsammans överstiga 250,000 kronor. Ordnades det på detta sätt, syntes det vara lämpligt, att inkommande ansökningar om pension samlades för att ett par gånger om året i ett sammanhang upptagas till avgörande samt att alla sådana frågor bereddes i ett och samma departement av Kungl. Maj:ts kansli (finansdepartementet).

En och annan gång hade riksdagen beviljat änkepension att utgå av affärsdrivande verks medel; och då även i framtiden kunde i undantagsfall ifrågakomma anlitande av sådant verks medel för understöd åt änka eller barn, syntes det, som om, därest förenämnda anordning eljest komme till genomförande, riksdagen borde bemyndiga Kungl. Maj:t att jämväl i en sådan fråga besluta på framställning av vederbörande affärsdrivande verk.

Utlåtanden över statskontorets utredning.

Över statskontorets utredning hava utlåtanden avgivits av arméförvaltningen, marinförvaltningen, generalpoststyrelsen, telegrafstyrelsen, järnvägsstyrelsen, vattenfallsstyrelsen och domänstyrelsen. Utlåtandena äro av följande huvudsakliga innehåll.

Arméförvaltningen instämmer i alla delar i vad statskontoret anfört. Även *marinförvaltningen* har förklarat sig intet hava att erinra mot de synpunkter, som framförts av statskontoret.

Generalpoststyrelsen har meddelat, att styrelsen, som utginge från att ärendet icke avsåge efterlevande efter i postverkets tjänst medelst kontrakt anställda funktionärer (poststationsföreståndare, lantbrevbärare o. d.), saknade erfarenhet i fråga om understöd åt efterlevande efter icke-ordinarie personal i tjänstemannaställning. Inom postverket innehade nämligen — utom i enstaka undantagsfall — den icke-ordinarie personalen endast under en jämförelsevis kort tid dylik tjänsteställning. Generalpoststyrelsen delade emellertid till fullo de synpunkter, som anförts av statskontoret.

Telegrafstyrelsen har hänvisat till att styrelsen i utlåtande den 9 juni 1928 angående familjepensionering för viss icke-ordinarie personal tillstyrkt en pensionering, grundad på vederbörandes tjänsteförhållande och icke på behovsprincipen — den senare ju medförande, att efterlevande efter exempelvis en arbetare, som skött sin ekonomi, bleve utan understöd, under det att anhöriga efter den, som i nämnda hänseende vanskött sig, finge dylikt understöd. I avbidan på familjepensionsfrågans lösning syntes emellertid knappast annat än billighetsskäl och behovsprövning kunna vara normerande, och finge styrelsen följaktligen meddela, att vad statskontoret härutinnan framhållit icke givit anledning till erinran.

Järnvägsstyrelsen har anfört bland annat:

I likhet med statskontoret anser styrelsen det vara synnerligen svårt att uppställa generella regler för de fall, då understöd måste anses påkallat. Det är ju också klart att, då fråga är om understöd av *billighetshänsyn*, så många faktorer inverka på bedömandet och så många skiftande fall måste uppkomma, att det svårligen låter sig göra att giva föreskrifter för behandlingen.

Fråga är för övrigt om sådana regler ens äro önskvärda. Erfarenheten visar nämligen att så snart en understödsverksamhet regelbindes — låt vara endast med avseende å minimiförutsättningarna — erhållande av understöd i allmänna medvetandet erhåller karaktär av en rätt, tillkommande dem, som fylla de uppställda villkoren. Införandet av sådana regler måste därför leda till försvårande av den diskretionära prövning, som just i fall av här förevarande natur är en förutsättning för ett rättvist avgörande.

Fördelen med införandet av regler för understödsbeviljandet skulle givetvis vara att ärendena därigenom kunde avlyftas från riksdagen och handläggas av Kungl. Maj:t eller underlydande myndigheter. Det må emellertid erinras om att riksdagen alltjämt bleve nödsakad taga befattning med motioner om understöd. Sådana äro uppenbart också att förutse, särskilt i sådana fall, då de uppställda villkoren ej fyllts, men även då så skett men understöd ändock av en eller annan orsak vägrats. Härtill kommer att för närvarande stå på dagordningen *dels* frågan om familjepensionering för icke-ordinare personal, *dels ock* frågan om förbättrande av de s. k. folkpensionerna. Det måste därför antagas, att behovet av understöd åt efterlevande efter statens befattningshavare inom kort kommer att minskas för att sedan så småningom upphöra.

Vid anmärkta förhållanden ställer sig styrelsen synnerligen tveksam till förslaget att nu regelbinda understödsverksamheten på förevarande område. Därest emellertid regler härför anses böra komma till stånd, synes styrelsen de i huvudsak böra innebära följande:

Mannen, respektive fadern, bör vid dödsfallet hava varit i statstjänst eller åtnjutit statspension. Därest han ej avlidit på grund av olycksfall i tjänsten, bör han kunna räkna minst 20 aktiva tjänstår i statstjänst. Änka bör vid tiden för pensions beviljande hava uppnått minst 50 års ålder med undantag för fall, då vederbörande på grund av sjukdom är oförmögen att försörja sig. Medellöshet skall föreligga. Vid bedömande härav skall hänsyn tagas, förutom till bouppteckningen efter den avlidne, till folkpension, eventuella livräntor enligt olycksfallsförsäkringslagen, påräkneliga bidrag från närstående och dylikt. Vidare bör änkan vara oförmögen att genom arbete försörja sig.

Av det sagda framgår att styrelsen icke anser dödsfall på grund av sjukdom, ådragen i tjänsten, böra föranleda gynnsammare ställning än annat dödsfall. Orsaken är, att det, enligt vad erfarenheten visat, är så gott som omöjligt att fastslå i vad mån tjänstgöringen medverkat till en sjukdom.

Att, såsom statskontoret föreslagit, göra änkas möjlighet till understöd beroende av hennes ålder vid mannens död synes styrelsen knappast befogat. Det synes räcka med viss ålder vid pensionens beviljande. Vill man emellertid — såsom torde vara statskontorets avsikt — kräva en viss rimlig åldersrelation mellan mannen och hustrun, synes det styrelsen vara lämpligare att föreskriva som villkor för understöd att hustrun ej är mer än — exempelvis — 15 år yngre än mannen. Ett sådant stadgande lärer ej kunna verka obilligt, vilket däremot lätt kan i viss mån bli fallet med det av statskontoret föreslagna.

Av statskontorets utlåtande framgår ej klart, vilka kategorier anställningshavare statskontoret anser böra för sina efterlevande ifrågakomma till understöd. Enligt styrelsens mening böra understöden begränsas till sådana fall, då familjefadern *dels* haft en till sin natur stadigvarande anställning, *dels ock* på grund av i anställningsförhållandena liggande orsaker varit förhindrad bereda sina efterlevande försörjning. Sålunda synas byggnadsarbetare vid statens järnvägsbyggnader på grund av sin lösa anställningsform icke böra medtagas. Styrelsen har också i förekommande fall avstyrkt framställningar om pension åt änkor efter dylika anställningshavare; och har sådan förmån ej heller hittills beviljats. — Å andra sidan böra, anser styrelsen, ej heller tjänstemännen vid statens järnvägsbyggnader inbegripas. De åtnjuta nämligen i form av högre avlöning än motsvarande tjänstemän vid statens järnvägar ersättning för att de ej äga medlemskap i statens järnvägars änke- och pupillkassa och äro därför i tillfälle att exempelvis genom försäkring skydda sina efterlevande. Även mot pensionsansökningar från efterlevande efter sådana befattningshavare har styrelsen plägat ställa sig avvisande; men har likväl förekommit att dylik framställning bifallits av riksdagen.

Som slutomdöme kan styrelsen, under hänvisning till det anförda, ej annat än giva uttryck åt den uppfattningen, att ändring i nuvarande ordning bör vidtagas endast om synnerligen vägande skäl därför anses vara förhanden.

Vattenfallsstyrelsen har icke något att erinra mot vad statskontoret anfört och föreslagit.

Domänstyrelsen har anfört, att beträffande understöd av nu avsedd art enligt styrelsens åsikt de i varje särskilt fall ömmande skälen borde bliva utslagsgivande. Härav måste givetvis följa, att det vore synnerligen vanskligt att utfärda bestämmelser om grunder för denna understödsverksamhet.

Vidare borde bemärkas, att utfärdandet av bestämmelser i ämnet lätt komme att bibringa den uppfattningen, att en ovillkorlig rätt till understöd förefunnes och därför föranleda ansökningar, som i många fall icke syntes kunna bifallas. Vid nu angivna förhållanden syntes det domänstyrelsen icke lämpligt, att bestämmelser i ämnet utfärdades.

För egen del har departementschefen i frågan anfört bland annat följande: *Departementschefen.*

»Av den i ärendet förebragta utredningen framgår, hurusom stora svårigheter möta att uppställa fastare regler för utdelande av understöd åt änkor och barn efter befattningshavare, vilka icke ägt eller kunnat förvärva familjepensionsrätt för sina efterlevande. Att så måste vara fallet ligger ock i sakens natur, då det här icke gäller att avpassa en förmån, vartill vederbörande äger rätt, utan att undersöka, huruvida och i vad mån staten i egenskap av den arbetsgivare, hos vilken den avlidne varit anställd, kan anses böra av billighetsskäl sörja för de efterlevande. Även om den verkställda utredningen giver ytterligare belysning åt frågan, hänvisar den allt fortfarande till en prövning från fall till fall. Statskontoret har sålunda sammanfattat sin ståndpunkt på det sätt, att ämbetsverket för sin del icke tror på möjligheten av att — utan åsidosättande av billighetskraven — bestämma några fastare grunder för ifrågavarande understödsverksamhet, i all synnerhet vad beträffade de regelmässigt förekommande fallen, där fråga om pensionering av änkan väcktes som en omedelbar följd av mannens död. Beträffande andra fall kunde dock ifrågasättas, att *såsom regel* skulle gälla, att änkepensionering icke skulle förekomma annat än då mannen tjänat staten minst 20 år ävensom vid dödsfallet kvarstått i statstjänst eller för sådan tjänst åtnjutit pension samt änkan vid mannens död uppnått en levnadsålder av minst 50 år. Men statskontoret framhåller, att undantag även från denna regel kunna finnas påkallade av särskilda ömmande omständigheter.

De i utredningen framförda synpunkterna hava vunnit anslutning från de flesta av de myndigheter, som blivit hörda i ärendet, bland dem arméoch marinförvaltningarna, inom vilkas verksamhetsområde flertalet pensionsfrågor av detta slag torde falla.

Med utgångspunkt från ett av bankoutskottet gjort uttalande har statskontoret avgivit förslag om ändrad ordning för handläggning av ärenden angående understöd i förevarande fall. I sådant hänseende har statskontoret ifrågasatt, att denna verksamhet, som i förhållande till sin ringa vikt vållade riksdagen ett icke obetydligt besvär, kunde av riksdagen överlämnas att av Kungl. Maj:t utövas inom vissa av riksdagen bestämda gränser. Ett beslut i sådan riktning skulle visserligen icke utgöra hinder för enskild motionär att väcka förslag i sådan fråga, men beträffande dylikt förslag syntes då endast behöva hänvisas till att för sådant ändamål medel ställts till Kungl. Maj:ts förfogande. Begränsningen syntes uteslutande böra ligga däri, att för ett budgetår icke finge beviljas nya pensioner utöver ett fastställt belopp samt att under budgetåret utgående pensioner av detta slag icke finge överstiga en viss summa. — — —

Statskontorets förslag att fixera Kungl. Maj:ts rätt att utdela understöd av ifrågavarande slag, å ena sidan, till högst visst belopp per år för nya understöd och, å den andra, inom ramen för viss maximisiffra för samtliga under samma år utelöpande pensioner synes mig vara ägnat att häva de betänkligheter, som eljest skulle kunna hysas mot den ifrågasatta ordningen. En förutsättning för dess genomförande torde vidare böra vara att samt-

liga frågor av detta slag, för vinnande av enhetlig behandling, centraliseras till ett statsdepartement, finansdepartementet, och att, för erhållande av full överblick och rättvis avvägning av föreliggande ansökningar, prövningen regelmässigt sker allenast en gång om året och då lämpligen i slutet av varje budgetår, varvid understöden icke böra få åtnjutas från tidigare dag än det nya budgetårets ingång. Lämpligt torde ock vara, att till varje efterföljande riksdag en förteckning över beviljade understöd, med angivande av varje särskilt understödsbelopp, överlämnas till riksdagen, som därigenom blir i tillfälle att, om så önskas, genom sitt bankoutskott taga närmare del av Kungl. Maj:ts beslut i ämnet.

Därest frågan ordnas på detta sätt, och då under alla omständigheter det hittillsvarande förfaringssättet för understöds utdelande torde böra tillämpas för de fall, som under nu löpande budgetår kunna ifrågakomma till beviljande, saknas uppenbarligen anledning att underställa 1929 års riksdag spörsmålet om ett bemyndigande för Kungl. Maj:t av den innebörd, som statskontoret ifrågasatt. Jag har så mycket hellre stannat vid denna ståndpunkt, som frågan på åtskilliga punkter synes mig påkalla kompletterande utredning, innan slutlig ställning till densamma kan tagas. Detta oaktat har jag ansett mig böra nu anmäla den i ärendet förebragta utredningen till statsrådsprotokollet för att därigenom giva riksdagen tillfälle att, om den därtill finner skäl, uttala sig i ämnet.»

Utskottet. Även utskottet finner det vara förenat med stora svårigheter att uppställa generella regler för ifrågavarande understödsverksamhet, vilken grundar sig på en skälighetsprövning och vid vilken alltså hänsyn måste tagas till förhållandena i varje särskilt fall. Så länge någon ordnad, på avgifter baserad familjepensionering för icke-ordinarie anställningshavare i statens tjänst ännu ej åvägabragts, lärer emellertid denna av billighetsskäl påkallade understödsverksamhet böra fortgå, och man torde alltså tillsvidare vara hänvisad att fortfarande därvid tillämpa en diskretionär prövning av omständigheterna i de särskilda fallen. Detta hindrar likväl icke, att vissa begränsande normer — vilka dock endast i stora drag låta sig fixeras — kunna och böra tillämpas, liksom ock sådana normer hittills iakttagits vid ifrågavarande verksamhet. Det bör emellertid betonas, att berörda begränsningar böra avvägas främst ur synpunkten av de förpliktelser, vilka staten såsom arbetsgivare kan anses skäligen böra ikläda sig, och vid prövningen av understödsfrågorna bör alltså icke åt behovssynpunkterna såsom sådana givas utslagsgivande verkan. Iakttages ej en dylik begränsning, överflyttas understödsverksamheten lätt på områden, för vilka samhällets allmänna vårdorgan äro avsedda och där alltså en hjälp från det allmännas sida bör lämnas i annan form än genom statspension.

Även om utskottet alltså anser enhetliga grunder för statens ifrågavarande understödsverksamhet svårligen kunna fastställas, delar utskottet statskontorets och departementschefens uppfattning om lämpligheten av att genomföra en anordning, varigenom prövningen av understödsärendena uppdrages åt Kungl. Maj:t att utövas inom vissa av riksdagen angivna gränser. Utskottet förutsätter, att härvid endast avses understöd till efter-

levande efter personal i arbetarställning eller med sådan personal i förevarande hänseende närmast jämförliga anställningshavare, d. v. s. sådana understöd, som under senare år plägat utgå till änkor med normalbelopp av 384 kronor årligen eller, i vissa särskilda fall, obetydligt högre belopp, vanligen 444 kronor för år. I de mera sällsynta fall, där större understödsbelopp kunna ifrågasättas, torde riksdagens medverkan alltjämt böra påkallas.

På sätt av utredningen framgår, har något förslag icke nu framlagts beträffande det bemyndigande för Kungl. Maj:t, som skulle erfordras för genomförande av den nyss omförmälda anordningen. Vid sådant förhållande och då departementschefen ansett ytterligare utredning i ämnet vara erforderlig före framläggandet av sådant förslag, saknar utskottet anledning att för närvarande ingå på behandling av frågan om de gränser, vilka det i samband med ett dylikt bemyndigande må finnas lämpligt att uppdraga. De synpunkter, som av statskontoret och järnvägsstyrelsen i ärendet anförts, torde emellertid åtminstone delvis kunna tjäna till vägledning vid den prövning, som, därest den tilltänkta anordningen genomföres, skulle komma att verkställas av Kungl. Maj:t.

I anslutning till det anförda vill utskottet uttala sin förväntan, att efter de ytterligare överväganden i ämnet, vilka kunna anses erforderliga, för 1930 års riksdag framlägges förslag rörande en omläggning i angiven riktning.

Berörda omläggning förutsätter, att prövningen av ifrågavarande understödsärenden skulle centraliseras till ett enda statsdepartement, nämligen finansdepartementet. Häremot finner utskottet intet vara att erinra. Emellertid synes det utskottet kunna ifrågasättas, huruvida icke i samband därmed lämpligen borde tagas ytterligare ett steg med avseende å sättet för pensionsärendenas behandling. För närvarande handläggas frågor om framställning till riksdagen i pensionsärenden — liksom dylika ärenden i allmänhet, med undantag av pensionslagsfrågor beträffande allmänna civilförvaltningen — inom de särskilda departementen. Intet av dessa departement, med undantag möjligen beträffande försvarsdepartementet, har emellertid att handlägga pensionsfrågor i sådan utsträckning, att önskvärd erfarenhet rörande detta speciella ämnesområde kan förutsättas under alla förhållanden vara företrädd inom departementet. Denna omständighet har icke kunnat undgå att emellanåt medföra bristande enhetlighet vid pensionsärendenas handläggning. Visserligen verkställes den förberedande behandlingen av dessa spörsmål i regel inom statskontoret, som närmast torde representera sakkunskapen på området i fråga, men med den betydande omfattning, som pensionsärendena numera tagit, kan denna statskontorets förberedande behandling — även om den i allmänhet är av största värde för frågornas avgörande — av naturliga skäl icke alltid ensamt erbjuda tillräckliga garantier för önskvärd enhetlighet och samlad överblick beträffande de fall, som för varje år skola föreläggas riksdagen. Enligt utskottets erfarenhet hava

nu berörda omständigheter stundom medfört ojämnheter även i frågor av principiell betydelse.

Ur nu antydda synpunkter skulle enligt utskottets mening en sådan omorganisation vara önskvärd, att beredningen av pensionsfrågor, vilka föreläggas riksdagen, bleve centraliserad till ett departement, varvid naturligen finansdepartementet närmast borde ifrågakomma. Därest vid de närmare överväganden, som förevarande spörsmål efter utskottets uppfattning förtjänar, en sådan omläggning finnes böra vidtagas, lärer även böra tagas under omprövning, huruvida icke i samband därmed jämväl övriga på Kungl. Maj:ts prövning ankommande pensionsfrågor — måhända med vissa undantag, främst beträffande sådana militära pensionsärenden, vilkas avgörande enligt gällande bestämmelser tillkommer Kungl. Maj:t utan riksdagens hörande — borde överflyttas till finansdepartementet. Särskilt synes kunna ifrågasättas en överflyttning till sistnämnda departement av ärenden angående statens pensionsanstalt, vilka ärenden nu beredas inom ecklesiastikdepartementet men beträffande vilka det, med det omfång anstaltens verksamhet numera erhållit, icke minst ur statsekonomisk synpunkt lärer vara av betydelse att säkerställa en möjligast sakkunnig och jämväl på sambandet med andra pensionsfrågor inriktad handläggning inom Kungl. Maj:ts kansli.

Den omläggning, som här ifrågasatts, torde förutsätta vissa ändringar av personalorganisationen inom Kungl. Maj:ts kansli, vid vilkas genomförande måhända någon utgiftsökning blir ofrånkomlig. Även om detta skulle bliva fallet, torde enligt utskottets mening en dylik omläggning likväl kunna anses påkallad. Pensionsväsendets huvudtitel är numera av den storleksordning, och de åtgärder, vilka beträffande denna huvudtitel under senare år vidtagits samt under den närmaste framtiden ytterligare torde bliva erforderliga, synas även ur statsfinansiella synpunkter vara av den betydelse, att det måste anses mindre välbetänkt att längre bibehålla en organisation, som icke erbjuder tillfredsställande garantier för en tillräckligt enhetlig behandling av hithörande ärenden.

Utskottet anser sig böra förorda en anhållan från riksdagens sida, att nu senast berörda spörsmål genom Kungl. Maj:ts försorg göres till föremål för övervägande samt att för riksdagen framläggas de förslag, som därav kunna föranledas.

Under åberopande av det anförda får utskottet hemställa,

att riksdagen må hos Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t måtte taga under övervägande här ovan berörda frågor samt för riksdagen framlägga de förslag, till vilka detta övervägande må föranleda.

B. Pensioner eller understöd att utgå från allmänna indragningsstaten.

I. Ang. justitiedepartementet.

2:o.

Ang. årligt understöd åt vice häradshövdingen C. Ehrenborgs änka.

I en inom första kammaren väckt motion nr 93 har herr *Öhman* hemställt, »att riksdagen måtte besluta att till vice häradshövdingen Casper Ehrenborgs änka *Lilly Eorona Ehrenborg, född Larsson,* så länge hennes nuvarande änkestånd fortfar, lämna ett årligt understöd av 1,160 kronor». Beträffande motiveringen för det framställda yrkandet får utskottet hänvisa till motionen.

Av handlingar i ärendet inhämtas beträffande Ehrenborgs förordnanden och avlöningsförhållanden, att han, som var född den 28 februari 1889 och avled den 1 oktober 1928, avlade juris kandidatexamen den 15 december 1911 samt antogs till e. o. notarie i nämnda hovrätt den 19 januari 1912. Första domarförordnandet meddelades för honom den 1 mars 1914, första fiskalsförordnandet i hovrätten den 19 februari 1917 och första förordnandet som adjungerad ledamot i hovrätten den 11 februari 1918. Av Kungl. Maj:t förordnades han den 13 juni 1919 till vice häradshövding. Han har varit förordnad dels att tjänstgöra som fiskal 1 år 4 månader och som adjungerad ledamot 2 år 8 månader dels ock att förvalta häradshövdingämbete eller tjänstgöra som biträdande domare sammanlagt 9 år 1 månad 15 dagar.

Ehrenborg innehade från april 1927 till sin död förordnande att uppehålla befattningen som biträdande domare i Oxie och Skytts härads domsaga. Härunder uppbar han i avlöning för år räknat vice häradshövdingarvode 5,000 kronor och hälften av biträdande domararvode 2,000 kronor eller sammanlagt 7,000 kronor jämte dyrtidstillägg. Under de närmaste åren därförut hade han förvaltat häradshövdingämbete i andra domsagor och härför åtnjutit avlöningsförmåner till högre belopp än ovan angivits.

Ehrenborg efterlämnade vid sin död änkan Lilly Eorona Ehrenborg, född Larsson den 28 november 1899 och alltså 29 år gammal. Makarnas äktenskap, som ingicks i juni 1927, var barnlöst. Enligt vad utredningsmannen i boet efter Ehrenborg, rådmannen Johan Bjerstedt i Landskrona, intygat, saknar änkan förmögenhet, och av behållningen i boet skulle tillkomma änkan endast lösbo till ett värde av 317 kronor.

Utskottet.

Enligt utskottets uppfattning äro i nu förevarande fall omständigheterna icke sådana, att de kunna motivera beviljande av understöd av statsmedel. Änkan Ehrenborg är nämligen endast 29 år gammal och, såvitt handlingarna

utvisa, frisk samt torde kunna genom arbete försörja sig. På grund härav får utskottet avstyrka bifall till den föreliggande motionen.

Utskottet hemställer alltså,

att förevarande motion I : 93 icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

3:o.

Ang. årligt understöd åt vice häradshövdingen S. Luterkorts änka.

I två inom riksdagen väckta likalydande motioner, nämligen inom första kammaren nr 148 av herr *Vennerström m. fl.* och i andra kammaren nr 257 av herr *Johansson* i Sollefteå *m. fl.*, har hemställts, »att riksdagen måtte besluta att till vice häradshövding Salli Luterkorts änka, *Elsie Thecla Maria Luterkort, född Wickberg,* samt efterlämnade *barn* bevilja ett understöd, ungefärligen motsvarande den pension, som de haft rätt att åtnjuta för den händelse Luterkort vid sitt frånfälle varit ordinarie innehavare av häradshövdingeämbete».

Beträffande motiveringen för förslaget får utskottet hänvisa till motionen I:148.

Vad angår Luterkorts anställning i statens tjänst framgår av tillgängliga handlingar, att han, som var född den 18 september 1884 och avled den 14 maj 1927, efter avlagd juris utriusque kandidatexamen den 15 september 1907 tjänstgjort i Göta hovrätt såsom amanuens, arkivarie, aktuarie och advokatfiskal omkring 6 månader, att han innehaft förordnande såsom fiskal i nämnda hovrätt under 1 år 9 månader, att han tjänstgjort såsom adjungerad ledamot i samma hovrätt omkring 3 månader, att han tjänstgjort såsom t. f. revisionssekreterare under 3 månader 16 dagar samt att han under omkring 6 månader innehaft förordnande såsom sekreterare å justitieombudsmannens expedition. I december 1919 förordnades han till vice häradshövding under Svea hovrätt. Enligt vad som meddelats från nämnda hovrätts sekreterarexpedition hade Luterkort intill den 31 december 1926 förestått häradshövdingämbete tillhopa 9 år 6 månader 8 dagar samt hållit 82 tingssammanträden.

Luterkort efterlämnade vid sin död, förutom änka Elsie Thecla Maria Luterkort, född Wickberg den 12 januari 1899 och alltså 30 år gammal, två minderåriga barn, Sven Göran, född den 5 mars 1925, och Vera Elisabet, född den 23 januari 1927. Enligt intyg av läkare lider änkan Luterkort av synnerligen svårartade ögonsjukdomar, i följd varav hennes förmåga att genom arbete försörja sig är i hög grad nedsatt. Boet efter Luterkort försattes i konkurs.

Utskottet.

Den relativt korta tid, varunder vice häradshövdingen Luterkort varit anställd i statens tjänst, gör det enligt utskottets mening i och för sig tveksamt, huruvida pension av statsmedel till hans efterlevande änka och

barn bör ifrågakomma. I motionerna anföres visserligen såsom stöd för en åtgärd i sådan riktning bland annat, att änkans arbetsförmåga är i hög grad nedsatt samt att boet efter Luterkort försatts i konkurs. Enligt vad som kommit till utskottets kännedom har änkan emellertid anhöriga, vilka synas vara i den ställning, att de kunna och böra draga försorg om henne. Vid sådant förhållande har utskottet icke funnit sig övertygat, att i nu förevarande fall föreligga sådana omständigheter, som skäligen kunna anses böra föranleda till beviljande av statspension. Utskottet får därför avstyrka bifall till de föreliggande motionerna.

Utskottet hemställer alltså,

att förevarande motioner I:148 och II:257 icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

II. Ang. utrikesdepartementet.

4:o.

Ang. årligt understöd åt f. d. förste vaktmästaren i utrikesdepartementet L. E. Larsons änka.

I en till riksdagen avlåten, den 7 mars 1929 dagtecknad proposition nr 192 har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över utrikesdepartementsärenden för samma dag, i punkten 5 [1] föreslagit riksdagen medgiva, att före detta förste vaktmästaren Lars Erik Larsons änka *Ida Gustava Larson* må från och med den 1 mars 1929 under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten åtnjuta ett årligt understöd av 384 kronor.

Av handlingarna i ärendet inhämtas, att Lars Erik Larson, som var född den 13 september 1850, inträdde i statens tjänst den 23 december 1882, då han antogs till extra vaktmästare i utrikesdepartementet. Han befordrades den 20 januari 1887 till ordinarie vaktmästare och den 30 mars 1896 till förste vaktmästare i departementet. Den 31 december 1917 beviljades Larson avsked med utgången av sistnämnda år. Enligt samma dag utfärdat nådigt brev åtnjöt Larson från och med den 1 januari 1918 under sin återstående livstid pension från allmänna indragningsstaten till belopp av 800 kronor; jämlikt beslut av 1918 års riksdag (riksdagens skrivelse nr 10 A, punkt 33:o) uppbar han därjämte en tilläggspension av 200 kronor årligen. Larson avled den 3 februari 1929, efterlämnande änka, som uppnått en ålder av 75 år och saknar medel till sitt uppehälle. Hon har visserligen en son, född år 1888; men då denne saknar anställning och är försatt i konkurs, lärer hon icke kunna från honom påräkna något bidrag till uppehället.

Änkan Larson är icke berättigad erhålla pension från civilstatens änke- och pupillkassa. När utrikesdepartementets ordinarie personal i sammanhang med kassans ombildning med ingången av år 1908 upptogs till delaktighet i kassan, kunde dåvarande innehavare av befattning å departementets stat endast under särskilda villkor och mot erläggande av försäk-

[1] Beträffande punkten 4 av propositionen nr 192, se utlåtande nr 24, punkten 28.

ringstekniskt beräknade retroaktivavgifter vinna delägarrätt i kassan. Även om förste vaktmästaren Larson hade kunnat uppfylla övriga förutsättningar för vinnande av delägarrätt, lärer han, som då uppnått en levnadsålder av 58 år, funnit sig icke kunna gälda de säkerligen ganska dryga avgifterna.

Beträffande utredningen i ärendet tillåter sig utskottet hänvisa till propositionen.

Med hänsyn till vad i ärendet förekommit får utskottet tillstyrka bifall till Kungl. Maj:ts ifrågavarande förslag.

Utskottet hemställer alltså,

att riksdagen må bifalla Kungl. Maj:ts förevarande framställning.

III. Ang. försvarsdepartementet.

5:o.

Ang. pension åt änkan Johanna Augusta Härdelin, född Lindblom.

I en till riksdagen avlåten, den 15 februari 1929 dagtecknad proposition nr 113 har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över försvarsärenden för samma dag, i punkt 1 föreslagit riksdagen medgiva, att föreståndaren vid generalstabens stall Gustaf Engelbrekt Härdelins änka *Johanna Augusta Härdelin, född Lindblom*, må från och med den 1 september 1928, så länge hon förbliver i sitt nuvarande änkestånd, å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av 468 kronor.

Av handlingarna i ärendet inhämtas, att Härdelin, som avled den 26 augusti 1928, inträtt i krigstjänst den 3 mars 1888 vid dåvarande Livregementets dragoner; att han den 23 februari 1894 konstituerats till sergeant samt på egen begäran den 1 augusti 1902 erhållit avsked utan pension; att han den 1 oktober 1896 antagits till föreståndare för generalstabens stall, vilken befattning han beklätt utan avbrott intill sin död; att han under hela den tid han varit anställd som stallföreståndare skött sitt arbete med största nit, plikttrohet och omtanke; att han vid sitt frånfälle efterlämnat, förutom änkan, född den 2 september 1875, en son, född den 23 november 1901, vilken studerar till läkare och icke kan bidraga till moderns uppehälle; att behållningen i boet efter Härdelin utgjorde ej fullt 5,000 kronor; samt att änkan lider av åderbråck och blodpropp i benen samt av neuros och på grund härav är mindre arbetsduglig.

Av de i ärendet hörda myndigheterna har *direktionen över arméns pensionskassa* anfört, att Härdelin, sedan han utnämnts till sergeant vid Livregementets dragoner den 23 februari 1894, blivit delägare i arméns nya änke- och pupillkassa efter 1893 års reglemente efter en lön av 510 kronor,

med en denna lön åtföljande änkepensionsrätt av 110 kronor. Från denna beställning hade Härdelin, då de med anställningen såsom föreståndare för generalstabens stall förenade göromålen så småningom tagit hela hans arbetstid i anspråk, nödgats taga avsked den 1 augusti 1902, varigenom han hade förlorat sin då innehavande delaktighet i arméns nya änke- och pupillkassa samt därmed även pensionsrätten för sin hustru, med vilken han ingått äktenskap den 23 november 1899. Då Härdelin oavbrutet varit i tjänst dels vid Livregementets dragoner och dels vid generalstabens stall under sammanlagt 40 år 5 månader 23 dagar och även sistnämnda tjänstgöring måste betraktas såsom fullgjord i statens tjänst, ansåge direktionen billigt, att Härdelins änka, som på grund av sjukdom vore mindre arbetsför och icke av sonen kunde påräkna något bidrag till sitt uppehälle samt ej heller kunde beredas någon pension från arméns nya änke- och pupillkassa, finge komma i åtnjutande av understöd i form av årlig pension från allmänna indragningsstaten. Då beställningen som föreståndare för generalstabens stall måste anses likvärdig med en fanjunkarbeställning vid kavalleriet och änka efter dylik befattningshavare i årliga pensionsförmåner åtnjöte 465 kronor utom dyrtidstillägg, hemställde direktionen, att pensionen måtte fastställas till 465 kronor samt utgå från och med den 1 september 1928.

Direktionens förslag om pension till änkan Härdelin har tillstyrkts av *arméförvaltningens civila departement* och *statskontoret*, av sistnämnda ämbetsverk under uttalande, att pensionsbeloppet borde avjämnas till närmaste med tolv i fullt krontal jämt delbara tal eller 468 kronor.

Beträffande utredningen i övrigt hänvisar utskottet till propositionen.

Utskottet biträder Kungl. Maj:ts förslag och hemställer alltså,

att Kungl. Maj:ts ifrågavarande framställning må vinna riksdagens bifall.

6:o.

Ang. understöd åt bokhållaren S. A. N. Johanssons änka och minderåriga barn.

Uti punkten 2 av berörda proposition nr 113 har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen medgiva, att bokhållaren vid flygstyrelsen Sem Artur Natanael Johanssons änka *Ester Henrietta Johansson, född Ahlqvist*, och makarnas minderåriga *barn Sem Boije, Sem Bertil Ingemar, Ester Britt-Marie* och *Mary Margareta* må från och med den 1 juni 1928 å allmänna indragningsstaten uppbära årliga understöd, änkan med 444 kronor, att utgå så länge hon förbliver i sitt nuvarande änkestånd, samt vart och ett av barnen med 96 kronor, att utgå till och med det kalenderår, varunder barnet uppnår 18 års ålder.

Av handlingarna i ärendet inhämtas, att bokhållaren Johansson, som avled den 5 maj 1928, varit anställd såsom bokhållare vid fälttelegrafkårens flygkompanis tygverkstäder under tiden 15 november 1918—30 oktober 1925, hos aktiebolaget aerotransport under tiden 1 november 1925—1 mars 1927 samt i flygstyrelsen från och med den 1 april 1927 intill sin död; att han besuttit synnerligen goda kunskaper såsom kontorsman och städse nedlagt stort intresse i utövandet av sin tjänst; att han vid sin död efterlämnat, förutom änkan, född den 22 augusti 1891, fem barn Sem Olof Bertil, Sem Boije, Sem Bertil Ingemar, Ester Britt-Marie och Mary Margareta, födda respektive den 28 juni 1910, den 7 april 1913, den 28 april 1918, den 9 april 1920 och den 22 november 1922; att änkan Johanssons arbetsförmåga på grund av deformerande ledgångsreumatism i vänster knä är i mycket hög grad nedsatt, vilken nedsättning kan betraktas såsom sannolikt för framtiden bestående; att sonen Sem Olof Bertil lider av hjärtneuros och blodfattigdom och sonen Sem Bertil Ingemar av neuros och blodfattigdom med allmän kraftnedsättning; samt att i boet efter Johansson skulderna överstego tillgångarna.

Sedan änkan Johansson hos Kungl. Maj:t anhållit dels att själv komma i åtnjutande av pension, dels att makarnas barn måtte tillerkännas årliga understöd, har *flygstyrelsen* tillstyrkt, att pension till skäligt belopp måtte tillerkännas änkan. I avgivet utlåtande i ärendet har *statskontoret* anfört, att ämbetsverket på grund av de synnerligen ömmande omständigheter, som i detta fall förelåge, ansåge sig böra tillstyrka, att pensioner av statsmedel utverkades åt änkan Johansson och dem av hennes barn, som ännu ej nått 18 års ålder. Änkepensionen syntes kunna bestämmas till 444 kronor, vilket belopp tidigare beviljats såsom pension åt änkor efter befattningshavare i ungefärligen samma ställning med avseende å arbetets art och avlöningens storlek, som den bokhållaren Johansson innehaft (jfr riksdagens skrivelse 354/1928 p. 38 och 47), och pensionerna till de fyra minderåriga barnen till 96 kronor för år till vart och ett av dem.

Beträffande utredningen i övrigt får utskottet hänvisa till propositionen.

Utskottet. Av utredningen i ärendet framgår, att bokhållaren Johansson endast under en jämförelsevis kort tid — åtta år — varit anställd i statens tjänst samt att hans efterlevande änka är relativt ung. Med hänsyn härtill har utskottet icke ansett sig kunna tillstyrka, att pension av statsmedel beviljas änkan. Däremot har utskottet i betraktande av de i ärendet åberopade ömmande omständigheterna velat förorda, att understöd beviljas i form av uppfostringsbidrag åt makarna Johanssons minderåriga barn. Dessa understöd torde böra betämmas till 168 kronor årligen för vart och ett av barnen, att utgå till och med utgången av det kalenderår, under vilket barnet uppnår 18 års ålder.

På grund av det anförda hemställer utskottet,

att riksdagen, i anledning av Kungl. Maj:ts förevarande framställning, må medgiva, att vart och ett av avlidne bokhållaren vid flygstyrelsen Sem Artur Natanael Johanssons och hans efterlämnade änkas, Ester Henrietta Johanssons, född Ahlqvist, minderåriga barn Sem Boije, Sem Bertil Ingemar, Ester Britt-Marie och Mary Margareta må från och med den 1 juni 1928 till och med utgången av det kalenderår, under vilket barnet uppnår 18 års ålder, å allmänna indragningsstaten uppbära ett årligt understöd av 168 kronor.

7:o.

Ang. pension åt änkan Hilma Augusta Nilsson, född Johansson.

Kungl. Maj:t har uti punkten 3 av förevarande proposition föreslagit riksdagen medgiva, att sadelmakeriförmannen vid Västerbottens regementes intendenturverkstäder Emil Alfred Nilssons änka *Hilma Augusta Nilsson, född Johansson,* må från och med den 1 juli 1928, så länge hon förblir i sitt nuvarande änkestånd, å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av 384 kronor.

Av handlingarna i ärendet inhämtas, att förmannen Nilsson, som avled den 24 juni 1928, varit anställd under tiden 1 juli 1907—31 juli 1915 såsom sadelmakeriarbetare vid Norrlands dragonregemente samt från och med den 1 augusti 1915 intill sin död såsom sadelmakeriförman vid Västerbottens regementes intendenturverkstäder; att han under sitt arbete ådagalagt stor duglighet samt varit noggrann och visat stor plikttrohet; att han vid sin död efterlämnat, förutom änkan, född den 20 oktober 1870, en dotter, anställd vid frälsningsarmén, samt en omyndig fosterson; att behållningen i boet efter Nilsson uppgått allenast till 714 kronor; samt att änkan på grund av kronisk ledåkomma är fullständigt oförmögen till arbete.

Beträffande utredningen i övrigt hänvisar utskottet till propositionen.

Utskottet, som icke haft något att erinra mot Kungl. Maj:ts förslag, hemställer,

att riksdagen må bifalla Kungl. Maj:ts ifrågavarande framställning.

8:o.

Ang. pension åt änkan Emma Kristina Johansson, född Hedlund.

Kungl. Maj:t har i punkten 4 av förevarande proposition föreslagit riksdagen medgiva, att kusken vid fästningsbyggnadens i Boden stall Lars August Johanssons änka *Emma Kristina Johansson, född Hedlund,* må från och med den 1 januari 1929, så länge hon förbliver i sitt nuvarande änkestånd, å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av 384 kronor.

Av handlingarna i ärendet inhämtas, att kusken Johansson, som avled den 8 januari 1923, varit anställd från och med den 16 juni 1902 till och med den 15 juni 1919 såsom kusk och stallförman vid fästningsbyggnadens i Boden stall samt dessförinnan, enligt vad sökanden uppgivit, vid statens järnvägsbyggnader under omkring 20 år; att han av 1920 års riksdag beviljades en pension av 500 kronor om året; att hans efterlämnade änka, som är född den 20 december 1860, lider av sjukdomar, vilka i väsentlig grad inskränka hennes arbetsförmåga; samt att hon är fullständigt medellös.

Beträffande utredningen i övrigt tillåter sig utskottet att hänvisa till propositionen.

Motion II: 400.

I samband härmed har utskottet till behandling förehaft en till utskottet hänvisad, inom andra kammaren av herr *Lundström* väckt motion nr 400, vari hemställts, »att riksdagen måtte medgiva, att kusken vid fästningsbyggnadens i Boden stall Lars August Johanssons änka Emma Kristina Johansson, född Hedlund, må från och med den *1 januari 1928,* så länge hon förbliver i sitt nuvarande änkestånd, å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av 384 kronor.»

I fråga om motiveringen hänvisar utskottet till motionen.

Utskottet.

Med hänsyn till de i ärendet åberopade omständigheterna har utskottet funnit skäl föreligga att tillstyrka en pension av statsmedel till änkan Johansson, och torde denna pension såsom i propositionen och motionen föreslagits böra fastställas till 384 kronor. Enligt Kungl. Maj:ts förslag skulle pensionen utgå från och med den 1 januari 1929. Då detta förslag står i överensstämmelse med av riksdagen tidigare fattade beslut i fråga om sådana framställningar från Kungl. Maj:t om änkepension, vilka — i likhet med den nu förevarande — icke skett såsom en omedelbar följd av mannens frånfälle, har utskottet anslutit sig till detsamma. Utskottet har följaktligen icke kunnat biträda det av motionären framställda yrkandet, att änkepensionen i detta fall skulle beviljas att utgå från och med den 1 januari 1928.

Åberopande det anförda får utskottet hemställa,

att riksdagen, med avslag å den i ämnet väckta motionen II: 400, i vad den skiljer sig från Kungl. Maj:ts förslag, må bifalla Kungl. Maj:ts förevarande framställning.

9:o.

Ang. pension åt änkan Sabina Josefina Sundqvist, född Bengtsson.

Kungl. Maj:t föreslår i punkten 5 av förevarande proposition nr 113 riksdagen medgiva, att skomakeriarbetaren vid Göta artilleriregementes intendenturverkstäder August Andersson Sundqvists änka *Sabina Josefina Sundqvist, född Bengtsson*, må från och med den 1 december 1927, så länge hon förbliver i sitt nuvarande änkestånd, å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av 384 kronor.

Av handlingarna i ärendet inhämtas, att arbetaren Sundqvist, som avled den 30 november 1927, tjänat staten i omkring 50 år; att han av 1926 års riksdag erhållit en årlig pension av 900 kronor, att utgå från och med den 1 november 1925; att han vid sin död efterlämnat, förutom änkan, född den 23 mars 1861, en son, som har hustru och två barn att försörja och vilken en längre tid varit arbetslös och måst skuldsätta sig; att änkan Sundqvist på grund av svaghet efter operationer i buken är för framtiden oförmögen att genom eget arbete försörja sig; samt att hon är medellös.

Beträffande utredningen i övrigt hänvisar utskottet till propositionen.

Utskottet biträder Kungl. Maj:ts förslag och hemställer förty,

att riksdagen må bifalla Kungl. Maj:ts förevarande framställning.

10:o.

Ang. pension åt änkan Anna Kristina Nyman, född Eriksdotter.

I punkten 6 av förevarande proposition föreslår Kungl. Maj:t riksdagen medgiva, att tygarbetaren vid Stockholms tygstation Amandus Nymans änka *Anna Kristina Nyman, född Eriksdotter*, må från och med den 1 januari 1929, så länge hon förbliver i sitt nuvarande änkestånd, å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av 384 kronor.

Av handlingarna i ärendet inhämtas, att tygarbetaren Nyman, som avled den 22 december 1926, varit anställd vid Stockholms tygstation från och med den 30 september 1901 intill sin död; att förrättad bouppteckning icke utvisade någon behållning i dödsboet efter Nyman; att han vid sin död efterlämnat, förutom änkan, född den 12 maj 1852, en son, vilken är underhållsskyldig till frånskild hustru och två barn samt själv nervsjuk; samt

att änkan Nyman på grund av hög ålder saknar möjlighet att genom arbete försörja sig.

Beträffande utredningen i övrigt får utskottet hänvisa till propositionen.

Kungl. Maj:ts förslag föranleder icke erinran från utskottets sida, varför utskottet hemställer,

att riksdagen må bifalla Kungl. Maj:ts ifrågavarande framställning.

11:o.

Ang. pension åt fyra änkor efter arbetare vid Carl Gustafs stads gevärsfaktori.

Under punkten 7 föreslår Kungl. Maj:t riksdagen medgiva, att arbetarna vid Carl Gustafs stads gevärsfaktori Johan Erik Lindbergs, Erik Gustaf Nilssons, Anton Valfrid Johanssons och Göran Erikssons änkor *Fredrika Josefina Lindberg, född Lundquist, Anna Charlotta Nilsson, född Svensson, Augusta Karolina Johansson, född Eriksson,* och *Matilda Lovisa Eriksson, född Eriksson,* må, Fredrika Josefina Lindberg från och med den 1 juli 1928, Anna Charlotta Nilsson från och med den 1 november 1928, Augusta Karolina Johansson från och med den 1 oktober 1928 och Matilda Lovisa Eriksson från och med den 1 november 1928, envar så länge hon förbliver i sitt nuvarande änkestånd, å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av 384 kronor.

Av handlingarna i ärendet inhämtas,

att arbetaren *Lindberg,* som avled den 26 juni 1928, varit anställd vid Carl Gustafs stads gevärsfaktori under 23 år; att han vid sin död efterlämnat, förutom änkan, född den 30 juni 1868, fyra barn, vilka dock endast i ringa mån kunna bidraga till moderns underhåll; att behållningen i boet efter Lindberg utgjorde omkring 3,400 kronor; samt att änkan Lindberg på grund av kronisk luftrörskatarr och allmän svaghet är oförmögen att genom arbete försörja sig;

att arbetaren *Nilsson,* som för anställning vid Carl Gustafs stads gevärsfaktori åtnjöt pension, avled den 19 oktober 1928; att han vid sin död efterlämnat, förutom änkan, född den 13 februari 1860, sex barn, vilka ej i nämnvärd mån kunna bidraga till moderns underhåll; att behållningen i boet efter Nilsson uppgått till omkring 4,000 kronor; samt att änkan Nilsson på grund av reumatisk värk är oförmögen att genom arbete försörja sig;

att arbetaren *Johansson,* som avled den 10 september 1928, varit anställd vid Carl Gustafs stads gevärsfaktori i omkring 30 år; att han vid sin död efterlämnat, förutom änkan, född den 8 november 1874, fyra barn, vilka ej i nämnvärd mån kunna bidraga till moderns underhåll; att behållningen i boet efter Johansson uppgick till omkring 4,500 kronor; samt att änkan Johanssons arbetsförmåga på grund av avsevärd blodbrist är i hög grad nedsatt;

att arbetaren *Eriksson*, som för anställning vid Carl Gustafs stads gevärsfaktori åtnjöt pension, avled den 27 oktober 1928; att han vid sin död efterlämnat, förutom änkan, född den 7 mars 1869, tre barn, vilka endast i ringa mån kunna bidraga till moderns underhåll; att behållningen i boet efter Eriksson är obetydlig; samt att änkan Eriksson, vilken under tiden 26 augusti—20 oktober 1927 vårdats å Eskilstuna stads sjukavdelning för sinnessjuka, icke kan anses för framtiden återställd till hälsan.

Beträffande utredningen i övrigt hänvisar utskottet till propositionen.

Utskottet.

Under åberopande att riksdagen tidigare i åtskilliga likartade fall beviljat understöd åt änkor efter anställningshavare vid Carl Gustafs stads gevärsfaktori, har utskottet funnit sig böra tillstyrka bifall till Kungl. Maj:ts förslag.

Utskottet får alltså hemställa,

att Kungl. Maj:ts ifrågavarande framställning må av riksdagen bifallas.

12:o.

Ang. pension åt änkan Hilda Ingeborg Wallqvist, född Wänn.

Kungl. Maj:t föreslår i punkten 8 riksdagen medgiva, att arbetaren vid ammunitionsfabriken Tore Marcus Wallqvists änka, *Hilda Ingeborg Wallqvist, född Wänn*, må från och med den 1 juni 1928, så länge hon förbliver i sitt nuvarande änkestånd, å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av 384 kronor.

Av handlingarna i ärendet inhämtas, att arbetaren Wallqvist, som avled den 2 maj 1928, innehaft anställning vid ammunitionsfabriken under tiden 20 februari 1893—31 juli 1920; att han av 1921 års riksdag erhållit en årlig pension av 600 kronor, att utgå från och med den 1 januari 1921; att han vid sin död efterlämnat änka, född den 4 oktober 1851; att änkan Wallqvist är i avsaknad av alla tillgångar; samt att hon på grund av sin höga levnadsålder är oförmögen att själv försörja sig.

I fråga om utredningen i övrigt åberopar utskottet vad i propositionen innehålles.

Utskottet hemställer,

att Kungl. Maj:ts förevarande framställning må vinna riksdagens bifall.

13:o.

Ang. pension åt änkan Adelina Fredrika Thorsson, född Adolfsdotter.

I punkten 9 av förevarande proposition nr 113 har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen medgiva, att korpralen vid flottan Johan August Florentin Thorssons änka *Adelina Fredrika Thorsson, född Adolfsdotter*, må från och med den 1 januari 1929, så länge hon förbliver i sitt nuvarande änkestånd, å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av 384 kronor.

Av handlingarna i ärendet inhämtas, att korpralen Thorsson antogs till skeppsgosse den 1 maj 1864, inskrevs vid sjömanskåren den 1 maj 1869, erhöll avsked den 31 oktober 1922 samt avled den 12 november 1926; att han vid sin död efterlämnat änka, född den 22 juni 1851; samt att änkan Thorsson, som genom flottans pensionskassa icke åtnjuter annan inkomst än ett årligt gratial av 12 kronor från under pensionskassans förvaltning stående matrosers m. fl. gratialinrättning, saknar tillgångar och på grund av hög levnadsålder icke kan själv bidraga till sitt uppehälle.

I övrigt tillåter sig utskottet att hänvisa till propositionen.

Med biträdande av vad Kungl. Maj:t föreslagit hemställer utskottet,

att riksdagen må bifalla Kungl. Maj:ts förevarande framställning.

14:o.

Ang. pension åt änkan Johanna Johansson, född Håkansson.

Under punkten 10 har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen medgiva, att daglönaren vid flottans varv i Stockholm Jöns Johanssons änka *Johanna Johansson, född Håkansson*, må från och med den 1 augusti 1928, så länge hon förbliver i sitt nuvarande änkestånd, å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av 384 kronor.

Av handlingarna i ärendet inhämtas, att daglönaren Johansson, vilken avled den 17 juli 1924, varit anställd vid flottans varv i Stockholm från och med den 13 november 1877 till och med den 31 december 1914, då han erhöll avsked med pension; att han vid sin död efterlämnat, förutom änkan, född den 3 mars 1856, två vuxna barn, en son och en dotter; att dottern, som är gift med en vaktmästare med en månatlig avlöning av 340 kronor, har två minderåriga barn och icke kan bidraga till moderns uppehälle; att sonens vistelseort ej är känd av hans anhöriga; att änkan Johansson dragit sig fram med tillhjälp av ett litet arv, som hon bekommit efter en syster; att hon numera saknar medel till sitt uppehälle; samt att hon på grund av ålderdomssvaghet och sjukdom är oförmögen att längre med arbete sörja för sin utkomst.

Beträffande utredningen i övrigt hänvisas till propositionen.

Kungl. Maj:ts förslag har icke givit utskottet anledning till erinran, varför utskottet hemställer,

att Kungl. Maj:ts förevarande framställning må av riksdagen bifallas.

15:o.

Ang. pension åt änkan Anna Fredrika Hansson, född Ström.

Uti punkten 11 har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen medgiva, att daglönaren vid flottans station i Karlskrona Sven Johan Hanssons änka *Anna Fredrika Hansson, född Ström*, må från och med den 1 maj 1928, så länge hon förbliver i sitt nuvarande änkestånd, å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av 384 kronor.

Av handlingarna i ärendet inhämtas, att daglönaren Hansson, som avled den 26 april 1928, varit anställd såsom daglönare vid beklädnadsverkstaden vid flottans station i Karlskrona från och med den 9 april 1883 till och med den 31 juli 1922, då han erhöll avsked med pension; att hans efterlämnade änka, som är född den 3 januari 1861, efter mannens frånfälle varit helt beroende av den hjälp hon erhållit från en son, som är underofficer; att denne är gift och har minderåriga barn att försörja, varför han svårligen helt kan underhålla sin moder; att änkan Hansson har en vuxen dotter, vilken emellertid är sjuklig och för närvarande utan arbetsanställning och därför icke kan bidraga till moderns underhåll; samt att behållningen i boet efter Hansson utgjorde allenast 376 kronor 84 öre.

I fråga om utredningen i övrigt hänvisar utskottet till propositionen.

Utskottet, som icke haft något att erinra mot Kungl. Maj:ts förslag, hemställer,

att riksdagen må bifalla Kungl. Maj:ts ifrågavarande framställning.

16:o.

Ang. pension åt vissa änkor efter daglönare vid flottans varv i Karlskrona m. m.

Kungl. Maj:t har i punkten 12 av förevarande proposition nr 113 föreslagit riksdagen medgiva,

att nedannämnda änkor efter daglönare vid flottans varv i Karlskrona, nämligen Wilhelm Teodor Rylanders änka *Anna Charlotta Rylander, född Mårtensson*, Sven August Anderssons änka *Augusta Matilda Andersson, född Niklasdotter*, Conrad Arthur Wittus Anderssons änka *Annette Carolina Andersson, född Vinberg*, Sven Vilhelm Pihls änka *Brita Sofia Pihl, född Karlsdotter*, Axel Viktor Magnussons änka *Hanna Amanda Magnusson, född Jönsson*, Sven Peter Augustinssons änka *Anna Kristina Augustinsson, född Karlsson*, Bror Karl Svenssons änka *Elisabet Charlotta Svensson, född Strömberg*, Gustaf Hjalmar Sandströms änka

Botilda Maria Sandström, född Åkesdotter, och Adolf Viktor Almqvists änka *Karolina Almqvist, född Månsson,* må från och med den 1 januari 1929 komma i åtnjutande av årliga pensioner å allmänna indragningsstaten till belopp av 384 kronor för envar, så länge hon förbliver i sitt nuvarande änkestånd; samt

att avlidne daglönaren vid flottans varv i Karskrona *Karl Albert Karlssons* och hans änka Annie Charlotta Elisabet Karlssons minderårige *son Sven Albert* må från och med den 1 januari 1929 till och med utgången av det kalenderår, varunder han uppnår 18 års ålder, komma i åtnjutande av understöd å allmänna indragningsstaten till belopp av 168 kronor årligen.

Av handlingarna i ärendet inhämtas,

att daglönaren *Rylander,* som avled den 28 april 1927, varit anställd såsom daglönare vid flottans varv i Karlskrona från och med den 11 oktober 1877 till och med den 31 oktober 1923, då han erhöll avsked med pension; att han den 15 juli 1918 befordrats till förman; samt att hans efterlämnade änka, som är född den 13 juni 1859, på grund av hjärnblödning är oförmögen att genom arbete försörja sig;

att daglönaren *Sven August Andersson,* som avled den 24 juni 1921, varit anställd såsom daglönare vid flottans varv i Karlskrona under tiderna 16 maj 1898—7 juli 1899 och 9 maj 1900—5 maj 1904 samt från och med den 4 maj 1906 intill sin död; samt att hans efterlämnade änka, som är född den 28 augusti 1869, på grund av höggradig struma är oförmögen att genom arbete försörja sig;

att daglönaren *Konrad Arthur Wittus Andersson,* som avled den 10 augusti 1926, varit anställd såsom daglönare vid flottans varv i Karlskrona från och med den 13 juni 1906 intill sin död; samt att hans efterlämnade änka, som är född den 30 mars 1869, på grund av nervsvaghet (neurastenia) är oförmögen till arbete, varmed hon kan försörja sig;

att daglönaren *Pihl,* som avled den 19 juli 1927, varit anställd dels såsom daglönare vid flottans varv i Karlskrona under tiden 23 december 1876—10 maj 1877 samt från och med den 4 oktober 1877 till och med den 31 december 1914, då han erhöll avsked med pension, dels ock såsom biträde åt uppbördsmannen vid arbetsgruppen B. A. under tiden 1 januari 1915—31 december 1922; samt att hans efterlämnade änka, som är född den 16 januari 1851, på grund av ålderdomssvaghet är oförmögen att genom arbete försörja sig;

att daglönaren *Magnusson,* som avled den 5 juli 1925, dels tjänstgjort som skeppsgosse och 2:a kl. sjöman, från vilken anställning han entledigades den 3 juni 1882, dels ock varit anställd såsom daglönare vid flottans varv i Karlskrona från och med den 14 maj 1907 till och med den 30 juni 1925, då han erhöll avsked med pension; att han vid sin död efterlämnat, förutom änkan, född den 21 september 1857, en obotligt sjuk dotter; samt att änkan Magnusson på grund av kronisk ledgångsreumatism och allmänna ålder-

domstecken har i mycket hög grad nedsatt arbetsförmåga, vilken nedsättning kan betraktas som sannolikt för framtiden bestående;

att daglönaren *Augustinsson*, som avled den 8 januari 1923, varit anställd såsom daglönare vid flottans varv i Karlskrona från och med den 5 oktober 1876 till och med den 31 mars 1921, då han erhöll avsked med pension; att han befordrats till förman den 28 maj 1918; samt att hans efterlämnade änka, som är född den 16 juli 1862, på grund av åderförkalkning är oförmögen till arbete;

att daglönaren *Svensson*, som avled den 3 juli 1927, varit anställd såsom daglönare vid flottans varv i Karlskrona från och med den 1 oktober 1892 till och med den 31 augusti 1926, då han erhöll avsked med förtidspension; samt att hans efterlämnade änka, som är född den 29 december 1875, på grund av äggvita, blodbrist och nervsvaghet har i väsenlig grad nedsatt arbetsförmåga;

att daglönaren *Karlsson*, som avled den 20 september 1919, varit anställd såsom daglönare vid flottans varv i Karlskrona från och med den 30 oktober 1905 intill sin död; att han efterlämnat, förutom änkan, född den 18 april 1885, en minderårig son Sven Albert, född den 17 juni 1917; samt att änkan Karlsson på grund av nervsvaghet har nedsatt arbetsförmåga;

att daglönaren *Sandström*, som avled den 21 juni 1927, varit anställd såsom daglönare vid flottans varv i Karlskrona under tiden 22 november 1876—1 november 1877 samt från och med den 17 januari 1893 till och med den 31 maj 1924, då han erhöll avsked med pension; samt att hans efterlämnade änka, som är född den 27 september 1852, på grund av ålderdomssvaghet är oförmögen till arbete;

att daglönaren *Almqvist* avled den 26 januari 1927; att han antogs som lärling vid tredje hantverkskompaniet vid flottans station i Karlskrona den 1 juli 1861, karlskrevs den 1 februari 1868, överflyttades till ingenjördepartementet den 1 januari 1873, befordrades till förman den 2 april 1907 och erhöll avsked med pension den 31 maj 1907; samt att hans efterlämnade änka, som är född den 5 maj 1856, lider av ett flertal sjukdomar, vilka göra henne fullständigt oförmögen att med något arbete, även det obetydligaste, bidraga till sin utkomst.

Vidare inhämtas av handlingarna, att samtliga ifrågavarande änkor, med undantag av änkan Almqvist, äro bosatta i Karlskrona och icke äro därstädes för år 1927 taxerade för inkomst, samt att änkorna Rylander och Svensson jämte övriga stärbhusdelägare stå antecknade såsom ägare av fast egendom, taxerad till respektive 6,500 kronor och 4,000 kronor, den förra med intecknad skuld å 5,500 kronor, den senare utan sådan skuld.

Marinförvaltningen har avgivit utlåtande i ärendet och därvid erinrat, att 1925 års riksdag i skrivelse nr 200, punkt 1, uttalat betänkligheter mot att med statsmedel pensionera änkor efter befattningshavare, vilka icke ägt möjlighet att genom statens förmedling grundlägga familjepension samt att i överensstämmelse därmed pensioner medgivits endast då särskilt öm-

mande omständigheter varit för handen. Ur denna synpunkt kunde det synas tveksamt, om änkorna Rylander och Svensson, vilka vore ägare till fast egendom, borde beviljas pensioner. Då emellertid egendomen syntes vara av ringa värde, ansåge sig marinförvaltningen, med hänsyn till att änkornas avlidna män tjänat staten under mer än trettio år, böra tillstyrka, att pensioner utverkades åt änkorna. Däremot kunde marinförvaltningen icke förorda pension åt änkan Karlsson. Varken hennes ålder eller nedsatta arbetsförmåga, ej heller hennes mans tjänstetid syntes kunna motivera pension. Då det emellertid inhämtades av handlingarna, att daglönaren Karlsson utom änkan även efterlämnat en nu 10-årig son, ansåge marinförvaltningen, att i likhet med vad som skett i tidigare dylika fall understöd borde utverkas till denne å 168 kronor för år till och med utgången av det kalenderår, under vilket barnet uppnådde 18 års ålder. Vad de övriga till pensioner föreslagna änkorna anginge, tillstyrkte marinförvaltningen, att pensioner utverkades. De voro samtliga änkor efter arbetare, som tjänat staten under många år, samt voro medellösa och på grund av ålder eller sjukdom oförmögna att försörja sig genom arbete; och finge marinförvaltningen tillstyrka belopp av 384 kronor.

Beträffande utredningen i övrigt får utskottet hänvisa till propositionen.

Utskottet. På grund av den i ärendet förebragta utredningen och under hänvisning till åtskilliga likartade fall, där riksdagen beviljat understöd åt efterlevande efter daglönare vid marinen, har utskottet funnit sig böra tillstyrka bifall till Kungl. Maj:ts förslag.

Utskottet får alltså hemställa,

att Kungl. Maj:ts ifrågavarande framställning må av riksdagen bifallas.

17:o.

Ang. understöd åt avlidne 2:a kl. sjömannen E. E. Serranders minderåriga dotter.

I punkten 13 av samma proposition föreslår Kungl. Maj:t riksdagen medgiva, att avlidne 2:a klass sjömannen vid flottan *Erik Erland Serranders* och hans likaledes avlidna trolovade Sonja Emilia Vilhelmina Nilssons minderåriga *dotter Rut Sonja* må från och med den 1 maj 1927 till och med det kalenderår, varunder hon uppnår 15 års ålder, å allmänna indragningsstaten uppbära årligt understöd med 180 kronor, dock utan rätt att därå åtnjuta dyrtidstillägg.

Av handlingarna i ärendet inhämtas, att Serrander avled den 8 april 1927 av lungtuberkulos, ådragen under militärtjänstgöring; att Nilsson avled den 24 maj 1928; att deras utom äktenskapet den 20 december 1926 födda dotter Rut Sonja är omhändertagen av sina morföräldrar, vilka hava en mycket blygsam inkomst; att Serrander icke efterlämnade några tillgångar; samt att, sedan hos *riksförsäkringsanstalten* gjorts framställning om livränta för

Serranders minderåriga dotter, anstalten jämlikt bestämmelserna i 1909 års militärersättningsförordning, med den ändrade lydelse nämnda förordning erhållit genom förordningen den 4 juni 1920, funnit sig icke kunna tillerkänna henne någon livränta i anledning av faderns död, enär ifrågavarande barn fötts först efter uppkomsten av den sjukdom, varav Serrander avlidit.

Barnavårdsmannen i Stockholm Judit Thörnqvist har i en till Kungl. Maj:t ställd skrift, dagtecknad den 5 november 1928, anhållit om understöd åt Serranders minderåriga dotter. Över denna framställning hava utlåtanden avgivits av marinförvaltningen och statskontoret.

Marinförvaltningen har i sitt utlåtande förklarat sig förhindrad att tillstyrka, att Serranders minderåriga dotter tillerkändes något understöd.

Statskontoret har anfört, att det torde vara avgjort, att Serranders dotter enligt den författning (1909 års militärersättningsförordning), som i detta fall vore tillämplig, icke ägde någon rätt till livränta. Emellertid hade med ingången av år 1928 trätt i kraft en ny författning i ämnet, nämligen förordningen den 18 juni 1927 om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring; och där hade förutsättningen för livränta till barn utformats i överensstämmelse med vad som i sådant avseende gällde enligt lagen den 17 juni 1916 om försäkring för olycksfall i arbete, d. v. s. barn utom äktenskap vore i avseende å rätt till livränta likställt med barn, fött inom äktenskap.

Med hänsyn till den ändrade uppfattning, som sålunda kommit till uttryck i den nya författningen, och då Serranders dotter numera efter båda föräldrarnas död vore för sitt underhåll hänvisad till sina fattiga morföräldrar samt starka billighetsskäl alltså måste anses föreligga att i detta fall bereda något understöd av statsmedel, ville statskontoret med erinran, att, om Rut Sonja Nilsson kunnat bekomma livränta enligt 1909 års förordning, denna livränta skulle hava utgjort 180 kronor för år räknat och utgått från faderns dödsfall, till dess hon uppnått 15 års ålder, ifrågasätta, huruvida icke Kungl. Maj:t skulle finna skäl föreligga att hos riksdagen göra framställning om medgivande därtill, att Serranders dotter Rut Sonja Nilsson finge från och med den 1 maj 1927, intill dess hon uppnådde 15 år, å allmänna indragningsstaten uppbära årligt understöd till belopp av 180 kronor, dock utan rätt att därå åtnjuta dyrtidstillägg.

Departementschefen har med hänsyn till vad i ärendet förekommit ansett billighetsskäl tala för att Serranders minderåriga dotter beredes något understöd av statsmedel och i fråga om understödsbeloppets storlek anslutit sig till vad statskontoret i sådant avseende föreslagit.

I avseende å vidare utredning hänvisar utskottet till propositionen.

Jämväl utskottet finner omständigheterna i förevarande fall vara sådana, att understöd av statsmedel bör utgå, och har utskottet icke funnit anledning till erinran mot vad Kungl. Maj:t i sådant avseende föreslagit. *Utskottet.*

Utskottet hemställer alltså,

att riksdagen må bifalla Kungl. Maj:ts förevarande framställning.

18:o.

Ang. pension åt änkan Alma Olivia Skoog, född Johansson.

Uti punkten 14 föreslår Kungl. Maj:t riksdagen medgiva, att skrädderiföreståndaren vid förutvarande Smålands artilleriregementes intendenturverkstäder Axel Jonas Skoogs änka *Alma Olivia Skoog, född Johansson,* må från och med den 1 juli 1928, så länge hon förbliver i sitt nuvarande änkestånd, å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av 384 kronor.

Av handlingarna i ärendet inhämtas, att skrädderiföreståndaren Skoog, som avled den 25 juni 1928, varit anställd vid förutvarande Smålands artilleriregementes intendenturverkstäder från och med den 6 juni 1900 till och med den 31 december 1923, då han entledigades från nämnda anställning med av riksdagen beviljad årlig pension av 800 kronor; att han vid sin död efterlämnat, förutom änkan, som är född den 5 juni 1866, tre söner och två döttrar; att makarnas barn befinna sig i sådana ekonomiska omständigheter, att det för dem är fullständigt omöjligt att draga försorg om modern; samt att boet efter Skoog utvisade en brist av 182 kronor.

Beträffande utredningen i övrigt tillåter sig utskottet att hänvisa till propositionen.

Då utskottet vill ansluta sig till det föreliggande förslaget, hemställer utskottet,

att Kungl. Maj:ts förevarande framställning må vinna riksdagens bifall.

19:o.

Ang. pension åt änkan Hilma Sofia Norgren, född Carlbom.

Kungl. Maj:t har under punkten 15 av förevarande proposition nr 113 föreslagit riksdagen medgiva, att förmannen vid Carl Gustafs stads gevärsfaktori Per Alrik Norgrens änka *Hilma Sofia Norgren, född Carlbom,* må från och med den 1 januari 1929, så länge hon förbliver i sitt nuvarande änkestånd, å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av 384 kronor.

Av handlingarna i ärendet inhämtas, att förmannen Norgren, som avled den 18 december 1928, varit anställd vid Carl Gustafs stads gevärsfaktori från och med den 14 juni 1897 till och med den 31 mars 1921, då han entledigades från nämnda anställning med av riksdagen beviljad pension; att

hans efterlämnade änka, som är född den 31 oktober 1875, lider av högt blodtryck och minskad hörsel, på grund varav hennes arbetsförmåga är i betydlig grad nedsatt; samt att behållningen i boet efter mannen torde komma att utgöra omkring 4,000 kronor jämte en bostadslägenhet om ett rum och kök, för vilken årskostnaderna utgöra cirka 250 kronor.

I fråga om utredningen i övrigt hänvisar utskottet till propositionen.

Då utskottet icke haft något att erinra mot förevarande förslag, får utskottet hemställa,

att Kungl. Maj:ts föreliggande framställning må av riksdagen bifallas.

20:o.

Ang. understöd åt avlidne värnpliktige K. J. G. V. Johanssons fader.

Under punkten 16 av samma proposition har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen medgiva, att avlidne värnpliktige Karl Johan Gustaf Vilhelm Johanssons *fader* sadelmakaren *Carl Johan Leonard Johansson* må från och med den 1 januari 1928 under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära ett årligt understöd av 360 kronor, dock utan rätt att därå åtnjuta dyrtidstillägg.

Av handlingarna i ärendet inhämtas, att värnpliktige Johansson under fullgörande av sin värnpliktstjänstgöring vid Svea artilleriregemente den 24 februari 1920 angripits av epidemisk influensa och sedan i omedelbar anslutning härtill av lunginflammation med varbildning i högra lungsäcken, av vilka sjukdomar han den 12 mars nämnda år avlidit; att vederbörande militärläkare såsom sin åsikt uttalat att Johanssons död tydligen inträffat under sådana omständigheter, att hans militärtjänstgöring skäligen kan anses hava varit bidragande orsak härtill; att Johansson såsom närmast anhörig efterlämnar fader, född den 31 juli 1862, vilken är änkling; att Johansson med sitt arbete väsentligen bidragit till försörjandet av fadern samt dennes minderåriga dotter; att värnpliktige Johansson varit fadern behjälplig i hans sadelmakeriarbete; samt att fadern såsom en direkt följd av sonens frånfälle på grund av minskad arbetsförtjänst och färre arbetstillfällen råkat i allt större ekonomiska svårigheter.

Sedan den avlidnes fader hos Kungl. Maj:t anhållit om understöd, har *riksförsäkringsanstalten* i avgivet utlåtande anfört, att jämlikt bestämmelserna i 12 § uti förordningen den 18 juni 1909 om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring, enligt den lydelse, nämnda författningsrum erhållit genom förordningen den 4 juni 1920, vore rätten till ersättning i anledning av dödsfall förverkad, därest framställning om ersättning ej gjordes inom tre år från det döden inträdde. I nu före-

varande fall vore alltså rätten till ersättning förverkad. I anledning av föreliggande framställning hade riksförsäkringsanstalten emellertid till prövning upptagit frågan, huruvida fadern skulle hava varit berättigad till ersättning enligt ovannämnda förordning, därest framställning om ersättning gjorts inom därför föreskriven tid. Förutsättningarna för att så skulle hava varit fallet vore, att militärtjänstgöringen skäligen kunde anses hava bidragit till utbrottet av de sjukdomar, som orsakat sonens död, samt att fadern varit av den avlidne sonens arbete för sitt uppehälle huvudsakligen beroende. Vidkommande den första av dessa förutsättningar funne riksförsäkringsanstalten, som inhämtat yttrande i ärendet från biträdande läkaren hos anstalten, överläkaren A. Gullbring, att militärtjänstgöringen skäligen kunde antagas hava bidragit till de sjukdomar, på grund av vilka sonen avlidit. Vad åter anginge frågan om faderns beroende av sonens arbete, torde, såvitt handlingarna i ärendet utvisade, det i författningen stadgade villkoret i detta hänseende icke kunna anses uppfyllt. Under åberopande av vad sålunda anförts hemställde riksförsäkringsanstalten, att förevarande framställning icke måtte föranleda någon Kungl. Maj:ts vidare åtgärd.

I avgivet utlåtande har *statskontoret* anfört, att såsom framginge av handlingarna i ärendet sökanden icke kunde författningsenligt vara berättigad till någon som helst ersättning i anledning av sonens död under värnpliktstjänstgöring. Emellertid torde det icke kunna förnekas, att vissa omständigheter — sökanden hade redan haft ett gott stöd av sonen i gemensamt arbete för utkomsten och hade givetvis haft anledning hysa förhoppning att fortfarande och ju mer sökandens egna krafter avtoge kunna påräkna ökat bistånd av sonen — starkt talade till förmån för utverkande av något årligt understöd åt sökanden såsom ersättning för den ekonomiska förlust, varav han genom sonens död drabbats. Med erinran att, om förordningen den 18 juni 1909 (nr 89) om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring, medgivit ersättning i detta fall, beloppet skulle hava jämlikt nämnda förordning och kungörelsen den 4 juni 1920 (nr 306) utgjort 270 kronor för år räknat, ville statskontoret för sin del förorda, att framställning till riksdagen måtte avlåtas om medgivande därtill, att sökanden finge från och med ingången av år 1928 under återstående livstiden åtnjuta understöd å allmänna indragningsstaten till belopp av 270 kronor årligen, med iakttagande att därå icke finge utgå någon som helst tilläggsförmån.

Arméförvaltningens civila departement, som jämväl avgivit utlåtande i ärendet, har under erinran om riksdagens beslut i några liknande fall (riksdagens skrivelser nr 82/1924 och nr 216/1927 p. 1 och 3) tillstyrkt, att något understöd beviljades sökanden. I fråga om beloppet av det årliga understöd, som enligt departementets uppfattning syntes böra tillkomma sökanden, har departementet i olikhet med statskontoret ansett, att detsamma borde jämlikt förordningen den 18 juni 1909 om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring, och kungörelsen den 18 juni 1925

(nr 268) angående höjning av ersättning, som utginge enligt nämnda förordning, bestämmas till 360 kronor eller samma belopp, vartill understöden av 1924 års riksdag enligt dess skrivelse nr 82 bestämts för de efterlevande föräldrarna till en var av de värnpliktiga, vilka år 1922 hade omkommit vid en järnvägsolycka vid Jörlanda i Bohuslän. Å ifrågavarande understödsbelopp borde icke utgå någon som helst tilläggsförmån, och syntes understödet böra beräknas och utgå från och med den 1 januari 1928.

Departementschefen har anslutit sig till det av arméförvaltningens civila departement framlagda förslaget.

I avseende å vidare utredning i ärendet hänvisas till propositionen.

Utskottet.

Såsom framgår av utredningen i ärendet, har riksdagen tidigare vid flera tillfällen beviljat årliga understöd åt föräldrar till värnpliktiga, som avlidit till följd av skada i tjänsten, då de efterlevande föräldrarna utan att hava varit för sitt uppehälle huvudsakligen beroende av den avlidnes arbete dock ansetts hava haft ett ekonomiskt stöd av denne. Vid sådant förhållande och med hänsyn till vad i ärendet i övrigt förekommit finner sig utskottet böra ansluta sig till Kungl. Maj:ts förslag om ett årligt understöd till värnpliktige Johanssons fader av 360 kronor.

Åberopande det anförda får utskottet hemställa,

att riksdagen må bifalla Kungl. Maj:ts förevarande framställning.

21:o.

Ang. understöd åt avlidne korpralen E. W. Hanssons föräldrar.

Kungl. Maj:t har slutligen under punkten 17 av propositionen nr 113 föreslagit riksdagen medgiva, att avlidne korpralen vid flottan Erik Walter Hanssons *föräldrar*, portvakten *Johan Henning Hansson och hans hustru* Karolina Sofia Hansson må — gemensamt och efter enderas död den efterlevande — från och med den 1 november 1927 under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära ett årligt understöd av 360 kronor, dock utan rätt att därå åtnjuta dyrtidstillägg.

Portvakten Johan Henning Hansson och hans hustru Karolina Sofia Hansson hava hos Kungl. Maj:t anhållit om understöd i anledning därav, att deras son, korpralen vid flottan Erik Walter Hansson avlidit till följd av sjukdom, ådragen under militärtjänstgöring.

Av handlingarna i ärendet inhämtas, att korpralen Hansson under sin militärtjänstgöring ådragit sig lungtuberkulos, i vilken sjukdom han avled den 3 oktober 1927; att den avlidne efterlämnat såsom närmaste anhöriga föräldrar, vilka äro födda, fadern den 23 maj 1875 och modern den 28 januari 1879, samt tre syskon; att fadern, som är portvakt inom egendomen Odengatan 104 i Stockholm, härför åtnjuter förmånen av fri bostad samt i kontant lön 50 kronor i kvartalet; att han enligt egen uppgift av måleriarbeten

under de sista åren före sonens död haft en arbetsinkomst av omkring 1,200 kronor för år; att föräldrarna äga ett mindre f. d. båtsmanstorp, taxerat till 1,000 kronor, vilket är uthyrt mot en årshyra av 120 kronor; att föräldrarna enligt egen uppgift icke kunna försörja sig själva; att fadern är sjuklig samt modern lider av reumatism och hjärtsjukdom; att korpralen Hanssons syskon ej äro i stånd att bidraga till föräldrarnas uppehälle; samt att den avlidne de senaste åren uppburit en avlöning av i medeltal omkring 2,300 kronor för år samt vid olika tillfällen lämnat bidrag till föräldrarnas uppehälle.

Riksförsäkringsanstalten har i avgivet utlåtande anfört, att korpralen Hansson avlidit den 3 oktober 1927 på grund av lungtuberkulos, vilken sjukdom han ådragit sig under sin militärtjänstgöring. På grund av dödsfallet hade riksförsäkringsanstalten enligt bestämmelserna i förordningen den 18 juni 1909 om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring, med den ändrade lydelse nämnda förordning erhållit genom förordningen den 4 juni 1920, utgivit begravningshjälp med 150 kronor. Jämlikt föreskrifterna i förenämnda författningar utgåves i ersättning, om skadan medfört döden, bland annat, därest den avlidne icke efterlämnat änka eller barn, livränta till den avlidnes föräldrar, om de varit av hans arbete för sitt uppehälle huvudsakligen beroende. Efter verkställd utredning hade riksförsäkringsanstalten, som funnit makarna Hansson icke hava varit av sin nu ifrågavarande sons arbete för sitt uppehälle huvudsakligen beroende, genom beslut den 16 december 1927 förklarat makarna icke vara berättigade till livränta. Efter förnyad framställning i ärendet och sedan ytterligare utredning ägt rum, hade riksförsäkringsanstalten vid förnyad prövning av ersättningsfrågan den 5 maj 1928 funnit några nya omständigheter icke hava framkommit, som skulle kunna föranleda ändring i anstaltens tidigare beslut i ärendet. Jämlikt bestämmelserna i 13 § av militärersättningsförordningen ägde ersättningssökande, som icke åtnöjdes med beslut, varigenom ersättning vägrats, att genom stämning anhängiggöra sin talan. Av nämnda rättsmedel hade sökandena emellertid icke begagnat sig. Vid den 25 september 1928 verkställd förnyad prövning av ärendet hade riksförsäkringsanstalten funnit vad sökandena anfört i sin nu föreliggande ansökning till Kungl. Maj:t icke vara av beskaffenhet att föranleda ändring i anstaltens tidigare beslut. Under åberopande av vad sålunda anförts hemställde riksförsäkringsanstalten, att förevarande ansökning icke måtte föranleda någon Kungl. Maj:ts vidare åtgärd.

I avgivet utlåtande har *marinförvaltningen* anfört, att, då ersättningsfrågor av förevarande slag reglerades av särskild författning, men riksförsäkringsanstalten funnit ersättning icke kunna utgå enligt denna, och då skäl icke syntes förefinnas att bevilja understöd i annan form, marinförvaltningen funne ansökningen icke böra föranleda någon Kungl. Maj:ts vidare åtgärd.

Statskontoret, som jämväl avgivit utlåtande i ärendet, har därvid anfört, att det torde vara klart, att Hanssons föräldrar enligt den författning, som i detta fall vore tillämplig, icke ägde någon rätt till annan ersättning än begravningshjälp. Emellertid hade med ingången av år 1928 trätt i kraft en ny författning i ämnet, nämligen förordningen den 18 juni 1927 om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring; och där hade förutsättningen för livränta till föräldrar utformats i överensstämmelse med vad som i sådant avseende gällde enligt lagen den 17 juni 1916 om försäkring för olycksfall i arbete, d. v. s. föräldrarna erhölle livränta, därest de för sitt uppehälle varit av den avlidnes arbete väsentligen beroende. Med hänsyn till den ändrade uppfattning, som sålunda kommit till uttryck i den nya författningen, och då Hanssons föräldrar i sitt betryckta ekonomiska läge under de senare åren av Hanssons levnad otvivelaktigt haft i honom ett väsentligt stöd, skulle statskontoret, under åberopande tillika av 1928 års riksdags i anledning av propositionen nr 164, punkt 5, fattade beslut om understöd å 360 kronor årligen åt avlidne värnpliktige P. A. Arnqvists föräldrar, vilja ifrågasätta, huruvida icke Kungl. Maj:t skulle finna skäl föreligga att hos riksdagen göra framställning om medgivande därtill, att avlidne korpralen Hanssons föräldrar finge — gemensamt och efter enderas död den efterlevande — från och med den 1 november 1927 under återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära ett årligt understöd av 360 kronor, dock utan rätt att därå åtnjuta dyrtidstillägg.

Departementschefen har anslutit sig till vad statskontoret sålunda ifrågasatt.

Beträffande utredningen i övrigt får utskottet hänvisa till propositionen.

I likhet med departementschefen anser utskottet, att omständigheterna i förevarande fall äro sådana, att något understöd bör beredas korpralen Hanssons föräldrar, vilka synas hava varit väsentligen beroende av den hjälp, den avlidne sonen kunnat lämna dem. Beträffande understödsbeloppet har utskottet icke funnit anledning till erinran mot vad Kungl. Maj:t föreslagit. *Utskottet.*

Utskottet hemställer alltså,

att riksdagen må bifalla Kungl. Maj:ts ifrågavarande framställning.

22:o.

Ang. årligt understöd åt tre änkor efter anställningshavare vid flottans station i Karlskrona.

I en inom första kammaren under nr 27 väckt motion har herr *Leander* föreslagit, »det riksdagen ville medgiva, att en var av följande tre änkor, nämligen varvsförmannen Carl Henrik Thörnbergs änka *Gertrud Fredrika Thörnberg, född Petersson,* korpralen Karl R. Haglunds änka *Jenny Josefina Haglund, född Svanberg,* och daglönaren Anders Johan Johanssons änka *Anna Maria Johansson, född Johansdotter,* må från och med den 1 januari 1929 under sin återstående livstid, så länge hon förbliver i sitt nuvarande änkestånd, av allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension till belopp av 384 kronor».

I avseende å de skäl, som motionären anfört till stöd för sitt förslag, tillåter sig utskottet att hänvisa till motionen.

Av tillgängliga handlingar i förevarande ärenden inhämtas huvudsakligen följande:

Carl Henrik Thörnberg anställdes såsom daglönare vid flottans varv i Karlskrona den 1 maj 1851, entledigades från sin anställning den 31 maj 1905 och avled den 7 juni 1909. Han efterlämnade vid sin död änka Gertrud Fredrika Thörnberg, född Petersson den 11 december 1858 och sålunda nu 70 år gammal. Änkan åtnjuter folkpension och är enligt intyg av vederbörande pastorsämbete i behov av understöd. Hon har — enligt vad som vitsordats av vederbörande fattigvårdsmyndighet — två söner, vilka båda äro familjeförsörjare och befinna sig i sådana ekonomiska omständigheter, att de icke kunna bidraga till sin moders underhåll, samt en ogift dotter, med vilken hon sammanbor, men vilkens inkomster icke kunna anses vara tillräckliga för att hon helt skall kunna försörja sin moder.

Carl Reinhold Haglund, född den 16 september 1853, inskrevs vid sjömanskåren den 1 maj 1873 och kvarstod sedan i flottans tjänst till sin död den 2 juni 1910. Hans efterlämnade änka Jenny Josefina Haglund, född Svanberg den 13 april 1856 och sålunda nu 73 år gammal, är på grund av hög ålder, dövhet och sjuklighet oförmögen till förvärvsarbete. Hon åtnjuter månatligen i understöd från fattigvården 15 kronor och från enskild kassa 5 kronor, varjämte hon uppbär folkpension med 11 kronor 70 öre i månaden. Hon saknar anhöriga, som kunna försörja henne.

Anders Johan Johansson, som var född den 14 december 1854, anställdes den 17 november 1880 såsom daglönare vid artilleridepartementet i Karlskrona och tjänstgjorde därstädes till den 11 oktober 1881, då han överflyttades till ingenjördepartementet, där han sedermera oavbrutet tjänstgjorde till sin död den 17 januari 1914. Han efterlämnade vid sin död, förutom änka Anna Maria Johansson, född Johansdotter den 19 april 1859 och alltså nu omkring 70 år gammal, fem barn, vilka ej i nämnvärd mån

kunna bidraga till moderns uppehälle. Änkan är enligt intyg av vederbörande pastorsämbete fattig och i behov av understöd.

Utskottet.

Såsom av motionären erinras, förelågo vid 1928 års riksdag förslag om beviljande av understöd till de i nu förevarande motion avsedda änkorna Thörnberg, Haglund och Johansson. Då nämnda änkors män avlidit respektive åren 1909, 1910 och 1914, avstyrkte bankoutskottet motionerna under hänvisning till den principiella ståndpunkt, utskottet ansett sig böra intaga till framställningar om beredande av pension åt änkor efter befattningshavare, vilka avlidit för en avsevärd tid sedan. Riksdagen beslöt i enlighet med utskottets hemställan.

1928 års riksdag tillerkände emellertid understöd åt vissa andra änkor, oaktat deras män avlidit redan för lång tid sedan. På grund härav och jämväl i betraktande av vad statskontoret i sin under punkten 1 i det föregående omförmälda utredning rörande riktlinjerna för beviljande av understöd åt efterlevande efter vissa statsanställda anfört beträffande nu berörda spörsmål, har utskottet vid behandlingen av till utskottet hänvisade ärenden rörande änkepensioner ansett den av 1928 års bankoutskott intagna principiella ståndpunkten icke böra under alla förhållanden upprätthållas, även om, såsom statskontoret anfört, man *i regel* torde böra utgå från att änkepensionering icke bör ifrågakomma, då mannen avlidit för en jämförelsevis lång tid sedan. Utskottet har sålunda, utan hinder av att fråga om änkepensionering väckts först sedan lång tid förflutit efter mannens frånfälle, funnit sig böra ingå på en prövning av nu föreliggande framställningar med hänsyn till övriga omständigheter i varje särskilt fall. Vid denna prövning har utskottet, i anslutning till vad statskontoret betonat, ansett sig böra fästa särskilt avseende vid frågan, huruvida vederbörande änka är i åtnjutande av understöd från kommun. I de fall, där detta är förhållandet, har utskottet ansett sig icke böra tillstyrka understöd av statsmedel. Såsom utskottet förlidet år uttalade, skulle beviljande av sådant understöd endast innebära ett överflyttande av understödsverksamheten från kommunen till staten.

Vad nu angår det i föreliggande motion framställda förslaget om understöd å allmänna indragningsstaten åt änkan Thörnberg har utskottet, enär mannen Thörnberg avlidit redan år 1909, hyst tvekan, huruvida sådant understöd borde tillerkännas änkan. Med hänsyn till mannens osedvanligt långa tjänstetid hos staten och då änkan vid mannens frånfälle uppnått en ålder av något över 50 år, har utskottet emellertid icke ansett sig böra motsätta sig motionärens förslag.

Vidkommande därefter förslaget om understöd åt änkan Haglund framgår av utredningen, att hon är i åtnjutande av kommunalt understöd. På grund härav får utskottet, i anslutning till vad utskottet ovan anfört, avstyrka bifall till förslaget om beviljande av statsunderstöd till henne.

Vad slutligen angår förslaget om beredande av understöd åt änkan Johansson har utskottet icke funnit anledning till erinran mot detsamma.

Åberopande det anförda får utskottet hemställa,

a) att riksdagen, i anledning av förevarande motion I: 27, i vad den avser understöd åt förmannen Carl Henrik Thörnbergs änka Gertrud Fredrika Thörnberg, född Petersson, och daglönaren Anders Johan Johanssons änka Anna Maria Johansson, född Johansdotter, må medgiva, att vardera av bemälda änkor må från och med den 1 januari 1929 under sin återstående livstid, så länge hon förbliver i sitt nuvarande änkestånd, å allmänna indragningsstaten uppbära ett årligt understöd av 384 kronor; samt

b) att förevarande motion I: 27, i vad den avser understöd åt korpralen Carl Reinhold Haglunds änka Jenny Josefina Haglund, född Svanberg, icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

23:o.

Ang. årligt understöd åt sex änkor efter anställningshavare vid flottans station i Karlskrona.

I en inom första kammaren väckt motion nr 28 har herr *Leander* hemställt, »det riksdagen ville medgiva, att en var av följande sex änkor, nämligen daglönaren Frans Oskar Olssons änka *Matilda Olsson, född Larsdotter,* daglönaren Emanuel Anderssons änka *Karolina Andersson, född Karlsdotter,* f. d. daglönaren Otto Wilhelm Mattssons änka *Hildegard Amanda Mattsson, född Nilsdotter,* ritaren Fritz Persson Hammars änka *Emelie Maria Hammar, född Jakobsson,* kronotimmermannen Anders Svenssons änka *Helena Svensson, född Olsdotter* och korpralen Edvard Oskar Mattssons änka *Matilda Charlotta Mattsson, född Jonasson,* må från och med den 1 januari 1929 under sin återstående livstid, så länge hon förbliver ogift, från allmänna indragningsstaten uppbära pension till belopp av 384 kronor per år.»

Beträffande motiveringen för förslaget i fråga får utskottet hänvisa till vad motionen innehåller.

Av tillgängliga handlingar inhämtas huvudsakligen följande:

Frans Oskar Olsson, som var född den 5 december 1856, anställdes såsom daglönare vid ingenjördepartementet av flottans varv i Karlskrona den 6 juli 1881 och tjänstgjorde därstädes till sin död den 7 januari 1901. Han efterlämnade vid sitt frånfälle, förutom änkan Matilda Olsson, född Larsdotter den 22 februari 1857 och alltså nu 72 år gammal, sju barn. Änkan sammanbor med fyra av barnen, vilka fyra barn gemensamt bidraga till kostnaderna för hushållet. Hon uppbär folkpension med 11 kronor 70 öre i månaden samt intygas vara helt medellös.

Emanuel Andersson, som var född den 2 januari 1860, antogs till skeppsgosse den 1 maj 1874, inskevs i sjömanskåren den 1 september 1878 samt erhöll avsked från flottan den 23 april 1884. Han antogs den 30 mars 1893 såsom daglönare vid ingenjördepartementet av flottans varv i Karlskrona och tjänstgjorde därstädes till den 27 april 1906. Den 28 maj 1906 antogs han såsom daglönare vid torped- och mindepartementet, varest han sedermera tjänstgjorde till sin död den 9 augusti 1910. Änkan Karolina Andersson, född Karlsdotter den 26 december 1859 och alltså nu 69 år gammal, åtnjuter understöd från fattigvården med 25 kronor i månaden samt folkpension med 30 kronor 60 öre i kvartalet. Hon synes sakna anhöriga, som i nämnvärd mån kunna draga försorg om henne.

Otto Wilhelm Mattsson, som var född den 11 februari 1854, var anställd som daglönare vid ingenjördepartementet under tiden 2 mars—10 september 1889 och 7 maj 1890—30 september 1911, då han erhöll avsked med pension. Dessförinnan hade han varit anställd vid Vendes artilleriregemente under tiden 2 maj 1874—2 maj 1777, vid Livgardet till häst under tiden 29 augusti 1877—17 december 1879 samt såsom vaktkonstapel vid fångvården under tiden 1 augusti 1882—2 juli 1888. Han avled den 13 december 1916, efterlämnande änka Hildegard Amanda Mattsson, född Nilsdotter den 8 mars 1862 och alltså nu 67 år gammal, som enligt läkares intyg är på grund av vissa sjukdomar fullständigt oförmögen till arbete. Änkan uppbär månatligen i understöd från fattigvården 15 kronor och i folkpension 17 kronor 50 öre. Hon saknar anhöriga, som i nämnvärd mån kunna bidraga till hennes försörjning.

Fritz Persson Hammar, som var född den 1 september 1877, antogs till daglönare vid flottans varv i Karlskrona den 22 januari 1900, där han befordrades till månadslönare (ritare vid ingenjördepartementets ritkontor) den 1 oktober 1913, i vilken senare befattning han kvarstod till sin död den 21 april 1920. Vid sitt frånfälle efterlämnade han änka Emelie Maria Hammar, född Jakobsson den 12 april 1878, samt en son, född den 15 augusti 1911. Änkan, som alltså nu är 51 år gammal, har enligt läkarintyg på grund av åderbråck tillika med klenhet stor svårighet att genom arbete försörja sig och sin familj samt befinner sig, enligt vad vederbörande pastorsämbete intygar, i behövande villkor. Enligt ett av folkskolläraren Sven Löfdahl i Karlskrona i januari 1929 avgivet intyg har änkan Hammar anställning i affär, vilken affär emellertid troligen komme att nedläggas under året.

Anders Svensson, född den 29 september 1839, var anställd som daglönare vid ingenjördepartementet från den 18 oktober 1876 till den 31 maj 1905, då han erhöll avsked med pension. Han avled den 4 april 1926, efterlämnande änka Helena Svensson, född Olsdotter den 3 juli 1870 och alltså 58 år gammal, vilken, enligt vad som vitsordats, är i behövande omständigheter. Hon har en dotter, som emellertid icke är i den ställning, att hon kan bidraga till sin moders uppehälle.

Edvard Oskar Mattsson, född den 8 juli 1849, antogs till skeppsgosse den 1 maj 1863, inskrevs vid sjömanskåren den 1 maj 1868 och befordrades sedermera till korpral. Hans sammanlagda tjänstetid vid flottan uppgår till 57 år 2 månader. Mattsson avled den 3 oktober 1928, efterlämnande änka Matilda Charlotta Mattsson, född Jonasson den 26 maj 1853. Änkan, som alltså snart är 76 år gammal, saknar anhöriga, som i nämnvärd mån kunna bidraga till hennes uppehälle, och är, enligt vad som intygats, i behov av understöd.

Utskottet. Vad först beträffar framställningen om understöd åt daglönaren *Olssons* änka, framgår av utredningen, att Olsson avled redan år 1901 eller för 28 år sedan. Med hänsyn till den avsevärda tid, som sålunda förflutit sedan mannens död, och då änkan vid denna tidpunkt endast uppnått en levnadsålder av 44 år samt synes erhålla försörjning av sina barn, finner utskottet sig böra avstyrka bifall till motionen i denna del.

Utskottet har icke heller kunnat biträda motionärens förslag beträffande pension åt änkorna *Andersson* och *Hildegard Amanda Mattsson*, vilka båda åtnjuta understöd från kommun. Beträffande sistnämnda änka vill utskottet erinra, att framställning om pension till henne avslagits av 1928 års riksdag, vilket motionären icke omnämnt.

Vidkommande därefter frågan om beredande av pension åt änkan *Hammar* vill utskottet erinra, att denna fråga tidigare vid två olika tillfällen, nämligen åren 1921 och 1926, i anledning av förslag av samme motionär varit föremål för riksdagens prövning, något som motionären likaledes underlåtit att omnämna.

Bankoutskottet vid 1921 års riksdag avstyrkte, efter att i ärendet hava inhämtat yttranden av direktionen över flottans pensionskassa och statskontoret, bifall till den då väckta motionen. Utskottets ståndpunkt föranleddes dels av principiella betänkligheter, dels ock av det förhållandet, att änkan Hammar vid mannens död endast uppnått 42 års ålder och syntes vara frisk och arbetsför. Utskottets hemställan vann riksdagens bifall.

I utlåtande över den vid 1926 års riksdag väckta motionen anförde bankoutskottet, att utskottet med hänsyn till 1921 års riksdags beslut ansåge det innebära betänkligheter att tillstyrka pension åt änkan Hammar. I varje fall syntes ett förslag i sådan riktning icke kunna framläggas på grundval av den då föreliggande utredningen, vilken icke innefattade upplysningar angående änkans ekonomiska förhållanden, sysselsättning och hälsotillstånd. Därest vid en mera ingående utredning i angivna avseenden skulle påvisas förhållanden, vilka funnes tala för beviljande av understöd åt änkan, syntes enligt utskottets mening frågan om sådant understöd böra i vanlig ordning göras till föremål för prövning av vederbörande myndigheter. På grund av vad sålunda anförts hemställde utskottet, att motionen icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda. Riksdagen biföll utskottets hemställan.

Vid behandling av motionärens till innevarande års riksdag förnyade

framställning om pension åt änkan Hammar har utskottet — som av den föreliggande utredningen icke blivit övertygat om att i detta fall för närvarande föreligga sådana omständigheter, som böra föranleda pension — icke funnit anledning frångå den ståndpunkt, vilken, på sätt ovan erinrats, av 1926 års riksdag intagits beträffande sättet för ärendets vidare behandling. Utskottet får alltså avstyrka bifall till motionärens förslag.

Vad slutligen beträffar frågan om pension åt änkorna *Svensson* och *Matilda Charlotta Mattsson*, har utskottet icke funnit anledning till erinran mot motionärens förslag härutinnan.

På grund av det anförda får utskottet hemställa,

a) att riksdagen, i anledning av förevarande motion I:28, i vad den avser understöd åt daglönaren Anders Svenssons änka Helena Svensson, född Olsdotter, och korpralen Edvard Oskar Mattssons änka Matilda Charlotta Mattsson, född Jonasson, må medgiva, att vardera av bemälda änkor må från och med den 1 januari 1929 under sin återstående livstid, så länge hon förbliver i sitt nuvarande änkestånd, å allmänna indragningsstaten uppbära ett årligt understöd av 384 kronor; samt

b) att förevarande motion I:28, i vad den avser understöd åt daglönarna Frans Oskar Olssons änka Matilda Olsson, född Larsdotter, Emanuel Anderssons änka Karolina Andersson, född Karlsdotter, och Otto Wilhelm Mattssons änka Hildegard Amanda Mattsson, född Nilsdotter, samt månadslönaren Fritz Persson Hammars änka Emelie Maria Hammar, född Jakobsson, icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

24:o.

Ang. årligt understöd åt tre änkor efter daglönare vid flottans varv i Karlskrona.

I en inom första kammaren av herr *Östergren* väckt motion nr 29 hemställes, »att riksdagen ville besluta tillerkänna envar av följande änkor efter daglönare vid flottans varv i Karlskrona, nämligen Carl Magnus Runo Wiréens änka, *Elin Wiréen*, Oscar Leo Sandströms änka, *Maria Lovisa Sandström* och Carl Johan Mattssons änka, *Johanna Mattsson*, från och med den 1 januari 1929 ett årligt understöd av 384 kronor att utgå ur allmänna indragningsstaten, så länge de förbliva i sitt nuvarande änkestånd.»

Beträffande motiveringen för förslaget i fråga får utskottet hänvisa till motionen.

Av tillgängliga handlingar inhämtas huvudsakligen följande:

Carl Magnus Runo Wiréen, född den 5 oktober 1851, antogs till skeppsgosse den 1 maj 1865, överflyttades till matroskåren den 2 oktober 1874

samt erhöll den 13 februari 1882 avsked på egen begäran. Han antogs som daglönare vid ekipagedepartementet av flottans varv i Karlskrona den 19 april 1884, utnämndes till förman den 11 maj 1907 och kvarstod i anställningen till den 30 juni 1914, då han avgick med pension efter en väl vitsordad tjänstetid av omkring 47 år. Han avled den 17 mars 1915, efterlämnande änka Elin Wiréen, född Olsson den 21 mars 1854 och alltså nu 75 år gammal, som befinner sig i fattiga omständigheter.

Oscar Leo Sandström, född den 28 juni 1858, antogs som daglönare vid ingenjördepartementet av flottans varv i Karlskrona den 1 mars 1874, erhöll avsked den 14 oktober 1885, antogs åter den 5 januari 1887, befordrades till förman den 1 november 1907 och avled den 19 maj 1916 efter en väl vitsordad tjänstetid av omkring 40 år. Änkan, Maria Lovisa Sandström, född Petersson den 14 november 1852 och alltså nu 76 år gammal, uppbär månatligen i understöd från fattigvården 20 kronor samt i folkpension 11 kronor 80 öre.

Carl Johan Mattsson, född den 23 augusti 1851, var anställd som daglönare vid ingenjördepartementet från den 29 mars 1876 till sin död den 11 juli 1911 eller i 35 år. Han efterlämnade, förutom änka Johanna Mattsson, född Andersson den 18 februari 1863 och sålunda nu 66 år gammal, åtta barn. Änkan, som sammanbor med samt försörjes av tre utav barnen, uppbär i folkpension 18 kronor i månaden.

Utskottet. Utskottet vill erinra, att jämväl vid 1928 års riksdag motion förelåg om beredande av understöd åt änkorna efter daglönarna Wiréen, Sandström och Mattsson. Denna motion avslogs emellertid av riksdagen på hemställan av bankoutskottet, vars ståndpunkt föranleddes av att ifrågavarande daglönare avlidit respektive åren 1915, 1916 och 1911.

Vid den prövning, utskottet från ovan angivna utgångspunkter ägnat den nu föreliggande framställningen, har utskottet funnit sig böra tillstyrka bifall till motionärens förslag, i vad det avser understöd åt änkan Wiréen. Mannen Wiréen avled visserligen för en jämförelsevis lång tid sedan, men änkan hade vid mannens frånfälle redan uppnått en ålder av 61 år. Däremot har utskottet icke kunnat tillstyrka bifall till årliga understöd åt änkorna Sandström och Mattsson. Den förra åtnjuter, enligt vad handlingarna utvisa, kommunalt understöd och den senare, som vid mannens frånfälle för 18 år sedan endast uppnått en ålder av 48 år, har numera sin försörjning av sina barn.

Åberopande det anförda får utskottet hemställa,

a) att riksdagen, i anledning av förevarande motion I:29, må medgiva, att daglönaren Carl Magnus Runo Wiréens änka Elin Wiréen, född Olsson, må från och med den 1 januari 1929 under sin återstående livstid, så länge hon förbliver i sitt nuvarande änkestånd, å

allmänna indragningsstaten uppbära ett årligt understöd av 384 kronor; samt

b) att förevarande motion I: 29, i vad den avser understöd åt daglönarna Oscar Leo Sandströms änka Maria Lovisa Sandström, född Petersson, och Carl Johan Mattssons änka Johanna Mattsson, född Andersson, icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

25:o.

Ang. årligt understöd åt änkan Elin Andersson, född Svensdotter.

I en inom första kammaren under nr 30 väckt motion har herr *Östergren* hemställt, »att riksdagen ville besluta tillerkänna daglönaren vid flottans proviantförråd nr 11 Mattis Andreasson Anderssons änka, *Elin Andersson*, ett årligt understöd av 384 kronor att utgå ur allmänna indragningsstaten från och med den 1 januari 1929, så länge hon lever i sitt nuvarande änkestånd».

Beträffande motiveringen för motionärens ifrågavarande förslag hänvisar utskottet till vad motionen innehåller.

Av tillgängliga handlingar framgår, att daglönaren Mattis Andreasson Andersson, som var född den 12 september 1865, varit anställd såsom daglönare vid ingenjördepartementet av flottans varv i Karlskrona under tiden 27 april 1893—3 augusti 1895 och vid flottans proviantförråd från den 5 augusti 1895 till sin död den 27 december 1917; att hans efterlämnade änka Elin Andersson, född Svensdotter den 25 oktober 1859 och alltså nu omkring 69 år gammal, uppbär i fattigvårdsunderstöd 15 kronor i månaden, i folkpension 28 kronor 20 öre i kvartalet samt i understöd från enskild kassa 5 kronor i månaden; samt att änkan synes sakna anhöriga, som kunna draga försorg om henne.

Utskottet.

Såsom av motionären erinras, innefattar den föreliggande motionen ett förnyande av en vid 1928 år riksdag motionsvis gjord framställning om understöd åt änkan Andersson, vilken framställning, sedan densamma avstyrkts av bankoutskottet under hänvisning till att mannen avlidit redan år 1917, icke föranledde någon riksdagens åtgärd.

Av utredningen i ärendet framgår, att änkan Andersson är i åtnjutande av kommunalt understöd. Med hänsyn härtill har utskottet funnit sig böra avstyrka bifall även till den i år väckta motionen.

Utskottet hemställer alltså,

att förevarande motion I: 30 icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

26:o.

Ang. årligt understöd åt fem änkor efter daglönare vid flottans varv i Karlskrona.

I en inom andra kammaren väckt motion nr 12 har herr *Törnkvist* i Karlskrona hemställt, »att riksdagen måtte bevilja följande änkor efter daglönare vid Karlskrona varv, nämligen *Hulda Maria Jaensson, Ebba Karolina Möllergren, född Lindstedt, Ingegärd Svensson, Sigrid Olsson* och *Ellen Maria Rundcrantz*, samtliga i Karlskrona, ett årligt understöd åt var och en av 384 kronor att utgå från 1 januari 1929 under deras återstående livstid, så länge understödstagaren förbliver i sitt nuvarande änkestånd».

Beträffande de skäl, som av motionären åberopats till stöd för förslaget i fråga, tillåter sig utskottet att hänvisa till motionen.

Av tillgängliga handlingar inhämtas i förevarande ärenden huvudsakligen följande:

Johan Viktor Jaensson, som avled den 25 juni 1928, var anställd vid flottan under tiden 4 september 1888—13 september 1909, såsom daglönare vid artilleridepartementet å flottans varv i Karlskrona från och med den 3 juni 1910 till och med den 31 mars 1911 samt såsom daglönare vid ingenjördepartementet från och med den 8 juni 1915 till den 31 augusti 1926, då han erhöll avsked med förtidspension. Hans efterlämnade änka Hulda Maria Jaensson, född Sandell den 25 juni 1877 och alltså snart 52 år gammal, lider enligt läkares intyg av vissa sjukdomar, varigenom hennes arbetsförmåga är i hög grad nedsatt. Boet efter mannen utvisade en brist av 1,014 kronor 40 öre. Änkan saknar anhöriga i den ställning, att de i nämnvärd mån kunna bidraga till hennes uppehälle.

Johan Emil Andreasson Möllergren, född 28 mars 1870, antogs som daglönare vid ingenjördepartementet den 15 oktober 1892 och erhöll avsked den 18 februari 1898. Han antogs ånyo vid samma departement den 6 september 1900 samt erhöll avsked med förtidspension den 31 januari 1927. Före sin anställning som daglönare tjänade Möllergren som båtsman vid flottan från och med den 2 oktober 1886 till och med den 30 april 1889. Han avled den 20 februari 1928, efterlämnande änka Ebba Karolina Möllergren, född Lindstedt den 2 augusti 1871 och alltså 57 år gammal. Änkan, vilkens arbetsförmåga är i mycket hög grad nedsatt, intygas vara medellös och synes sakna anhöriga, som kunna draga försorg om henne.

Jöns Petter Svensson, född 3 oktober 1855, anställdes som daglönare vid ingenjördepartementet den 6 april 1875 och tjänstgjorde därefter till den 1 juli 1879, då han erhöll avsked. Han antogs åter den 14 september 1882 och tjänstgjorde sedermera till sin död den 2 november 1901. Han efterlämnade, förutom änka Ingegerd Svensson, född Svensson den 18 juli 1856 och alltså nu 72 år gammal, fem barn, vilka icke i väsentlig mån kunna bidraga till sin moders uppehälle. Änkan uppbär månatligen i fattigvårdsunderstöd 20 kronor samt i folkpension 11 kronor 70 öre.

Frans Vilhelm Olsson, som avled den 17 juni 1909, var anställd vid ingenjördepartementet dels under tiden 15 novemher 1876—28 februari 1877, dels under tiden 23 juli 1877—22 mars 1878, dels ock slutligen från och med den 3 mars 1882 till sin död. Änkan Sigrid Olsson, född Stålhandske den 22 juni 1855 och sålunda nära 74 år gammal, åtnjuter fattigvårdsunderstöd med 25 kronor, folkpension med 11 kronor 70 öre samt understöd från enskild kassa med 5 kronor, allt för månad räknat. Enligt vad som intygats av vederbörande fattigvårdsmyndighet kan änkan endast i ringa omfattning få hjälp av sina barn.

Carl Albert Rundcrantz, som avled den 20 november 1917, var anställd vid sjömanskåren i Karskrona under tiden 17 september 1893—26 oktober 1900 samt vid artilleridepartementet därstädes från den 1 november 1900 till sin död. Hans änka Ellen Maria Rundcrantz, född Svensson den 5 april 1870 och alltså nu 59 år gammal, lider enligt läkares intyg av vissa sjukdomar, på grund av vilka hon är oförmögen att genom arbete förvärva sitt livsuppehälle. Hon har en sjuklig dotter, med vilken hon sammanbor och vilken sköter hemmet. Änkan har tidigare erhållit tillfällig hjälp från fattigvården och tilldelades under mars månad 1929 ett kontant understöd av 40 kronor.

Utskottet.

Vid prövning av de i nu förevarande motion gjorda framställningarna har utskottet funnit skäl föreligga att tillstyrka desamma endast i vad de avse årligt understöd åt änkorna Jaensson och Möllergren. Vad angår övriga i motionen omförmälda änkor, nämligen efter daglönarna Svensson, Olsson och Rundcrantz, framgår av utredningen, att samtliga äro i åtnjutande av kommunalt understöd. Framhållas bör vidare, att ifrågavarande daglönare avlidit för åtskilliga år sedan, Svensson år 1901, Olsson år 1909 och Rundcrantz år 1917. Ytterligare må erinras, att framställningar om understöd åt änkorna Olsson och Rundcrantz förelågo jämväl vid 1928 års riksdag, men att dessa framställningar då avstyrktes av bankoutskottet med hänsyn till den långt avlägsna tidpunkten för männens frånfälle.

På grund av det anförda får utskottet hemställa,

a) att riksdagen, i anledning av förevarande motion II:12, i vad den avser understöd åt daglönarna Johan Viktor Jaenssons änka Hulda Maria Jaensson, född Sandell, och Johan Emil Andreasson Möllergrens änka Ebba Karolina Möllergren, född Lindstedt, må medgiva, att vardera av bemälda änkor må från och med den 1 januari 1929 under sin återstående livstid, så länge hon förbliver i sitt nuvarande änkestånd, å allmänna indragningsstaten uppbära ett årligt understöd av 384 kronor; samt

b) att förevarande motion II:12, i vad den avser

understöd åt daglönarna Jöns Petter Svenssons änka Ingegerd Svensson, född Svensson, Frans Vilhelm Olssons änka Sigrid Olsson, född Stålhandske, och Carl Albert Rundcrantz' änka Ellen Maria Rundcrantz, född Svensson, icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

27:o.

Ang. årligt understöd åt änkan Selma Svensson, född Larsson.

I en inom andra kammaren av herrar *Borggren* och andre vice talmannen *Nilsson* väckt motion nr 44 har hemställts, »att riksdagen måtte tillerkänna avlidne skräddarmästaren vid Skånska husarregementets intendenturverkstäder *Olof Svenssons änka* ett årligt understöd av 384 kronor att utgå från den 1 januari 1929 under hennes återstående livstid.»

Beträffande motiveringen för yrkandet tillåter sig utskottet att hänvisa till motionen.

Av motionen med däri åberopade handlingar framgår, att Olof Svensson, som var född den 18 december 1848 och avled den 10 juni 1928, under åren 1870—1924 utfört skrädderiarbete för Skånska husarregementet, därav under 7 år såsom föreståndare för regementets skrädderiverkstäder; att han av 1924 års riksdag tillerkänts en årlig pension av 800 kronor; att han vid sin död efterlämnat, förutom änkan Selma Svensson, född Larsson den 12 september 1867 och alltså nu 61 år gammal, sex barn i svag ekonomisk ställning; att änkan på grund av sjuklighet är oförmögen att försörja sig genom arbete; att boet efter mannen utvisade en brist å 291 kronor 61 öre; samt att änkan i en henne tillhörig, men skuldbelastad mindre egendom, vilken utarrenderats, undantagit fri bostad.

Utskottet.

I betraktande av de omständigheter, som åberopats i motionen, vill utskottet förorda, att ett årligt understöd av statsmedel beredes änkan Svensson, och torde detta understöd såsom i motionen föreslagits böra bestämmas till 384 kronor samt utgå från och med den 1 januari 1929.

På grund av det anförda hemställer utskottet,

att riksdagen, i anledning av förevarande motion II : 44, må medgiva, att förre skräddarmästaren vid Skånska husarregementets intendenturverkstäder Olof Svenssons änka Selma Svensson, född Larsson, må från och med den 1 januari 1929 under sin återstående livstid, så länge hon förbliver i sitt nuvarande änkestånd, å allmänna indragningsstaten uppbära ett årligt understöd av 384 kronor.

28:o.

Ang. årligt understöd åt änkan Ulrika Vilhelmina Nilsson, född Karling.

I en inom andra kammaren väckt motion nr 49 har herr *Andersson* i Stockholm hemställt, att riksdagen måtte bevilja skomakaren vid Svea livgardes intendenturverkstäder Fredrik Magnus Nilssons änka *Ulrika Vilhelmina Nilsson, född Karling,* »pension med belopp motsvarande vad tidigare beviljats till änkor efter f. d. arbetare i statens tjänst».

Beträffande motiveringen för förslaget får utskottet hänvisa till motionen med därvid fogade bilagor.

Av motionen jämte därvid fogade bilagor och i övrigt tillgängliga handlingar framgår, att Fredrik Magnus Nilsson, som avled den 15 maj 1928, under tiden 2 maj 1899—1 augusti 1927 arbetat såsom skomakare vid arméns sadelmakeriverkstad, Göta livgardes, positionsartilleriets och Svea livgardes skomakeriverkstäder under sammanlagt omkring 19 år; att han enligt statskontorets beslut den 10 januari 1928 tillerkändes en förtidspension av 740 kronor, beräknad efter en tjänstetid av 18 år; att han vid sin död efterlämnat, förutom änka Ulrika Vilhelmina Nilsson, född Karling den 29 juli 1865 och alltså nu 63 år gammal, tre barn, vilka icke äro i den ekonomiska ställning, att de kunna bidraga till moderns uppehälle; samt att änkan enligt intyg av vederbörande pastorsämbete är medellös.

Utskottet.

Utskottet, som ansett sig böra tillstyrka beredande åt änkan Nilsson av ett årligt understöd av 384 kronor, att utgå av allmänna indragningsstaten från och med den 1 januari 1929, får hemställa,

> att riksdagen, i anledning av förevarande motion II : 49, må medgiva, att förre skomakaren vid Svea livgardes intendenturverkstäder Fredrik Magnus Nilssons änka Ulrika Vilhelmina Nilsson, född Karling, må från och med den 1 januari 1929 under sin återstående livstid, så länge hon förbliver i sitt nuvarande änkestånd, å allmänna indragningsstaten uppbära ett årligt understöd av 384 kronor.

29:o.

Ang. årligt understöd åt änkan Maria Eriksson, född Eriksson.

I en inom andra kammaren under nr 82 väckt motion har herr *Holmström* hemställt, »att riksdagen måtte besluta att tilldela förre eldaren vid Kungl. Hälsinge regemente Carl Erikssons efterlämnade änka, *Maria Eriksson,* ett årligt understöd från allmänna indragningsstaten å 384 kronor att utgå fr. o. m. den 1 februari 1928 under hennes återstående livstid, så länge hon förbliver i sitt nuvarande änkestånd.»

Beträffande motiveringen hänvisar utskottet till motionen.

Av motionen jämte därvid fogade bilagor framgår, att Carl Eriksson, som var född den 4 februari 1863, sedan år 1896 tjänat vid krigsmakten, nämligen först vid militärskolan i Gävle såsom maskinist och gårdskarl och sedan, efter Hälsinge regementes förflyttning till Gävle år 1909, såsom eldare; att han, sedan han entledigats från nämnda befattning den 30 november 1927, av 1928 års riksdag tillerkänts en årlig pension av 996 kronor; att han avlidit den 8 januari 1928 och vid sin död efterlämnat, förutom änka Maria Eriksson, född Eriksson den 4 juli 1867 och alltså 61 år gammal, fyra vuxna barn, vilka synas vara i svag ekonomisk ställning; samt att änkan enligt läkares intyg är oförmögen till förvärvsarbete samt, enligt vad vederbörande fattigvårdsstyrelse vitsordat, medellös.

Utskottet. Utskottet har ansett skäl föreligga att i här förevarande fall tillstyrka ett årligt understöd av allmänna medel, och torde detta understöd såsom i motionen föreslagits böra fastställas till 384 kronor. Beträffande den tidpunkt, från vilken understödet bör utgå, vill utskottet erinra, att hittills i liknande fall plägat tillämpas den principen, att understöd åt änka, beviljat av riksdagen på grund av motionsvis gjord framställning, utgår från och med ingången av det år, framställningen gjorts, oberoende av den tidpunkt, då mannens dödsfall inträffat. I överensstämmelse härmed torde det av utskottet nu förordade understödet böra utgå från och med den 1 januari 1929.

Åberopande det anförda får utskottet hemställa,

att riksdagen, i anledning av förevarande motion II: 82, må medgiva, att förre eldaren vid Hälsinge regemente Carl Erikssons änka Maria Eriksson, född Eriksson, må från och med den 1 januari 1929 under sin återstående livstid, så länge hon förbliver i sitt nuvarande änkestånd, å allmänna indragningsstaten uppbära ett årligt understöd av 384 kronor.

IV. Ang. socialdepartementet.

30:o.

Ang. understöd åt svinskötaren S. Larssons änka.

I en till riksdagen avlåten, den 1 februari 1929 dagtecknad proposition nr 60 har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över socialärenden för samma dag, i punkten 7 föreslagit riksdagen medgiva, att *Amalia Kristina Jansson, född Nordström,* änka efter skötaren vid Uppsala hospital Karl Adolf Jansson, må, räknat från och med den 1 februari 1928, under sin återstående livstid, så länge hon förbliver änka, å allmänna indragningsstaten uppbära ett årligt understöd av 384 kronor.

Av handlingarna i ärendet inhämtas i huvudsak följande.

Karl Adolf Jansson, som var född den 7 maj 1860, var anställd vid Uppsala hospital såsom skötare under tiden från och med den 1 november 1887 till och med den 7 maj 1915. Genom styrelsens beslut den 23 september 1915 tillerkändes Jansson efter avsked från tjänsten ett årligt understöd av 785 kronor att från och med den 1 juni 1915 under hans återstående livstid utgå av hospitalets medel. Jansson avled den 29 januari 1928.

Enligt den efter Jansson upprättade boupptecknigen uppgingo tillgångarna i boet till 4,645 kronor 13 öre och skulderna till 1,050 kronor, vadan boet alltså utvisade en behållning av 3,595 kronor 13 öre. Enligt ingivet läkarintyg är änkan Jansson på grund av kronisk sjukdom oförmögen till arbete. Förutom hustrun, född den 7 januari 1866, har Jansson efterlämnat tre söner och en dotter. Alla sönerna äro gifta och befinna sig i tämligen knappa ekonomiska omständigheter. Dottern, som är nervklen och bor tillsammans med modern, har icke någon möjlighet att försörja sig.

Änkan Jansson var från och med den 1 maj 1885 till och med den 28 februari 1890 anställd såsom sköterska vid hospitalet. Under åren 1908—1915 ägnade hon sig på det sätt åt vård av sinnessjuka, att hon och hennes man i sin av hospitalet upplåtna bostadslägenhet hade patienter inackorderade i familjevård.

Beträffande utredningen i övrigt hänvisar utskottet till propositionen.

Utskottet har på de i propositionen anförda skälen funnit sig böra biträda Kungl. Maj:ts förslag och får alltså hemställa,

att Kungl. Maj:ts ifrågavarande framställning må av riksdagen bifallas.

31:o.

Ang. understöd åt skötaren K. A. Janssons änka.

I punkten 8 av förevarande proposition nr 60 har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen medgiva, att *Elna Larsson, född Mårtensson,* änka efter svinskötaren vid Lunds hospital Sven Larsson, må, räknat från och med den 1 juni 1928, under sin återstående livstid, så länge hon förbliver änka, å allmänna indragningsstaten uppbära ett årligt understöd av 420 kronor.

Av handlingarna i ärendet inhämtas i huvudsak följande.

Sven Larsson, som var född den 27 januari 1852, var anställd vid Lunds hospital och asyl dels såsom post- och stadsbud från och med den 1 september 1882 till och med den 21 februari 1902 och dels såsom svinskötare från och med den 22 februari 1902 till och med den 31 december 1916.

Från och med den 1 januari 1917 intill sin död den 23 maj 1928 åtnjöt Larsson enligt beslut av medicinalstyrelsen ett årligt understöd av 420 kronor. Den efter Larsson upprättade boupptecknigen utvisade en behåll-

ning av 936 kronor 13 öre. Förutom hustrun efterlämnade Larsson en son och tre döttrar, alla vuxna.

Den av Larsson innehavda befattningen såsom svinskötare medförde icke rättighet för honom att inträda såsom delägare i civilstatens änke- och pupillkassa. Han har därför icke haft möjlighet att genom erläggande av avgifter till kassan bereda sin efterlevande hustru pension från kassan.

Änkan Larsson är född den 13 mars 1853. Hon har varit anställd vid hospitalet såsom köksbiträde från och med den 1 augusti 1881 till och med den 31 augusti 1883, då hon lämnade befattningen för att ingå äktenskap med Sven Larsson. Efter sagda tid har hon under olika tidsperioder intill utgången av år 1912 mot dagspenning arbetat i hospitalets tvättinrättning och trädgård. Inalles har hon tjänstgjort vid hospitalet 26 år 9 månader.

Beträffande utredningen i övrigt tillåter sig utskottet att hänvisa till propositionen.

Utskottet. Utskottet har icke funnit anledning till erinran mot att änkan Larsson tillerkännes något understöd av statsmedel, samt att detta understöd med hänsyn till den långa tid, varunder änkan själv varit anställd i statens tjänst, fastställes till något högre belopp än som i allmänhet plägat beviljas änkor efter lägre befattningshavare vid statens sinnessjukvårdsanstalter.

Utskottet hemställer alltså,

att riksdagen må bifalla Kungl. Maj:ts ifrågavarande framställning.

32:o.

Ang. årligt understöd åt polisuppsyningsmannen L. J. Forsströms änka.

I två likalydande motioner, nämligen inom första kammaren nr 149 av herr *Johansson, Johan Peter,* och den andra inom andra kammaren nr 160 av herr *Hedlund* i Häste jämte två av kammarens övriga ledamöter, har hemställts, »att riksdagen måtte bevilja änkan *Tyra Ingrid Elisabet Forsström* en årlig pension å 600 kronor att utgå så länge hon lever ogift».

Beträffande motiveringen för yrkandet får utskottet hänvisa till motionen nr 149 i första kammaren.

Av handlingar i ärendet inhämtas rörande Lars Jakob Forsströms anställningsförhållanden, att han, som avled den 24 november 1926, tjänstgjort vid Norrlands dragonregemente från och med den 19 augusti 1895 till och med den 31 oktober 1902, vid Östersunds kombinerade brand- och poliskår från och med den 25 augusti 1904 till och med den 14 november 1908, och vid Östersunds poliskår från och med den 24 december 1908 till och med den 15 september 1909; att han vidare varit anställd såsom polisman vid statsbanebyggnaden Östersund—Ulriksfors under tiden 1 maj—30 september 1910; samt att han slutligen innehaft anställning såsom polisuppsyningsman och polisman inom Bräcke municipalsamhälle från och med den 1 oktober 1910 intill sin död.

Hans avlöning såsom polisuppsyningsman i Bräcke utgick med 1,200 kronor för år, varav statens järnvägar och Bräcke municipalsamhälle bidrogo med 300 kronor vardera och 600 kronor bestredos av anslaget å riksstaten till avlöning av särskild polisstyrka på landet. Härtill kommo sedermera dyrtidstillägg enligt samma grunder, som äro bestämda för befattningshavare vid statens oreglerade verk. Från och med den 1 juli 1921 har jämväl det belopp, som tidigare utgått från statens järnvägar, direkt bestritts av statsmedel.

Forsström efterlämnade vid sin död, förutom änka Tyra Ingrid Elisabet Forsström, född Backlund den 5 mars 1885 och alltså 44 år gammal, två minderåriga barn, Sven Lars Olof och Karin Ingrid Brita, födda respektive den 28 september 1919 och den 4 maj 1923. Änkan, som enligt läkarintyg lider av svår sockersjuka och är vanför sedan barndomen, är på grund därav oförmögen att genom arbete försörja sig och sina barn. Boet efter Forsström utvisade en brist av 13,879 kronor 98 öre.

Utskottet vill erinra, att avlöningen till polismän på landet endast delvis bestrides av statsmedel. Till avlöningen av nämnda polispersonal har staten tidigare i regel bidragit med högst lika stort belopp, som av landsting, kommuner eller enskilda för ändamålet ställts till förfogande. I anslutning härtill har ock i de fall, då riksdagen funnit sig böra lämna bidrag till kostnaden för pensionering av ifrågavarande anställningshavare, statens bidrag beviljats under förutsättning, att lika stort belopp utginge av landsting, kommun eller enskilda. Enligt den år 1925 antagna polislagstiftningen bidrager staten med en tredjedel av kostnaden för pensioneringen av befattningshavare vid polisväsendet, anställda för landstingsområde eller i polisdistrikt, som utgöres av landsfiskalsdistrikt eller del därav. *Utskottet.*

Understöd åt efterlevande efter nämnda polispersonal har hittills icke, utskottet veterligt, beviljats att utgå av statsmedel, om man bortser från några enstaka fall, då riksdagen beviljat årliga understöd åt änkor efter polismän, vilka dödats eller lidit större skada under tjänstutövning. Enligt den nya polislagstiftningen utgår icke statsbidrag för pensionering av efterlevande till befattningshavare vid polisväsendet.

Med hänsyn till vad nu anförts har utskottet icke velat tillstyrka, att riksdagen under andra omständigheter än de i nyssnämnda undantagsfall föreliggande skulle bevilja understöd av statsmedel åt efterlevande efter polisman. I varje fall synes sådan förmån icke böra beslutas utan föregången utredning rörande de konsekvenser, som ett dylikt beslut skulle kunna medföra för statsverket.

På grund av det anförda har utskottet ansett sig böra avstyrka bifall till de föreliggande motionerna. Utskottet hemställer alltså,

att förevarande motioner I:149 och II:160 icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

V. Ang. kommunikationsdepartementet.

33:o.

Ang. pension åt maskinisten A. G. Glans' änka.

Kungl. Maj:t har i punkten 3[1] av en till riksdagen avlåten, den 1 februari 1929 dagtecknad proposition nr 51 föreslagit riksdagen medgiva, att maskinisten Axel Gotthard Glans' änka *Anna Lovisa Glans, född Gillström,* må räknat från och med den 1 oktober 1928 under sin återstående livstid, så länge hon förbliver i sitt nuvarande änkestånd, åtnjuta pension å allmänna indragningsstaten till ett belopp av 300 kronor för år räknat.

Av handlingarna i ärendet inhämtas bland annat följande:

Mannen Glans, född den 5 maj 1877, hade sedan den 1 oktober 1918 varit anställd som maskinist vid värmecentralen i gamla riksdagshuset i Stockholm och härför uppburit en årlig ersättning av 3,480 kronor jämte dyrtidstillägg, varifrån dock gjorts avdrag för tjänstebostad. Glans hade avlidit den 10 januari 1928. Änkan Glans, som vore född den 17 februari 1878, hade besörjt portvaktstjänsten i fastigheten samt i viss utsträckning skött städningen därstädes; härför hade hon uppburit ett årligt arvode av 1,260 kronor, varå dyrtidstillägg ej beräknats. Med hänsyn till nödvändigheten av att portvaktssysslan sköttes av den i fastigheten boende maskinistens hustru hade byggnadsstyrelsen emellertid efter mannens död funnit sig nödsakad att entlediga änkan Glans från hennes portvaktstjänst från och med den 1 oktober 1928. Enligt läkarbetyg lede änkan Glans av nervsjukdom samt vore på den grund icke fullt arbetsför.

Bouppteckningen utvisade en brist av 838 kronor 65 öre. Änkan Glans hade tre vuxna barn, varav en dotter vore gift, en dotter hade anställning, som gåve henne en knapphändig bärgning, och en son hade endast tillfällig anställning.

Departementschefen har för egen del i ärendet framhållit, att den tid av knappt tio år, varunder maskinisten Glans varit anställd i statens tjänst, i betraktande av hittills tillämpade principer knappast syntes få anses tillräcklig för att ensam kunna motivera understöd åt hans efterlämnade änka även om, såsom här vore fallet, ömmande förhållanden kunde åberopas. Emellertid syntes hänsyn böra tagas jämväl därtill, att änkan Glans själv under mannens anställningstid haft en med städningsgöromål förenad portvaktssyssla i statens tjänst, vilken hon dock till följd av mannens död måst lämna. Det syntes under sådana förhållanden obilligt, att hon nu med av svag hälsa nedsatt arbetsförmåga lämnades helt utan ekonomiskt stöd från statens sida.

Beträffande utredningen i övrigt hänvisar utskottet till propositionen.

[1] Beträffande punkterna 1 och 2 av propositionen nr 51, se punkterna 41 och 42 i detta utlåtande.

Under åberopande av vad departementschefen anfört, får utskottet tillstyrka bifall till Kungl. Maj:ts förslag och alltså hemställa,

att riksdagen må bifalla Kungl. Maj:ts ifrågavarande framställning.

VI. Ang. ecklesiastikdepartementet.

34:o.

Ang. pension åt f. ämneslläraren J. W. E. Holmertz' änka och minderåriga son.

I en till riksdagen den 25 januari 1929 dagtecknad proposition nr 27 har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för samma dag, under punkten 12[1] föreslagit riksdagen medgiva, att förre ämnesläraren vid institutet och förskolan för blinda å Tomteboda Johan Wilhelm Eugén Holmertz' änka *Hilma Margareta Susanna Holmertz, född Johansson,* må från och med den 1 september 1928 under sin återstående livstid, så länge hon förbliver i sitt nuvarande änkestånd, från allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av 444 kronor, samt att nämnda makars *son Per Johan Fritz Benedictus* må från och med samma dag till och med det kalenderår, varunder han uppnår 18 års ålder, likaledes från allmänna indragningsstaten uppbära ett årligt understöd av 144 kronor.

Av handlingarna i ärendet framgår, att Johan Wilhelm Eugén Holmertz tjänstgjort såsom ämneslärare vid institutet och förskolan för blinda å Tomteboda från och med den 1 juli 1897 till och med den 1 augusti 1912 samt att han, då han sistnämnda dag vid uppnådd pensionsålder avgick från sin befattning, på grund av sin korta tjänstgöringstid erhöll en pension av endast 1,400 kronor för år. Då institutets ämneslärare år 1908 erhöllo rätt till inträde i civilstatens änke- och pupillkassa, kunde Holmertz icke bliva delägare i denna kassa, enär han då redan uppnått 60 års ålder. Han avled den 25 augusti 1928, efterlämnande, förutom änkan, två barn Kristina Margareta Susanna, född den 9 februari 1910, och Per Johan Fritz Benedictus, född den 5 april 1912. Sökanden som är född den 20 juli 1883, är enligt intyg av läkare på grund av en bensjukdom i sådan grad nedsatt till sin arbetsförmåga, att hon ej kan genom eget arbete försörja sig själv. Enligt handlingarna i ärendet bifogade intyg av vederbörande kyrkoherde, ordförande i barnavårdsnämnd och ordförande i fattigvårdsstyrelse är änkan Holmertz i stort behov av understöd till sitt och barnens uppehälle.

Beträffande utredningen i övrigt får utskottet hänvisa till propositionen.

Utskottet har icke funnit anledning till erinran mot Kungl. Maj:ts förslag och hemställer alltså,

att riksdagen må bifalla Kungl. Maj:ts förevarande framställning.

---

[1] Beträffande punkterna 1—11 av propositionen nr 27, se utlåtande nr 24, punkterna 90—100.

35:o.

Ang. understöd åt änkan efter en deltagare i Vegaexpeditionen.

I en till riksdagen avlåten, den 8 februari 1929 dagtecknad proposition nr 72 har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för samma dag, föreslagit riksdagen medgiva, att förre timmermannen Sven Anderssons änka *Maria Helena Andersson, född Petersdotter,* må från och med den 1 augusti 1928 under sin återstående livstid, så länge hon förbliver i sitt nuvarande änkestånd, från allmänna indragningsstaten uppbära ett årligt understöd av 600 kronor.

Av utredningen i ärendet framgår bland annat följande:

»Såsom en gärd av det erkännande, varmed svenska folket hyllade förtjänsten av ett stort och lyckligen utfört värv» anvisade 1880 års riksdag i anledning av inom riksdagen väckta förslag om nationalbelöningar åt deltagarna i den med ångaren Vega fullbordade kringseglingen av Asien åt professorn A. E. Nordenskiöld och kaptenen i kungl. flottan sedermera amiralen A. A. L. Palander af Vega ett årligt anslag av 4,000 kronor för dem vardera att från och med år 1881 under deras återstående livstid utgå från allmänna indragningsstaten, utan att dessa anslag finge tagas i beräkning vid frågan om den pension, vartill de eljest kunde vara eller bliva berättigade, varjämte riksdagen ställde till Kungl. Maj:ts förfogande på extra stat för år 1881 ett belopp av 50,000 kronor, att av Kungl. Maj:t användas till lämpliga belöningar åt övriga deltagare i förevarande forskningsfärd; och hade riksdagen vid bestämmande av sistnämnda belopp, därvid det skulle ankomma på Kungl. Maj:t att tilldela vederbörande belöningar i den form, Kungl. Maj:t kunde pröva lämplig, antagit, att dymedelst icke någon belöning borde komma att i värde understiga 1,000 kronor, vilket belopp syntes vara tillräckligt för anskaffande åt män av besättningen å Vega av ett eget hem för deras ålderdom, vilket enligt riksdagens mening vore den »säkerligen mest kärkomna belöningen för deras ansträngningar och umbäranden.»

I Vegafärden deltog dåvarande timmermannen vid flottan Sven Andersson. Från ovannämnda av riksdagen anslagna belopp å 50,000 kronor tillerkändes genom Kungl. Maj:ts beslut den 7 maj 1880 Andersson en belöning av 1,000 kronor.

Hos Kungl. Maj:t har nu styrelsen för svenska sällskapet för antropologi och geografi efter framställning av Anderssons änka Maria Helena Andersson, född Petersdotter, anhållit om beredande av skäligen avpassad pension åt henne.

Av handlingarna i ärendet inhämtas, att änkan Andersson är född den 1 januari 1851 och sedan den 22 juli 1928 änka efter timmermannen Andersson, att hon icke år 1928 var taxerad vare sig till bevillning eller inkomst- och förmögenhetsskatt samt att hennes ekonomiska ställning är sådan, att hon på gamla dagar väl kan behöva något understöd.

I ärendet har *statskontoret* den 23 januari 1929 avgivit utlåtande och därvid anfört:

I anledning av Kungl. Maj:ts i propositionen nr 136, punkt 12, gjorda framställning om understöd åt två änkor efter deltagare i Vegaexpeditionen beviljade 1925 års riksdag bland annat understöd å 500 kronor åt båtsmannen Per Magnus Jansson Lustigs änka Stina Maria Jansson, född Andersdotter. Ett motsvarande nyreglerat understöd utgör omkring 600 kronor. På grund härav och då i förevarande fall synes böra beredas en förmån svarande mot vad som beviljades förenämnda båtsmansänka, hemställer statskontoret, det täcktes Kungl. Maj:t föreslå riksdagen medgiva, att timmermannen Sven Anderssons änka Maria Helena Andersson, född Petersdotter, må från och med den 1 augusti 1928 under sin återstående livstid, så länge hon förbliver i sitt nuvarande änkestånd, från allmänna indragningsstaten uppbära årligt understöd till belopp av 600 kronor.

Departementschefen har i ärendet anfört följande:

»Riksdagens avsikt med den nationalbelöning, som tillerkändes deltagarna i Vegaexpeditionen, synes främst hava varit att bereda dem en tryggad ålderdom. Av handlingarna i nu föreliggande ärende framgår, att änkan efter en av deltagarna i expeditionen befinner sig i knappa ekonomiska villkor, vilket föranlett vederbörande att hos det allmänna för henne söka bistånd. Då riksdagen redan tidigare behjärtat behov av understöd för änkor till deltagarna i Vegaexpeditionen, synes det mig skäligt att jämväl i nu förevarande fall ifrågasätta ett understöd av statsmedel. I likhet med vad i framställningar till 1921 års riksdag om pension åt amiralen Palanders änka samt till 1925 års riksdag om pensioner till kommendörkaptenen Brusewitz' änka och båtsmannen Lustigs änka från då föredragande departementschefens sida framhölls, torde förevarande fråga icke böra bedömas efter sedvanliga grunder för beräknande av änkepension utan snarare betraktas ur den synpunkten, att avsikten med den av 1880 års riksdag beslutade nationalbelöningen bör säkerställas. Mot det av statskontoret föreslagna beloppet, 600 kronor, har jag ingen erinran att göra.»

Med hänsyn till de särskilda omständigheterna i detta fall har utskottet funnit sig böra biträda Kungl. Maj:ts förslag och hemställer alltså,

att Kungl. Maj:ts förevarande proposition må av riksdagen bifallas.

36:o.

Ang. pension åt filosofie magistern J. E. Högbergs änka och barn.

I en till riksdagen avlåten, den 7 mars 1929 dagtecknad proposition nr 172 har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för samma dag, föreslagit riksdagen medgiva, att filosofie magistern John Elis Högbergs änka *Dorotea Sophie Martha Högberg, född Schultze*, och makarnas tre minderåriga *barn Karl Ludvig Rolf, Karin Maria Gisela* och *Ernst Robert Börje* må, räknat från och med den 1 oktober 1928, åtnjuta årliga understöd från allmänna indragningsstaten, änkan Högberg till belopp av 720 kronor att utgå under hennes återstående livstid, så länge hon förbliver i sitt nuvarande änke-

stånd, samt vart och ett av barnen till belopp av 180 kronor att utgå intill utgången av det kalenderår, varunder barnet uppnått 18 års ålder.

Av handlingarna i ärendet framgår, att magister Högberg, som var född den 13 februari 1885, tjänstgjort dels under 3 $^1/_2$ år såsom extra ordinarie lärare vid kommunala mellanskolan i Katrineholm och under omkring 3 månader såsom vikarierande ämneslärare vid kommunala mellanskolan i Gnesta, dels under omkring 3 år 3 månader såsom extra ordinarie ämneslärare vid allmänna läroverk, nämligen under läsåret 1924/1925 vid högre allmänna läroverket i Östersund samt under tiden den 1—27 februari 1926 vid realskolan i Enköping och från och med höstterminen 1926 till sin död den 25 september 1928 vid förstnämnda läroverk. Under sin tjänstgöring vid nämnda kommunala mellanskolor ägde magister Högberg att till statens pensionsanstalt erlägga avgift för familjepensionering, och med anledning därav åtnjuter hans änka, enligt uppgift från sagda pensionsanstalt en pension å 78 kronor 40 öre årligen med därå jämlikt de i kungörelsen nr 267/1923 fastställda förmånligare grunder utgående dyrtidstillägg. Däremot ägde Högberg, som vid allmänt läroverk innehade endast extraordinarie anställning, jämlikt bestämmelserna i § 1 av reglementet för lärarnas vid elementarläroverken nya änke- och pupillkassa (kungörelsen nr 381/1916), respektive § 89 av reglementet för statens pensionsanstalt icke rätt att under sin anställningstid i statens tjänst till nämnda kassa, respektive nämnda pensionsanstalt erlägga avgifter för familjepensionering.

Högberg efterlämnade vid sin död änka, född den 18 februari 1892, och tre omyndiga barn, födda respektive den 5 april 1918, den 20 november 1919 och den 4 mars 1921. Änkan befinner sig i svåra ekonomiska omständigheter. Tillgångarna i boet hade vid mannens död varit 309 kronor 28 öre. På grund av i hög grad nedsatt synförmåga kan änkan icke förrätta arbete, som kräver starkare synförmåga eller mera anstränger ögonen. Ett av barnen lider av tuberkulös sjukdom och vistas för närvarande på sanatorium.

Skolöverstyrelsen, som avgivit utlåtande i ärendet, har anfört, att överstyrelsen visserligen känt sig något tveksam, huruvida understöd kunde beredas änka efter statstjänsteman, som haft så kort anställning i statens tjänst, som förhållandet vore i nu förevarande fall. Med hänsyn till de ytterst behjärtansvärda omständigheter, som här förelåge, har överstyrelsen emellertid hemställt, att understöd av statsmedel måtte beviljas änkan Högberg och hennes tre minderåriga barn.

I avgivet utlåtande har *statskontoret* anfört, att starka skäl syntes vara anförda för att fil. mag. Högbergs barn komme i åtnjutande av pension av statsmedel. Vad anginge änkefru Högberg hade hon visserligen endast uppnått en levnadsålder av 37 år, men då hon helt syntes vara i avsaknad av ekonomiska tillgångar samt enligt läkarintyg hade i hög grad nedsatt syn-

förmåga, syntes det få anses vara med rättvisa och billighet överenstämmande, att någon pension av statsmedel utverkades jämväl åt henne.

Beträffande utredningen i övrigt får utskottet hänvisa till propositionen.

Motioner.

I samband med nu förevarande proposition har utskottet till behandling förehaft två inom riksdagen väckta likalydande motioner, nämligen i första kammaren nr 153 av herr *Johansson, Johan Peter,* och i andra kammaren nr 153 av herrar *Hedlund* i Häste och *Hedlund* i Östersund, i vilka hemställts, »att riksdagen måtte tilldela änkefru Dorotea Sophie Martha Högberg samt envar av hennes minderåriga barn ett årligt understöd med 600 kronor till änkan, så länge hon lever ogift, och för varje barn 180 kronor intill dess de uppnått 18 års ålder.»

Beträffande motiveringen hänvisar utskottet till motionen I:153.

Utskottet.

Utskottet vill erinra, att i de fall, då riksdagen beviljat understöd åt änkor och barn efter befattningshavare i statens tjänst, vilka icke kunnat i statsanställningen förvärva familjepensionsrätt för sina efterlevande, såsom villkor för understöds tilldelande tillämpats bland annat, att befattningshavaren under viss, ej alltför kort tid varit anställd i statens tjänst. Såsom av utredningen i ärendet framgår, utgör emellertid Högbergs sammanlagda anställningstid i statstjänst endast omkring 3 år, under vilken tid han tjänstgjort såsom extra ordinarie ämneslärare vid allmänt läroverk. Denna tid synes utskottet vara alltför kort för att kunna motivera ett understöd av statsmedel till Högbergs efterlevande. Trots de onekligen ömmande omständigheter, som här åberopats, nödgas utskottet alltså ställa sig avvisande mot de föreliggande framställningarna.

Utskottet hemställer alltså,

a) att Kungl. Maj:ts förevarande proposition nr 172 icke må av riksdagen bifallas; samt

b) att de i ämnet väckta motionerna I: 153 och II: 153 icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

VII. Ang. jordbruksdepartementet.

37:o.

Ang. pension åt f. d. stallbetjänten vid Strömsholms hingstdepå P. A. Linds änka.

I en till riksdagen avlåten, den 15 mars 1929 dagtecknad proposition nr 202, har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för samma dag, i punkten 1 föreslagit riksdagen

1:o) medgiva, att avlidne f. d. stallbetjänten vid Strömsholms hingstdepå Per Alfred Linds änka *Selma Augusta Lind, född Bodin,* må komma i åtnjutande av pension med 384 kronor om året, att utgå från och med den 1 september 1928, så länge hon förbliver i sitt nuvarande änkestånd;

2:o) förklara, att pensionen må utgå i första rummet av det årliga överskott, som kan uppstå å avkastningen av den hos pensionskassan för tjänstemännen vid Strömsholms hingstdepå samt deras änkor och barn samlade pensionsfond, sedan de årliga pensionsbeloppen till kassans övriga pensionärer guldits, samt, i den mån detta överskott icke förslår för ändamålet, från allmänna indragningsstaten.

Av handlingarna i ärendet inhämtas, bland annat, att Per Alfred Lind, vilken efter 54 års anställning såsom stallbetjänt vid Strömsholms hingstdepå lämnat befattningen med utgången av oktober 1918 och därefter åtnjutit pension till belopp av 900 kronor, vid sin död den 29 augusti 1928 efterlämnat änka, som, född den 23 maj 1849, sålunda är 80 år gammal, samt tre barn; att bouppteckningen visar brist i boet; att sökanden är medellös och oförmögen att med arbete försörja sig; samt att barnens ekonomiska ställning är sådan, att de icke kunna lämna nämnvärt bidrag till moderns underhåll.

Stuteriöverstyrelsen har i avgivet utlåtande i huvudsak anfört följande:

Enär utdelning av understöd från pensionsinrättningen för avskedade stallbetjänter vid Strömsholms hingstdepå samt deras änkor och barn ävensom från andra till depåförvaltningens förfogande stående understödsmedel för år 1928 ägt rum redan innan sökandens man avled, kunde något understöd från nämnda medel icke beredas henne förrän tidigast under 1929.

De till förfogande av förvaltningen vid Strömsholms hingstdepå stående understödsmedlen vore följande:

a) ett genom Kungl. Maj:ts brev den 22 maj 1812 anvisat och fortfarande utgående anslag av 337 kronor 50 öre om året, vilket belopp numera anordnades från reservationsanslaget till uppehållande av hingstdepåernas och stuteriets verksamhet;

b) ett belopp av högst 300 kronor om året, som enligt Kungl. Maj:ts brev den 16 oktober 1874 av till Strömsholms hingstdepå inflytande stobetäckningsavgifter, i den mån dessa avgifter därtill försloge, avsattes för pensionering av tjänstemän och betjänter vid depån;

c) ett belopp av 120 kronor om året, som enligt Kungl. Maj:ts brev den 6 juni 1914 utginge såsom ersättning för mistad dispositionsrätt till sex tunnland jord i den s. k. Kvarnhagen, vilken jord förut varit anslagen till pensionsinrättningen; samt

d) avkastningen av Halfvard Bergs år 1709 stiftade pensionsfond för avskedade stallbetjänter samt deras änkor och barn vid Strömsholms hingstdepå, vilken avkastning för närvarande utgjorde 99 kronor om året.

Sedan numera pensioneringen av stallbetjäningen vid statens hingstdepåer blivit ordnad genom kungörelsen den 8 april 1925 (nr 87) med grunder för pensionering av vissa icke-ordinarie befattningshavare vid Flyinge hingstdepå och stuteri samt Strömsholms hingstdepå, användes ovan angivna understödsmedel — tillhopa 856 kronor 50 öre om året — uteslutande till understöd åt änkor och barn efter avlidna stallbetjänter.

Antalet understödstagare utgjorde för närvarande tio och understöden uppginge alltså i medeltal till omkring 85 kronor om året. Härtill komme

de pensions- och dyrtidstillägg, som utbetalades av därtill avsedda statsmedel enligt kungörelserna den 15 juni 1922 (nr 361) angående pensionstillägg åt vissa änkor och barn efter befattningshavare i statens tjänst m. fl. samt den 15 juni 1923 (nr 267) med allmänna grunder för dyrtidstillägg åt pensionsberättigade änkor och barn efter befattningshavare i statens tjänst. Inberäknat dessa tillägg samt ovannämnda enskilda donationsmedel utgjorde understöden till ifrågavarande pensionerade änkor högst 230 kronor och lägst 177 kronor om året.

Stuteriöverstyrelsen ansåge, att de begränsade understödsmedel, som stode till förfogande för nu ifrågavarande ändamål icke borde eller kunde uppdelas på alltför många understödstagare, så framt understöden skulle vara till någon verklig hjälp. Redan nu torde i detta avseende den gräns vara uppnådd, som ej borde överskridas.

I sitt utlåtande den 3 november 1927 angående pension åt Kristina Bernhardina Blomdahl, Augusta Maria Lindholm och Matilda Lovisa Vallenberg, samtliga änkor efter befattningshavare vid Strömsholms hingstdepå, (se prop. 1928 nr 110 p. 1) erinrade stuteriöverstyrelsen, att 1927 års riksdag (prop. nr 83; R. skr. nr 216 p. 47) på Kungl. Maj:ts därom gjorda framställning beviljat pensioner om 384 kronor om året till envar av änkorna Hilda Lovisa Holm och Sofia Albertina Bergström, vilkas avlidna män varit stallbetjänter vid Strömsholms hingstdepå. I anledning av Kungl. Maj:ts framställning till 1928 års riksdag om pensioner åt ovannämnda änkorna Blomdahl, Lindholm och Vallenberg anförde emellertid riksdagen (skrivelse nr 354), att ett stort antal av nu utgående pensioner till änkor efter statstjänare icke uppginge till högre belopp än de, som i förevarande fall utginge från understödsmedlen vid Strömsholms hingstdepå (för änkan Blomdahl 171 kronor, för änkan Lindholm 163 kronor samt för änkan Vallenberg 171 kronor om året, allt med inberäknande av pensions- och dyrtidstillägg), samt att dessa låga pensioner icke blivit av riksdagen höjda. Under sådana förhållanden hade riksdagen ansett det betänkligt att i särskilda fall tillstyrka sådan pensionsförhöjning, varför Kungl. Maj:ts ifrågavarande framställning icke blev av riksdagen bifallen.

Beträffande nu föreliggande ansökning från änkan Lind vore, såsom ovan framhållits, att märka, dels att hon ännu icke kommit i åtnjutande av något understöd från Strömsholms hingstdepå och dels att sådant understöd framdeles icke kunde komma henne till godo med mindre än att detta till den del, som icke utgjordes av statens pensions- och dyrtidstillägg, måste tagas från de förutvarande pensionärernas knappa underhåll.

På grund därav ansåge sig stuteriöverstyrelsen böra tillstyrka, att pension bereddes sökanden, och därvid i första hand hemställa, att pensionsbeloppet måtte, i likhet med vad riksdagen medgivit för änkorna Holm och Bergström, bestämdes till 384 kronor om året, vilket belopp i och för sig ingalunda torde kunna anses vara för högt för en medellös kvinna, som på grund av hög ålder uppenbarligen icke kunde bidraga till sitt eget uppehälle. Skulle emellertid med hänsyn till 1928 års riksdags ovannämnda beslut det anses icke vara möjligt att åt änkan Lind utverka pension till nämnda belopp, torde pensionen böra bestämmas åtminstone till sådant belopp, att hon komme i åtnjutande av ungefär samma understöd, som övriga pensionerade änkor erhölle från depåns understödsmedel, utan att tilldelandet av underhåll åt henne föranledde minskning i de förutvarande pensionärernas understöd. Beloppet borde i sådant fall bestämmas till 168 kronor om året, å vilket belopp jämväl dyrtidstillägg torde få beräknas, så att summan av

till henne utgående understöd av statsmedel komme att uppgå till omkring 230 kronor om året.

I likhet med vad förut ägt rum torde vid bifall härtill böra föreskrivas, att pensionen i första rummet skulle utgå av det årliga överskott, som kunde uppstå å avkastningen av den hos pensionskassan för tjänstemännen vid Strömsholms hingstdepå samt deras änkor och barn samlade pensionsfond. Stuteriöverstyrelsen finge emellertid därvid erinra att, så vitt kunde bedömas, något överskott å denna avkastning icke under lång tid torde vara att påräkna.

Statskontoret har i ärendet avgivit utlåtande och därvid anfört, att omständigheterna i förevarande fall syntes vara sådana, som plägat föranleda till utverkande av änkepension å 384 kronor.

Beträffande utredningen i övrigt får utskottet hänvisa till propositionen.

Med hänsyn till de omständigheter, som anförts i ärendet, har utskottet icke velat motsätta sig Kungl. Maj:ts förslag, varför utskottet hemställer,

att riksdagen må bifalla Kungl. Maj:ts förevarande framställning.

38:o.

Ang. pension åt stallbetjänten vid Flyinge hingstdepå och stuteri P. K. Bergqvists änka.

Uti punkten 2[1] av propositionen nr 202 har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen medgiva, att avlidne stallbetjänten vid Flyinge hingstdepå Per Kristensson Bergqvists änka *Else Bergqvist, född Jönsson,* må, räknat från och med den 1 februari 1929 under sin återstående livstid, så länge hon förbliver i sitt nuvarande änkestånd, från allmänna indragningsstaten åtnjuta en årlig pension av 240 kronor.

Av handlingarna i ärendet inhämtas, bland annat, att änkan Bergqvist är född den 24 mars 1850; att hennes man, Per Kristensson Bergqvist, som avled den 26 januari 1929, varit anställd vid Flyinge hingstdepå i 37 år och år 1911 erhållit avsked med årligt understöd; att boupptecknigen efter stallbetjänten Bergqvist utvisar en behållning av 5,148 kronor 87 öre, varav 4,000 kronor utgör taxeringsvärdet av en stärbhuset tillhörig fastighet samt 966 kronor 87 öre i bank innestående penningar; att änkan Bergqvist är på grund av ålder oförmögen att genom arbete förtjäna sitt uppehälle; samt att makarna Bergqvist hava fyra barn, alla numera vid myndig ålder.

Stuteriöverstyrelsen har i ärendet anfört bland annat följande.

Vid Flyinge hingstdepå och stuteri funnes, i motsats till vad förhållandet vore vid Strömsholms hingstdepå, icke några medel till depåförvaltningens förfogande för beredande av understöd åt medellösa änkor och barn efter avlidna stallbetjänter, utan dessa vore, ifall icke staten trädde hjälpande emellan, hänvisade dels till den folkpension, som kunde tillkomma dem, och

[1] Beträffande punkten 3 av propositionen nr 202, se utlåtande nr 24, punkten 6.

dels till fattigvård från vederbörande kommun eller underhåll från försörjningspliktiga anhöriga. Enligt uppgift från pensionsstyrelsen vore emellertid änkan Bergqvist efter mannens frånfälle berättigad till en folkpension av högst 140 kronor om året.

Under dessa förhållanden ansåge stuteriöverstyrelsen, att åt änkan Bergqvist måtte beredas pension från allmänna indragningsstaten med samma belopp, som av 1927 års riksdag tillerkänts änkorna efter stallbetjänter vid Strömsholms hingstdepå Holm och Bergström, eller 384 kronor om året. Skulle emellertid — med hänsyn till 1928 års riksdags beslut att avslå framställning om pensioner åt änkorna efter stallbetjänter vid Strömsholms hingstdepå Blomdahl, Lindholm och Wallenberg — det anses icke vara möjligt att åt änkan Bergqvist utverka pension till nämnda belopp, torde pensionen böra bestämmas åtminstone till sådant belopp, att hon komme i åtnjutande av ungefär samma understöd, som tillkomme de äldsta stallbetjäntsänkorna vid Strömsholms hingstdepå från där till förfogande stående understödsmedel. Ifrågavarande understöd utgjorde högst 230 kronor om året, inberäknat pensions- och dyrtidstillägg, och änkan Bergqvists pension från allmänna indragningsstaten borde då bestämmas till 168 kronor om året.

Statskontoret har i avgivet utlåtande anfört följande.

Enligt statskontorets mening förelåge anledning att i detta fall bereda något understöd. Vad beloppet beträffade ville statskontoret, dels med hänsyn till vad 1928 års riksdag anfört i anledning av förenämnda i propositionen nr 110 framlagda förslag om pension åt änkorna efter vissa befattningshavare vid Strömsholms hingstdepå dels ock i betraktande därav, att änkan Bergqvist icke alldeles saknade tillgångar samt jämväl syntes kunna från sina barn påräkna något bidrag till uppehället, föreslå, att understödet i detta fall sattes något lägre än det belopp av 384 kronor, som vanligen plägade beviljas såsom änkepension, och lämpligen bestämdes till 240 kronor. I övrigt funne statskontoret icke något att erinra mot stuteriöverstyrelsens förslag.

Beträffande utredningen i övrigt tillåter sig utskottet hänvisa till motionen.

Utskottet biträder Kungl. Maj:ts förslag och hemställer alltså,

att Kungl. Maj:ts ifrågavarande framställning må vinna riksdagens bifall.

VIII. Ang. handelsdepartementet.

39:o.

Ang. understöd åt friherrinnan E. S. Falkenberg och hennes minderåriga son N. M. O. Falkenberg.

I en till riksdagen avlåten, den 12 januari 1929 dagtecknad proposition nr 17 har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över handelsärenden för samma dag, i punkten 2[1] föreslagit riksdagen medgiva, att framlidne torvingenjören friherre Melcher Otto Falkenbergs änka friherrinnan *Ellen Sofia Falkenberg, född Spilhammar*, och makarnas minderårige *son Nils Melcher Otto* må från och med den 1 augusti 1928 å allmänna indragningsstaten åtnjuta årligt understöd änkan, så länge hon förbliver i sitt nuvarande änkestånd, med 900 kronor och sonen till och med det år, varunder han uppnår 18 års ålder, med 300 kronor.

Av handlingarna i ärendet inhämtas huvudsakligen följande.

Torvingenjören Falkenberg hade den 10 juli 1903 antagits i statens tjänst som torvbiträde. Han hade blivit torvassistent den 1 maj 1904 och han hade allt från och med år 1915 till sin inträffade död bestritt förordnande såsom torvingenjör. Under hela sin tjänstetid hade han utmärkt sig för största plikttrohet och visat ett synnerligt intresse för tjänsten.

Hans anställningsform hade emellertid ej varit sådan, att han och hans efterlevande tillförsäkrats förmånen av pension, i det att ju torvstaten endast varit uppförd å extra stat.

Som torvingenjör hade han åtnjutit ett årligt arvode av 4,000 kronor, vartill kommit två personliga ålderstillägg, vartdera om 500 kronor, varav det första från och med år 1920 och det andra från och med år 1925.

Falkenberg hade avlidit den 15 juli 1928 och såsom stärbhusdelägare efterlämnat änka, som vore född år 1872, en myndig son, tre myndiga döttrar och en omyndig son Nils Melcher Otto, född den 28 juni 1912. Boet, som utvisat en brist av 8,826 kronor 66 öre, hade den 4 oktober 1928 förklarats avträtt till urarvakonkurs, vilken upphört den 17 oktober 1928 genom avskrivning enligt bestämmelserna i 185 § 4 mom. konkurslagen.

Änkan har uppgivit sig äga enskild egendom till ett värde av 9,200 kronor, men har hon framhållit, att avkastningen av densamma icke föresloge att bestrida kostnaderna för hennes och den omyndige sonens uppehälle, vartill komme, att äldste sonen på grund av nuvarande läge på arbetsmarknaden endast tillfälligtvis kunde genom eget arbete försörja sig.

Kommerskollegium har avgivit utlåtande i ärendet och därvid erinrat, att kollegium i skrivelse den 2 september 1921 hemställt om åtgärders vid-

[1] Beträffande punkten 1 av prop. nr 17, se utlåtande nr 24, punkten 114.

tagande för torvstatens överförande å ordinarie stat och hade kollegium därvid föreslagit, att torvingenjörerna skulle placeras i lönegraden B 13, motsvarande nuvarande lönegraden B 21. Av statsfinansiella skäl samt med hänsyn till ställningen inom torvhanteringen hade emellertid lönereglering för torvstaten ansetts ej böra genomföras. Kollegium hölle dock fortfarande före, att, om dylik lönereglering genomförts, den av kollegium föreslagna placeringen i lönegrad varit den riktiga.

Under förutsättning att lönereglering för torvstaten blivit genomförd, skulle änkan Falkenberg hava varit berättigad till pension till belopp av 1,160 kronor, vartill skulle hava kommit 40 procent förhöjning eller 464 kronor tills den omyndige sonen uppnått 21 års ålder.

Med hänsyn till de i nu ifrågavarande fall föreliggande ömmande omständigheter finge kollegium tillstyrka, att framställning om pension till ovan angivna belopp avlätes till riksdagen.

Även *statskontoret* har ansett goda skäl föreligga för beredande av understöd av statsmedel åt torvingenjören Falkenbergs änka och minderårige son. Pensionsbeloppen syntes emellertid böra fastställas till respektive 900 och 300 kronor eller samma belopp, som av 1925 års riksdag beviljades extra lantmätaren C. G. Bergstrands änka och dotter.

Beträffande utredningen i övrigt får utskottet hänvisa till propositionen

Utskottet.

Såsom framgår av utredningen i ärendet hade torvingenjören Falkenberg såsom innehavare av en å extra stat uppförd befattning icke haft möjlighet att genom inträde i någon av staten understödd kassa för familjepensionering sörja för sina efterlevandes uppehälle. Med hänsyn härtill och till övriga i ärendet åberopade omständigheter synes det billigt, att änkan Falkenberg och hennes minderåriga son beredas understöd av statsmedel. De av statskontoret i sådant avseende föreslagna understödsbeloppen synas utskottet vara väl avvägda.

På grund av det anförda hemställer utskottet,

att riksdagen må bifalla Kungl. Maj:ts ifrågavarande framställning.

40:o.

Ang. årligt understöd åt fyrvaktaren K. J. F. Bergströms änka.

I en inom första kammaren väckt motion nr 8 har herr *Leander* hemställt, »att fyrvaktaränkan *Ada Ottilia Bergström, född Jönsson,* må från och med den 1 januari 1929 under sin återstående livstid, så länge hon förbliver i sitt nuvarande änkestånd, från allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension å 384 kronor».

Beträffande motiveringen får utskottet hänvisa till motionen.

Fyrvaktaren Karl Josef Fridolf Bergström, som var född den 21 juli 1884, anställdes vid lotsverket såsom lotslärling den 14 april 1903 samt antogs efter att hava tjänstgjort vid olika lots- och fyrplatser ävensom å lotsångaren Malmö den 9 december 1908 till fyrbiträde och den 26 januari 1912 till fyrvaktare med placering vid Utklippans fyrplats. Han avled den 30 mars 1919, efterlämnande änka Ada Ottilia Bergström, född Jönsson den 17 december 1887 och alltså nu 41 år gammal, samt en minderårig son Karl Olof, född den 2 juli 1918. Änkan är, enligt vad som vitsordats, medellös och i behov av understöd. Hon lider enligt läkares intyg av organiskt hjärtfel, på grund varav hennes arbetsförmåga är i väsentlig grad nedsatt.

Jämlikt kungörelsen den 23 december 1914 (nr 446) angående ändring av § 2 mom. 2 i förnyade reglementet för lotsverkets enskilda pensionskassa den 28 september 1895 var befattningshavare, som under tiden från och med den 14 februari 1885 till 1914 års utgång tillträtt ordinarie befattning vid lotsverket, skyldig att, så framt han vore gift, genast eller, om han vore ogift, framdeles så snart han ingått äktenskap bereda efterlevande änka och minderåriga barn pension enligt kassans bestämmelser. Då fyrvaktaren Bergström år 1912 tillträtt ordinarie befattning vid lotsverket, hade det sålunda ålegat honom att genom inträde i nämnda kassa bereda pension åt sina efterlevande. Av okänd anledning har han emellertid underlåtit att göra detta, och på grund härav äro hans änka och minderåriga barn icke i åtnjutande av pension från kassan.

Änkan Bergström har emellertid alltsedan år 1921 årligen efter därom varje gång gjord ansökning erhållit understöd från lotsstyrelsen till belopp av 100 kronor, varå ej utgått dyrtidstillägg. Detta understöd har utgått från det till lotsstyrelsens förfogande ställda anslaget å 15,000 kronor till beredande av understöd åt vissa förutvarande befattningshavare vid lotsverket eller deras änkor och barn. För utdelning av understöd från nämnda anslag skola tillämpas av Kungl. Maj:t i brev den 19 juni 1919 fastställda grunder, och erfordras enligt dessa, att vederbörande skall vara medellös och icke åtnjuta pension enligt nu gällande grunder; dock utgör åtnjuten

pension från lotsverkets enskilda pensionskassa icke hinder för erhållande av understöd från nämnda anslag.

Enligt uppgift från lotsstyrelsen uppgick under år 1928 antalet understödstagande från anslaget till 129, därav 55 änkor. De flesta av dessa änkor eller sammanlagt 31 åtnjöto jämväl pension från lotsverkets enskilda pensionskassa; övriga 24 änkor, vilka samtliga med undantag av änkan Bergström voro mycket gamla, saknade dylik pension.

Utskottet.

Såsom ovan erinrats, har riksdagen till lotsstyrelsens förfogande ställt ett särskilt anslag å 15,000 kronor, avsett att efter lotsstyrelsens prövning av inkomna ansökningar användas för beredande av understöd åt vissa förutvarande befattningshavare vid lotsverket eller deras änkor och barn. Att under sådana förhållanden riksdagen skulle, såsom i motionen ifrågasättes, i ett särskilt fall bevilja understöd från allmänna indragningsstaten, kan utskottet för sin del icke anse vara lämpligt. Enligt utskottets mening torde prövningen av frågor rörande understöd till efterlevande efter befattningshavare vid lotsverket i fortsättningen såsom hittills böra handhavas av lotsstyrelsen. Med hänsyn härtill finner utskottet icke anledning taga ståndpunkt till frågan om understöd till änkan Bergström, ehuruväl det vill synas utskottet, som om det understöd, vilket hittills beviljats henne från ovan omförmälda anslag, varit — särskilt i betraktande därav, att hon har att sörja för ett minderårigt barn — väl ringa i förhållande till de understöd, som under liknande omständigheter plägat beviljas av riksdagen till änkor efter avlidna statstjänare.

Åberopande det anförda får utskottet hemställa,

att förevarande motion I:8 icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

C. Pensioner eller understöd att utgå av affärsdrivande verks medel.

I. Trafikmedel.

41:o.

Ang. pension åt f. förste bokhållaren A. H. Gottfriedz' änka.

I en till riksdagen avlåten, den 1 februari 1929 dagtecknad proposition nr 51 har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över kommunikationsärenden för samma dag, i punkten 1 föreslagit riksdagen medgiva, att till förre förste bokhållaren Axel Henrik Gottfriedz' änka *Albertina Josefina Gottfriedz, född Bergendahl,* må av trafikmedel utbetalas pension med ett årligt belopp av 552 kronor, att utgå räknat från och med den 1 januari 1929 i enlighet med de grunder, som i §§ 6 och 7 av gällande reglemente för statens järnvägars änke- och pupillkassa stadgas rörande pensioner till änkor efter delägare i nämnda kassa.

Av handlingarna i ärendet inhämtas bland annat följande:

Mannen Gottfriedz, född den 4 juli 1847, hade den 15 maj 1884 erhållit anställning som kamrerare vid Mellersta Hallands järnvägsbyggnad samt år 1886 blivit kamrerare, kassör och förrådsförvaltare vid Mellersta Hallands järnväg. Då denna järnväg från och med den 1 januari 1896 övertagits av statens järnvägar, hade han övergått i dessas tjänst såsom bokhållare, år 1908 befordrats till förste bokhållare och den 1 oktober 1914 avgått från sin tjänst, varvid han erhållit pension från enskilda järnvägarnas pensionskassa, i vilken han kvarstått som medlem. Gottfriedz, som vid avskedstagandet uppburit ett årligt arvode av 3,600 kronor jämte ersättning för bostad och bränsle med 1,100 kronor, hade avlidit den 20 mars 1928.

Änkan Gottfriedz är född den 26 juni 1871, och makarna hade ingått äktenskap den 20 november 1898.

Bouppteckningen efter Gottfriedz utvisar en behållning av 6,450 kronor 10 öre; bland tillgångarna märkes en till 12,650 kronor taxerad bostadslägenhet i Stockholm om 2 rum och kokvrå, varå emellertid vilar skuld till vederbörande bostadsförening å närmare 11,000 kronor.

Änkan Gottfriedz lider enligt läkarintyg av nervsjukdom och åderförkalkning samt är oförmögen till arbete.

Järnvägsstyrelsen har påpekat, att makarna Gottfriedz' äktenskap ingåtts efter det mannen fyllt 50 år, samt att Gottfriedz, som varit delägare i de enskilda järnvägarnas pensionskassa, icke haft möjlighet att förvärva pensionsrätt åt sin hustru vare sig i nämnda kassa eller hos statens järnvägars änke- och pupillkassa. Under erinran om att statsmakterna vid ett flertal

tidigare tillfällen beviljat pensioner till änkor efter befattningshavare vid den s. k. Västkustbanan, i vilken Mellersta Hallands järnväg inginge, har järnvägsstyrelsen hemställt, att änkan Gottfriedz måtte från och med den 1 januari 1929 erhålla en pension av trafikmedel till belopp av 552 kronor. Beträffande utredningen i övrigt hänvisas till propositionen.

Utskottet.

Utskottet vill erinra, att riksdagen tidigare under omständigheter, liknande de nu föreliggande, beviljat pension åt änkor efter ordinarie befattningshavare vid statens järnvägar. Även i dessa fall har det gällt änkor efter befattningshavare, vilka övergått i statens järnvägars tjänst i samband med statens övertagande av enskild järnväg och vilka saknat möjlighet att bereda pensionsrätt för hustrun vare sig hos de enskilda järnvägarnas pensionskassa eller genom inträde i statens järnvägars änke- och pupillkassa, enär äktenskapet ingåtts efter det mannen fyllt 50 år. Vid sådant förhållande finner sig utskottet böra tillstyrka bifall till den nu förevarande framställningen om pension till änkan Gottfriedz. Det av Kungl. Maj:t föreslagna pensionsbeloppet å 552 kronor har — i anslutning till vad som tidigare tillämpats — avpassats i viss relation till det belopp, som skulle hava tillkommit vederbörande, därest mannen vid avskedstagandet varit delägare i statens järnvägars änke- och pupillkassa. Utskottet har därför icke funnit anledning till erinran mot beloppet och hemställer,

att Kungl. Maj:ts ifrågavarande framställning må av riksdagen bifallas.

42:o.

Ang. årligt understöd åt f. verkstadsarbetaren G. K. I. Lindqvists änka.

I punkten 2 [1] av nyssnämnda proposition nr 51 har Kungl. Maj:t vidare föreslagit riksdagen medgiva, att förre verkstadsarbetaren Gustaf Konrad Isidor Lindqvists änka *Klara Lovisa Lindqvist, född Andersdotter*, må räknat från och med den 1 januari 1929 under sin återstående livstid, så länge hon förbliver i sitt nuvarande änkestånd, av trafikmedel uppbära ett årligt understöd av 384 kronor.

Av handlingarna i ärendet inhämtas bland annat följande:

Mannen Lindqvist, född den 8 december 1850, hade innehaft anställning som kopparslagare vid statens järnvägar under tiden 29 juni 1881—30 maj 1885 samt därefter från den 19 februari 1886 till den 1 augusti 1919, då han avgått med pension. Lindqvist hade avlidit den 15 april 1922.

Änkan Lindqvist vore född den 10 februari 1852. Behållningen i dödsboet hade utgjort 1,984 kronor 73 öre. Änkan Lindqvist hade tre barn, därav två söner, vilka vore gifta och hade barn samt kunde lämna blott ringa eller ingen hjälp, och en hos modern boende dotter, vilken förtjänade ett knappt uppehälle medelst trikåstickning. Förutom pension från allmänna

[1] Beträffande punkten 3 av propositionen nr 51, se punkten 33 i detta utlåtande.

folkpensioneringen å 145 kronor hade änkan Lindqvist åtnjutit ett understöd från statsbaneföreningen Gör gott av 100 kronor om året. Enligt intyg av vederbörande kyrkoherde levde änkan Lindqvist i sådana ekonomiska villkor, att hon vore i stort behov av den sökta pensionen.

Beträffande utredningen i övrigt hänvisar utskottet till propositionen.

Utskottet har icke funnit anledning till erinran mot Kungl. Maj:ts förslag och hemställer alltså,

att Kungl. Maj:ts ifrågavarande framställning må vinna riksdagens bifall.

43:o.

Ang. årligt understöd åt f. baningenjören K. V. Tornborgs änka.

I en inom första kammaren under nr 48 väckt motion har herr *Julin, Teodor,* hemställt, »att riksdagen måtte besluta, att till förre baningenjören vid statens järnvägar Karl Viktor Tornborgs änka, *Sigrid Elvira Tornborg,* må från 1929 års ingång räknat utgå ett årligt understöd av statsmedel under hennes återstående livstid av 1,200 kronor».

Beträffande motiveringen för förslaget i fråga får utskottet hänvisa till motionen jämte därvid fogade bilagor.

Av handlingarna i ärendet framgår, att mannen Tornborg, som var född den 25 februari 1848, tjänstgjort vid statens järnvägsbyggnader under åren 1874—1881, då han övergått i statens järnvägars tjänst; att han den 1 september 1888 befordrats till ordinarie baningenjör, från vilken befattning han avgått med pension den 1 oktober 1914; att han den 4 april 1918 vid en ålder av 70 år ingått äktenskap; att han avlidit den 20 april 1928, efterlämnande änka Sigrid Elvira Tornborg, född Thomasson den 16 september 1875 och alltså 53 år gammal; samt att änkan är mindre bemedlad.

Enligt § 6 i reglementet för statens järnvägars änke- och pupillkassa måste äktenskap, på grund varav anspråk å pension från kassan framställes, vara ingånget före delägarens avskedstagande och innan han fyllt 50 år. Då äktenskapet mellan makarna Tornborg ingåtts först efter det mannen erhållit avsked från sin befattning vid statens järnvägar, äger änkan Tornborg följaktligen icke åtnjuta pension från statens järnvägars änke- och pupillkassa.

Utskottet.

Av utredningen i ärendet framgår, att änkan Tornborg saknar pensionsrätt i statens järnvägars änke- och pupillkassa på den grund, att äktenskapet med förre baningenjören Tornborg ingåtts först sedan denne avgått ur statens järnvägars tjänst. Det framgår vidare, att mannen Tornborg vid äktenskapets ingående var 70 år gammal.

Motionären ifrågasätter nu, att änkan Tornborg skulle av statsmedel till-

erkännas visst årligt understöd. Detta förslag innebär sålunda, att staten skulle övertaga en pensionering, som enligt reglementet för ovan omförmälda kassa icke kan ifrågakomma. Utskottet har icke kunnat undgå att finna en sådan åtgärd betänklig. Visserligen har riksdagen tidigare i vissa fall beviljat pensioner till efterlevande efter vid statens järnvägar anställd ordinarie personal, vilken saknat pensionsrätt i statens järnvägars änke- och pupillkassa. Det har emellertid i intet av dessa fall gällt efterlevande efter befattningshavare, vilka ingått äktenskap efter avgång ur tjänst. Med hänsyn härtill och då ett bifall till den nu föreliggande motionen sannolikt skulle medföra mindre önskvärda konsekvenser, har utskottet ansett sig böra avstyrka bifall till densamma.

Åberopande det anförda får utskottet hemställa,

att förevarande motion I: 48 icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

44:o.

Ang. årligt understöd åt e. o. verkstadsmästaren N. P. Nilssons änka.

I en inom andra kammaren väckt motion nr 4 har herr *Lovén* hemställt, »att riksdagen måtte besluta, att till änkan *Anna Nilsson, född Sjöström,* skall ur trafikmedel utgå ett årligt understöd av fyrahundrafyrtiofyra (444: —) kronor, så länge hon lever ogift och är i fattiga omständigheter».

Beträffande motiveringen får utskottet hänvisa till motionen.

Av i ärendet tillgängliga handlingar inhämtas, att Nils Petter Nilsson, som avled den 23 september 1927, varit anställd vid statens järnvägar från och med den 22 januari 1899 till sin död, därav såsom målare under tiden 22 januari 1899—15 maj 1900, såsom e. o. verkstadsförman under tiden 16 maj 1900—31 mars 1909 samt såsom e. o. verkstadsmästare under tiden 1 april 1909—23 september 1927; samt att hans änka Anna Nilsson, född Sjöström den 23 augusti 1862 och alltså 66 år gammal, är medellös och saknar anhöriga, som i nämnvärd mån kunna bidraga till hennes uppehälle.

Utskottet.

Utskottet, som biträder förslaget om årligt understöd åt änkan Nilsson med i motionen ifrågasatt belopp, hemställer,

att riksdagen, i anledning av förevarande motion II: 4, må medgiva, att e. o. verkstadsmästaren Nils Petter Nilssons änka Anna Nilsson, född Sjöström, må från och med den 1 januari 1929 under sin återstående livstid, så länge hon förbliver i sitt nuvarande änkestånd, av trafikmedel uppbära ett årligt understöd av 444 kronor.

45:o.

Ang. årliga understöd åt änkor efter vissa vid statens järnvägar anställda personer.

I en inom andra kammaren väckt motion nr 15 har herr *Höglund* i Göteborg hemställt, »att riksdagen måtte bevilja envar av i Göteborg bosatta änkorna *Emma Charlotta Jonsson, född Andersdotter, Matilda Vilhelmina Bengtsson, född Petterson, Emma Andersson, född Bjurström, Betty Olsson, född Andersdotter,* och *Albertina Jansson, född Larsson,* ett årligt understöd av 384 kronor att utgå från och med den 1 januari 1929 under deras återstående livstid, så länge de förbliva i sitt nuvarande änkestånd».

Beträffande de skäl, som av motionären åberopats till stöd för förslaget i fråga, tillåter sig utskottet att hänvisa till motionen.

Av tillgängliga handlingar inhämtas i förevarande ärenden huvudsakligen följande:

Verkstadsarbetaren *August Jonsson,* född den 6 januari 1848, var anställd såsom filare vid statens järnvägars verkstad i Göteborg från den 21 november 1874 till den 1 mars 1918, då han avgick med pension. Han avled den 14 mars 1922, efterlämnande änka Emma Charlotta Jonsson, född Andersdotter den 22 september 1862 och alltså 66 år gammal, samt en dotter. Boet efter mannen utvisade en behållning av 1,719 kronor 82 öre. Änkan är enligt läkarintyg på grund av vissa sjukdomar oförmögen till arbete och vårdas i hemmet av sin dotter.

Verkstadsarbetaren *Jakob Leopold Bengtsson,* född den 31 mars 1865, var anställd såsom järnarbetare vid statens järnvägars verkstad i Göteborg från den 2 oktober 1888 till sin död den 29 januari 1928. Hans änka Matilda Vilhelmina Bengtsson, född Peterson den 19 juli 1866 och alltså 62 år gammal, är enligt läkares intyg oförmögen att genom eget arbete försörja sig samt enligt intyg från vederbörande pastorsämbete medellös. I boet efter mannen förefanns icke någon behållning.

Verkstadsarbetaren *Anders Gustaf Andersson,* född den 9 december 1857, var anställd såsom snickare vid statens järnvägars huvudverkstad i Göteborg från den 2 september 1884 till den 1 januari 1923. Han avled den 1 augusti 1928 och efterlämnade vid sin död änka Emma Andersson, född Bjurström den 19 maj 1859 och alltså nära 70 år gammal. Änkan är på grund av ålderssvaghet oförmögen att genom eget arbete försörja sig. I boet efter mannen förefanns icke någon behållning.

Verkstadsarbetaren *Per Olsson,* född den 26 oktober 1845, var anställd som timmerman vid statens järnvägars huvudverkstäder i Göteborg från den 4 december 1875 till den 1 mars 1918, då han avgick med pension. Han avled den 5 november 1925, efterlämnande änka Betty Olsson, född Andersdotter den 31 augusti 1853 och alltså nu 75 år gammal. I boet efter mannen förefanns icke någon behållning.

Verkstadsarbetaren *Anton Jansson,* född den 25 februari 1860, var anställd som sågare vid statens järnvägars huvudverkstad i Göteborg från den 30 september 1889 till den 1 mars 1922, då han avgick med pension. Han avled den 18 november 1924. Hans änka Albertina Jansson, född Larsson den 27 juni 1864 och alltså nära 65 år gammal, är enligt läkarintyg på grund av sjukdom förhindrad att utföra tyngre eller mera ansträngande arbete. Behållningen i boet efter mannen uppgick till 182 kronor 28 öre.

Beträffande de i motionen avsedda personerna synes av handlingarna framgå, att de sakna anhöriga, vilka i nämnvärd mån kunna draga försorg om deras uppehälle.

Utskottet.

De omständigheter, som i förevarande fall åberopats, göra det enligt utskottets mening billigt, att understöd av statsmedel beredas ifrågavarande änkor. Understöden, vilka synas böra utgå av trafikmedel, torde på sätt i motionen föreslagits böra bestämmas till 384 kronor årligen för envar av änkorna samt utgå från och med ingången av år 1929.

Åberopande det anförda får utskottet hemställa,

att riksdagen, i anledning av förevarande motion II: 15, må medgiva, att envar av verkstadsarbetarna August Jonssons änka Emma Charlotta Jonsson, född Andersdotter, Jakob Leopold Bengtssons änka Matilda Vilhelmina Bengtsson, född Peterson, Anders Gustaf Anderssons änka Emma Andersson, född Bjurström, Per Olssons änka Betty Olsson, född Andersdotter samt Anton Janssons änka Albertina Jansson, född Larsson, må från och med den 1 januari 1929 under sin återstående livstid, så länge hon förbliver i sitt nuvarande änkestånd, av trafikmedel uppbära ett årligt understöd av 384 kronor.

46:o.

Ang. årliga understöd åt två änkor efter e. o. vagn- och stallkarlar vid statens järnvägar.

I en inom andra kammaren väckt motion nr 16 har herr *Blomquist* hemställt, »att riksdagen måtte bevilja en var i Alvesta bosatta änkorna *Eva Lindgren, född Magnusson,* och *Anna Sofia Jonasson, född Svensson,* ett årligt understöd av trehundraåttiofyra (384) kronor, att utgå under deras återstående livstid, så länge de förbliva i sitt nuvarande änkestånd».

Beträffande motiveringen får utskottet hänvisa till motionen.

Av tillgängliga handlingar inhämtas huvudsakligen följande:

E. o. vagn- och stallkarlen *Sven Magnus Lindgren,* född den 23 november 1849, var anställd vid statens järnvägar från den 1 november 1878 till den 1 mars 1918, då han erhöll avsked med pension. Han avled den 27 augusti 1927, efterlämnande änka Eva Lindgren, född Magnusson den 16 oktober

1857 och alltså 71 år gammal. Änkan är medellös och saknar anhöriga, som kunna försörja henne.

E. o. vagn- och stallkarlen *Frans Gustaf Jonasson,* född den 11 augusti 1858, var anställd vid statens järnvägar från den 1 april 1902 till den 1 september 1921, då han erhöll avsked med pension. Han avled den 22 juni 1926. Hans änka Anna Sofia Jonasson, född Svensson den 4 maj 1858 och alltså omkring 71 år gammal, är medellös och saknar anhöriga, som i nämnvärd mån kunna bidraga till hennes uppehälle.

Utskottet. Enligt utskottets mening synas jämväl i nu förevarande fall omständigheterna vara sådana, att årliga understöd å 384 kronor böra beviljas av riksdagen.

Under åberopande av det anförda får utskottet hemställa,

att riksdagen, i anledning av förevarande motion II: 16, må medgiva, att vardera av förra e. o. vagn- och stallkarlarna Sven Magnus Lindgrens änka Eva Lindgren, född Magnusson, och Frans Gustaf Jonassons änka Anna Sofia Jonasson, född Svensson, må från och med den 1 januari 1929 under sin återstående livstid, så länge hon förbliver i sitt nuvarande änkestånd, av trafikmedel uppbära ett årligt understöd av 384 kronor.

47:o.

Ang. årligt understöd åt verkstadsarbetaren F. H. Svenssons minderåriga barn.

I en inom andra kammaren av herr *Höglund* i Göteborg under nr 18 väckt motion hemställes, »att riksdagen måtte bevilja ett var av avlidne filaren vid statens järnvägar *Frans Herman Svenssons barn* sonen *Folke* och döttrarna *Birgit Viola, Gerd Maria* och *Lisa Adèle* ett årligt understöd av 100 kronor, att utgå från och med den 1 januari 1929».

Beträffande motiveringen för motionärens ifrågavarande förslag får utskottet hänvisa till motionen.

Av handlingarna i ärendet inhämtas, att verkstadsarbetaren Frans Herman Svensson, född den 12 juni 1890, varit anställd som filare vid statens järnvägars huvudverkstad i Göteborg från den 17 februari 1919 till sin död den 2 februari 1927; att han efterlämnat, förutom änka, Berta Kristina Svensson, född Olsson den 28 juli 1883 och alltså 45 år gammal, fyra barn, Folke, Britt Viola, Gerd Maria och Lisa Adèle, födda respektive den 20 juli 1918, den 16 december 1919, den 12 juni 1921 och den 6 september 1923; att änkan är anställd som städerska vid statens järnvägar och härför åtnjöt en inkomst under år 1928 av 925 kronor; samt att i boet efter mannen icke förefanns någon behållning.

Med hänsyn till de omständigheter, som i ärendet åberopats, har utskottet ansett sig böra tillstyrka, att, oaktat Svensson endast under jämförelsevis kort tid, 8 år, varit anställd i statens tjänst, understöd tillerkännes hans efterlevande i form av uppfostringsbidrag till makarnas minderåriga barn. Ifråga om storleken av dessa understöd vill utskottet förorda ett belopp av 96 kronor till vart och ett av barnen. *Utskottet.*

Utskottet får sålunda hemställa,

att riksdagen, i anledning av förevarande motion II: 18, må medgiva, att vart och ett av avlidne verkstadsarbetaren Frans Herman Svenssons och hans änka Berta Kristina Svenssons, född Olsson, minderåriga barn Folke, Britt Viola, Gerd Maria och Lisa Adèle må från och med den 1 januari 1929 till och med utgången av det kalenderår, under vilket barnet uppnår 18 års ålder, av trafikmedel uppbära ett årligt understöd av 96 kronor.

48:o.

Ang. årligt understöd åt e. o. stationskarlen C. J. Karlssons änka.

I en inom andra kammaren väckt motion nr 36 hava herrar *Fast* och *Andersson* i Löbbo hemställt, »att riksdagen måtte besluta tillerkänna stationskarlsänkan *Anna Maria Karlsson* från Nässjö ett årligt understöd av 384 kronor, att utgå från och med den 1 januari 1929 under hennes återstående livstid, så länge hon förbliver i sitt nuvarande änkestånd».

Beträffande motiveringen för förslaget i fråga tillåter sig utskottet hänvisa till motionen jämte därvid fogade bilagor.

Av handlingarna i ärendet inhämtas, att Carl Johan Karlsson varit anställd i statens järnvägars tjänst såsom e. o. bromsare under tiden 1 juli 1883—1 januari 1916, då han befordrats till e. o. stationskarl, vilken befattning han innehaft till sin död den 18 oktober 1918; samt att hans änka Anna Maria Karlsson, född Källström den 21 april 1867 och alltså 62 år gammal, är medellös och saknar anhöriga, som i nämnvärd grad kunna bidraga till hennes uppehälle.

Med hänsyn till e. o. stationskarlen Karlssons långvariga anställning i statens järnvägars tjänst och övriga i ärendet föreliggande omständigheter finner utskottet billigt, att understöd av statsmedel beviljas Karlssons efterlämnade änka, och har utskottet icke funnit anledning till erinran mot vad motionärerna i sådant avseende föreslagit. *Utskottet.*

Utskottet hemställer alltså,

att riksdagen, i anledning av förevarande motion II: 36, må medgiva, att e. o. stationskarlen Carl Johan Karlssons änka Anna Maria Karlsson, född Källström, må från och med den 1 januari 1929 under sin åter-

stående livstid, så länge hon förbliver i sitt nuvarande änkestånd, av trafikmedel uppbära ett årligt understöd av 384 kronor.

49:o.

Ang. årligt understöd åt omlastaren A. Johansson-Rydbergs änka.

I en inom andra kammaren väckt motion nr 43 har herr *Höglund* i Göteborg hemställt, »att riksdagen måtte bevilja änkan efter avlidne omlastaren vid statens järnvägar *Axel Johansson-Rydberg, Ida Karolina, född Johansdotter Thor,* ett årligt understöd av 384 kronor, att utgå så länge hon befinner sig i sitt nuvarande änkestånd».

Beträffande motiveringen för förslaget får utskottet hänvisa till motionen.

Av handlingarna i ärendet inhämtas, att Axel Johansson-Rydberg, som avled den 21 augusti 1920, antagits vid statens järnvägar i tillfällig tjänst såsom omlastare den 1 februari 1907 och i stadigvarande tjänst såsom omlastare den 1 september 1919, vilken befattning han innehaft till sin död; att han vid sitt frånfälle efterlämnat, förutom änka Ida Karolina Rydberg, född Johansdotter Thor den 5 september 1878 och alltså nu 50 år gammal, fyra barn, av vilka ett, sonen Gert Karl Gunnar, är fött den 4 juni 1914; att de vuxna barnen icke äro i den ställning, att de kunna bidraga till moderns försörjning; samt att änkan är medellös.

I motionen har såsom stöd för det framställda förslaget anförts bland annat följande:

»Under arbete å statens järnvägar den 16 oktober 1917 ådrog sig omlastaren vid nämnda järnvägar Axel Johansson-Rydberg sådan skada, att den sjukdom, varav han den 21 augusti 1920 avled, enligt av järnvägsläkaren den 25 oktober 1928 utfärdat intyg, var en följd av den ådragna skadan. Enligt förefintlig rapport rörande olycksfallet erhöll Rydberg vid omlastningsarbete ett så kraftigt slag i bröstet av veven till en kolkran, att blodhostning härav uppstod, och från vilken sjukdom han aldrig återvann full hälsa. Någon livränta eller understöd från statens järnvägar utgår icke till änkan Rydberg. Då mera än 10 år förflutit från det olyckan timade, är kravet på skadestånd preskriberat.»

Över ifrågavarande motion har utskottet i vederbörlig ordning införskaffat utlåtande av statskontoret, som i ärendet hört riksförsäkringsanstalten och järnvägsstyrelsen.

Riksförsäkringsanstalten anför följande:

Vid tiden för det Axel Johansson-Rydberg den 16 oktober 1917 övergångna olycksfallet var lagen angående ersättning för skada till följd av olycksfall i arbete av den 5 juli 1901 gällande. Denna lag omfattade, bland annat, den verksamhet, järnvägstrafik, vari uppgivna olycksfallet synes hava inträffat.

Jämlikt 4 §, 3:o, i nämnda lag skall, om olycksfallet inom två år medfört döden, till änka, när äktenskapet slutits före olycksfallet, utgivas en årlig livränta av 120 kronor från dödsfallet, så länge änkan lever ogift. Krav om sådan ersättning skall enligt 13 § i lagen, vid äventyr av talans

förlust, mot arbetsgivare anhängiggöras inom två år från det döden inträdde. Enligt kungörelse den 10 juni 1921 (nr 410) äger änka efter arbetare, som genom olycksfall i statens tjänst ljutit döden, från och med år 1921 uppbära tilläggsersättning, motsvarande 125 procent av livräntans belopp. Dylik tilläggsersättning hade tidigare enligt kungörelse den 28 juni 1918 (nr 522) utgått med 75 procent av livräntans belopp.

Johansson-Rydberg avled först den 21 augusti 1920, och krav om ersättning i anledning av dödsfallet synes icke hava framställts inom ovan angivna tid av två år därefter. Även om döden förorsakats av det uppgivna olycksfallet — något som riksförsäkringsanstalten med stöd av den utredning, som föreligger, icke med säkerhet kan bedöma — skulle den avlidnes änka alltså icke ägt utbekomma livränta enligt ifrågavarande lag.

Järnvägsstyrelsen anför följande:

Enligt de principer efter vilka riksdagen hittills beviljat understöd till änka efter icke pensionsberättigad tjänstehavare har såsom förutsättning för understödets tilldelande gällt, bland annat, att änkan på grund av ålder eller sjuklighet varit oförmögen till arbete.

Änkan Rydberg är endast omkring 50 år gammal och torde sålunda icke på grund av sin ålder vara i avsevärd mån hindrad att genom eget arbete bidraga till sin försörjning.

Så vitt av handlingarna i ärendet framgår, torde hon icke heller vara arbetsoförmögen på grund av sjuklighet.

I motionen har såsom särskilt skäl för bifall till densamma framhållits, att mannen Rydberg avlidit på grund av sjukdom, som han skulle hava ådragit sig i samband med olycksfall i tjänsten. Då — såsom framgår av ett av riksförsäkringsanstalten i ärendet avgivet utlåtande — det icke är möjligt med ledning av tillgängliga handlingar avgöra, huruvida Rydbergs död förorsakats av olycksfall i arbete, torde hänsyn icke kunna tagas till åberopade förhållanden.

På grund av det anförda finner sig styrelsen förhindrad tillstyrka, att änkan Rydberg tilldelas understöd för egen del.

I betraktande av Rydbergs relativt långa anställningstid vid statens järnvägar vill styrelsen däremot icke motsätta sig, att det yngsta av Rydbergs efterlämnade barn av riksdagen tilldelas något understöd i form av uppfostringsbidrag intill dess det uppnått 18 års ålder. Beloppet av ett sådant understöd synes styrelsen skäligen kunna bestämmas till 120 kronor för år.

Statskontoret har för egen del framhållit, att omständigheterna i detta fall knappast syntes böra föranleda till annan åtgärd än, såsom järnvägsstyrelsen ifrågasatt, till beredande av understöd åt änkan Rydbergs yngsta barn, sonen Gert Karl Gunnar, till belopp av 120 kronor årligen intill utgången av det kalenderår, varunder han uppnådde 18 års ålder. Understödet syntes böra utgå från ingången av år 1929 och bestridas av trafikmedel.

Utskottet.

Av utredningen i ärendet framgår, att Rydbergs anställning i statens järnvägars tjänst endast uppgått till omkring 12 år, samt att hans efterlevande änka icke på grund av sjuklighet är arbetsoförmögen. Vid sådana förhållanden synes enligt utskottets mening understöd åt änkan icke böra ifrågakomma. Icke heller finner utskottet vad i motionen anförts rörande

orsaken till mannens död kunna — med hänsyn till vad riksförsäkringsanstalten framhållit — läggas till grund för beviljande av dylikt understöd. I betraktande av här föreliggande ömmande omständigheter har emellertid utskottet icke velat motsätta sig, att, såsom järnvägsstyrelsen och statskontoret föreslagit, änkan Rydbergs minderårige son Gert Karl Gunnar beredes årligt understöd i form av uppfostringsbidrag till belopp av 120 kronor, att utgå av trafikmedel intill utgången av det kalenderår, varunder han uppnår 18 års ålder.

Åberopande det anförda hemställer utskottet,

att riksdagen, i anledning av förevarande motion II: 43, må medgiva, att avlidne omlastaren Axel Johansson-Rydbergs och hans änka Ida Karolina Rydbergs, född Johansdotter Thor, minderårige son Gert Karl Gunnar må från och med den 1 januari 1929 till och med utgången av det kalenderår, under vilket barnet uppnår 18 års ålder, av trafikmedel uppbära ett årligt understöd av 120 kronor.

50:o.

Ang. årligt understöd åt e. o. lokreparatören O. Svenssons änka.

I en inom andra kammaren väckt motion nr 45 har herr *Borggren* hemställt, »att riksdagen måtte tillerkänna avlidne lokreparatören *Olof Svenssons* efterlevande *änka* ett årligt understöd av 384 kronor att utgå från den 1 januari 1929 under hennes återstående livstid».

Beträffande motiveringen får utskottet hänvisa till motionen jämte därvid fogade bilagor.

Av handlingarna i ärendet inhämtas, att Olof Svensson, född den 1 december 1857, varit anställd vid statens järnvägar såsom verkstadsarbetare under tiden 2 november 1889 — 1 oktober 1905 och därefter som e. o. lokreparatör till den 1 april 1921, då han erhöll avsked med pension; att han avled den 15 juli 1924, efterlämnande, förutom änka Johanna Maria Svensson, född Möller den 3 april 1866 och alltså 63 år gammal, tre vuxna barn; att änkan på grund av grön starr på båda ögonen lider av avsevärd nedsättning i arbetsförmågan; att boet efter mannen utvisat en behållning av 11,102 kronor 50 öre, vari ingått en till 9,000 kronor taxerad fastighet, vilken sedermera försålts för 12,000 kronor; samt att änkan, enligt vad som vitsordats av fattigvårdsstyrelsens ordförande i Ängelholm, nu förfogar över omkring 2,000 kronor och är att betrakta såsom mindre bemedlad.

Utskottet.

Med hänsyn till de omständigheter, som nu i förevarande fall åberopats, finner utskottet sig böra tillstyrka, att änkan Svensson tillerkännes något understöd av statsmedel. Detta understöd torde emellertid, då änkan icke är helt medellös, icke böra fastställas till högre belopp än 324 kronor.

Utskottet hemställer alltså,

att riksdagen, i anledning av förevarande motion II: 45, må medgiva, att e. o. lokreparatören Olof Svenssons änka Johanna Maria Svensson, född Möller, må från och med den 1 januari 1929 under sin återstående livstid, så länge hon förbliver i sitt nuvarande änkestånd, av trafikmedel uppbära ett årligt understöd av 324 kronor.

51:o.

Ang. årligt understöd åt e. o. vagn- och stallkarlen A. W. Tornbergs änka.

I en inom andra kammaren väckt motion nr 47 har herr *Andersson* i Katrineholm hemställt, »att riksdagen måtte medgiva, att änkan efter avlidne e. o. vagn- och stallkarlen A. W. Tornberg, *Alma Tornberg*, Katrineholm, må från och med innevarande års början under sin återstående livstid, så länge hon förbliver i sitt nuvarande änkestånd, få uppbära en årlig pension av 384 kronor».

Beträffande motiveringen hänvisar utskottet till motionen.

Av tillgängliga handlingar framgår, att e. o. vagn- och stallkarlen Anders Wilhelm Tornberg varit anställd hos statens järnvägar från den 1 februari 1876 till den 1 mars 1918, då han erhöll avsked med pension; att han avlidit den 19 maj 1926 och efterlämnat, förutom änka Alma Antonia Tornberg, född Lövgren den 2 september 1851 och alltså 77 år gammal, två döttrar, vilka emellertid äro ur stånd att lämna bidrag till moderns uppehälle; samt att änkan är medellös.

Utskottet.

Utskottet har ansett sig böra tillstyrka, att ett årligt understöd beredes änkan Tornberg till belopp, som av motionären föreslagits. Understödet synes böra utgå från ingången av år 1929 och bestridas av trafikmedel.

Utskottet hemställer alltså,

att riksdagen, i anledning av förevarande motion II: 47, må medgiva, att e. o. vagn- och stallkarlen Anders Wilhelm Tornbergs änka Alma Antonia Tornberg, född Lövgren, må från och med den 1 januari 1929 under sin återstående livstid, så länge hon förbliver i sitt nuvarande änkestånd, av trafikmedel uppbära ett årligt understöd av 384 kronor.

52:o.

Ang. årligt understöd åt ritaren C. A. Lilliesköld's änka.

I en inom andra kammaren väckt motion nr 76 har herr *Lundquist* i Rotebro hemställt, »att riksdagen måtte medgiva att till avlidne ritaren vid statens järnvägar Carl Axel Lilliesköld's efterlämnade änka *Elin Lilliesköld*, Råsunda, må utgå ett årligt understöd av 600 kronor».

Beträffande motiveringen för förslaget i fråga får utskottet hänvisa till motionen jämte därvid fogad bilaga.

Av handlingarna i ärendet inhämtas, att Carl Axel Lilliesköld, som var född den 23 juni 1848, varit anställd vid statens järnvägar såsom extra ritare under åren 1876—1878 och såsom ordinarie ritare under tiden 1 januari 1879—30 september 1915, då han erhöll avsked med pension; att han den 30 maj 1915 vid en ålder av nära 67 år ingått äktenskap; att han avlidit den 6 maj 1925, efterlämnande änka Elin Lilliesköld, född Rydén den 31 januari 1867 och alltså 62 år gammal; samt att änkan enligt vad som intygats av vederbörande pastorsämbete är i behov av hjälp.

Enligt § 6 i reglementet för statens järnvägars änke- och pupillkassa skall äktenskap, på grund varav anspråk å pension från kassan framställes, vara ingånget före delägarens avskedstagande och innan han fyllt 50 år. Dock må den, som ingår äktenskap efter uppnådda 50 år och fortfarande är anställd i ordinarie tjänst vid statens järnvägar, kunna såsom delägare förvärva pensionsrätt för sina efterlevande, så framt han till kassan erlägger avgifter, motsvarande fulla värdet av sådan förmån, därvid vederbörlig hänsyn skall tagas till av honom förut till kassan inbetalda avgifter.

Såsom framgår av den ovan lämnade redogörelsen ingingo makarna Lilliesköld äktenskap, efter det mannen fyllt 50 år, men då han därvid fortfarande var anställd i ordinarie tjänst vid statens järnvägar, hade han ägt rätt att mot erläggande av stadgade avgifter förvärva pensionsrätt i kassan för änkan. Han underlät emellertid att göra detta, och i följd därav äger änkan Lilliesköld icke åtnjuta pension från nämnda kassa. Enligt vad utskottet inhämtat, belöpte sig ifrågavarande avgifter till 1,555 kronor 85 öre.

Utskottet. Utskottet har under punkten 43 här ovan uttalat betänkligheter mot beviljande av pension av statsmedel åt änka efter ordinarie befattningshavare vid statens järnvägar, vilken ingått äktenskap efter avgång ur tjänsten, och till följd därav saknat pensionsrätt i statens järnvägars änke- och pupillkassa. I nu förevarande fall har visserligen äktenskapet slutits, under det mannen fortfarande varit i tjänst men endast några månader, innan han efter uppnådd pensionsålder erhöll avsked från sin befattning. Vid sådant förhållande finner utskottet icke anledning att beträffande nu förevarande framställning intaga en annan ståndpunkt än den utskottet intagit i fråga om den ovan under punkten 43 omförmälda framställningen. Utskottet anser sig alltså böra avstyrka bifall till den föreliggande motionen.

Utskottet hemställer förty,

att förevarande motion II: 76 icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

53:o.

Ang. årliga understöd åt ritaren Hjalmar S. Flodérus' änka och minderåriga barn.

I en inom andra kammaren väckt motion nr 77 har herr *Lundquist* i Rotebro hemställt, »att riksdagen måtte medgiva, att till avlidne ritaren vid statens järnvägsbyggnader *Hjalmar Styrbjörn Flodérus' änka* må utbetalas ett understöd av 500 kronor om året samt till *vart och ett av barnen* intill dess de uppnått en levnadsålder av 18 år ett understöd av 200 kronor om året».

Beträffande motiveringen för yrkandet får utskottet hänvisa till motionen med därvid fogade bilagor.

Av motionen med däri åberopade handlingar framgår, att Hjalmar Styrbjörn Flodérus, som avled den 22 oktober 1928, varit anställd såsom ritbiträde vid Porjus kraftverksbyggnad från och med den 1 oktober 1911 till och med den 31 augusti 1916 och såsom ritare vid statens järnvägsbyggnader under tiden från och med den 1 september 1916 till sin död; att han efterlämnat, förutom änka Annie Ulrika Flodérus, född Nyberg den 28 juli 1888 och alltså 40 år gammal, fyra barn, Sigrid, Björn Gustaf Uno, Hjalmar Tore och Hans Åke, födda respektive den 22 februari 1915, den 28 februari 1917, den 5 juli 1920 och den 3 april 1922; samt att behållningen i boet efter mannen uppgick till 3,236 kronor 50 öre.

Utskottet.

Utskottet vill erinra, att järnvägsstyrelsen i sitt ovanberörda utlåtande över statskontorets den 12 november 1928 framlagda utredning rörande riktlinjer för beviljande av understöd av statsmedel åt efterlevande efter vissa statsanställda uttalat såsom sin uppfattning, att efterlevande till tjänstemän vid statens järnvägsbyggnader ej syntes böra ifrågakomma till erhållande av dylikt understöd. Nämnda tjänstemän åtnjöte nämligen i form av högre avlöning än motsvarande tjänstemän vid statens järnvägar ersättning för att de ej ägde medlemskap i statens järnvägars änke- och pupillkassa och vore därför i tillfälle att exempelvis genom försäkringar skydda sina efterlevande. Enligt utskottets mening synas goda skäl vara anförda för den av järnvägsstyrelsen uttalade uppfattningen.

På sätt framgår av utredningen rörande den i nu föreliggande motion gjorda framställningen om understöd åt ritaren Flodérus' efterlevande, har Flodérus' statsanställning huvudsakligen och under senare delen av anställningstiden varit förlagd till statens järnvägsbyggnader. Med hänsyn härtill har utskottet, i anslutning till järnvägsstyrelsens ovan omförmälda uttalande, ansett sig böra avstyrka bifall till den ifrågavarande motionen.

Utskottet hemställer alltså,

att förevarande motion II:77 icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

54:o.

Ang. årligt understöd åt e. o. stationskarlen P. J. Källmans änka.

I en inom andra kammaren väckt motion nr 80 har herr *Bäcklund* hemställt, »att riksdagen måtte medgiva, att förre e. o. stationskarlen vid statens järnvägar i Töreboda Per Johan Källmans änka, *Anna-Lisa Källman, född Johansson,* må från och med den 1 januari 1929, så länge hon förbliver i sitt nuvarande änkestånd, uppbära en årlig pension av 384 kronor».

Beträffande motiveringen för yrkandet anhåller utskottet att få hänvisa till motionen.

Av motionen jämte tillgängliga handlingar inhämtas, att Per Johan Källman, som avled den 6 april 1928, varit anställd i Svea livgarde under åren 1880—1889, vid statens järnvägars banavdelning från den 1 maj 1900 till hösten 1902 och därefter vid trafikavdelningen, där han den 15 januari 1903 antagits till e. o. stationskarl, vilken befattning han innehaft till den 31 oktober 1921, då han avgick med pension; att hans efterlämnade änka Anna-Lisa Källman, född Johansson den 13 augusti 1858 och alltså 70 år gammal, endast äger en liten, ej taxerad stugebyggnad, innehållande ett rum och kök; samt att hon på grund av sjukdom och ålderdomssvaghet är oförmögen till arbete.

Utskottet.

Utskottet, som biträder förslaget om årligt understöd åt änkan Källman med i motionen föreslaget belopp, får hemställa,

att riksdagen, i anledning av förevarande motion II: 80, må medgiva, att förre e. o. stationskarlen Per Johan Källmans änka Anna-Lisa Källman, född Johansson, må från och med den 1 januari 1929 under sin återstående livstid, så länge hon förbliver i sitt nuvarande änkestånd, av trafikmedel uppbära ett årligt understöd av 384 kronor.

55:o.

Ang. årligt understöd åt banarbetaren J. Roséns änka.

I en inom andra kammaren väckt motion nr 156 har herr *Dahlén* hemställt, »att riksdagen måtte bevilja avlidne banarbetaren Johan Roséns änka *Anna Matilda Rosén* i Svartöstaden, Luleå, ett årligt understöd att utgå under hennes återstående livstid».

Beträffande motiveringen för förslaget får utskottet hänvisa till motionen.

Av tillgängliga handlingar inhämtas, att Johan Rosén, född den 10 augusti 1859, innehaft oavbruten anställning såsom stadigvarande banarbetare vid statens järnvägars 24:e bansektion från och med den 5 november 1904 till

sin död den 6 augusti 1923; samt att hans änka Anna Matilda Rosén, född Strandberg den 18 april 1863 och alltså 66 år gammal, är medellös och synes sakna anhöriga, som i nämnvärd grad kunna bidraga till hennes uppehälle.

Utskottet.

De omständigheter, som i motionen åberopats, göra det enligt utskottets mening billigt, att staten i förevarande fall träder hjälpande emellan. Detta synes böra ske genom beviljande åt änkan Rosén av ett understöd under hennes återstående livstid till belopp av 384 kronor årligen. Understödet, vilket torde böra utgå från och med den 1 januari 1929, lärer böra anvisas av trafikmedel.

Åberopande det anförda hemställer utskottet,

att riksdagen, i anledning av förevarande motion II:156, må medgiva, att banarbetaren Johan Roséns änka Anna Matilda Rosén, född Strandberg, må från och med den 1 januari 1929 under sin återstående livstid, så länge hon förbliver i sitt nuvarande änkestånd, av trafikmedel uppbära ett årligt understöd av 384 kronor.

56:o.

Ang. årligt understöd åt verkstadsarbetaren A. J. Eklunds änka.

I en inom andra kammaren av herr *Dahlén* väckt motion nr 157 har hemställts, »att riksdagen måtte bevilja verkstadsarbetaren August Julius Eklunds änka, *Anna Helena Eklund, född Berg*, i Skurholmsstaden, Luleå, ett årligt understöd att utgå från 1 januari i år och så länge hon är i livet».

Beträffande motiveringen får utskottet hänvisa till motionen.

Av tillgängliga handlingar inhämtas, att August Julius Eklund, som avled den 27 september 1927, varit anställd såsom verkstadsarbetare vid statens järnvägar från och med den 1 april 1907 till den 1 januari 1925, då han erhöll avsked med pension; samt att hans efterlämnade änka Anna Helena Eklund, född Berg den 25 februari 1858 och sålunda 71 år gammal, är medellös och synes sakna anhöriga, som i nämnvärd grad kunna draga försorg om hennes uppehälle.

Utskottet.

Då skäl synas föreligga för beviljande av understöd i förevarande fall, vill utskottet förorda, att änkan Eklund tilldelas ett årligt understödsbelopp av 384 kronor, att av trafikmedel utgå från och med den 1 januari 1929.

Utskottet hemställer alltså,

att riksdagen, i anledning av förevarande motion, må medgiva, att förre verkstadsarbetaren August Julius Eklunds änka Anna Helena Eklund, född Berg, må

från och med den 1 januari 1929 under sin återstående livstid, så länge hon förbliver i sitt nuvarande änkestånd, av trafikmedel uppbära ett årligt understöd av 384 kronor.

57:o.

Ang. årligt understöd åt filaren C. A. Grahns minderårige son.

I en inom andra kammaren väckt motion nr 158 har herr *Dahlén* hemställt, »att riksdagen måtte bevilja filaren vid statens järnvägar *Karl Aug. Grahns* änka Klara Josefina Grahn, född Renberg, i Luleå en förhöjning av hennes utgående pension på grund av försörjningsplikten av hennes minderårige *son Per Artur*, född den 23 april 1918, samt att denna förhöjning måtte få räknas från 1 januari 1927».

I motionen erinras, att 1927 års riksdag, i anledning av en inom andra kammaren av herr Samuelsson väckt motion nr 60, tillerkände filaren Carl August Grahns änka Klara Josefina Grahn, född Renberg, ett årligt understöd av 384 kronor, att utgå av trafikmedel från och med den 1 januari 1927 under hennes återstående livstid, så länge hon förbleve i sitt dåvarande änkestånd. I motionen anföres vidare, att i det pensionsbetyg, som låg till grund för pensionen, genom förbiseende icke upptagits änkans minderårige son Per Artur, född den 23 april 1918.

Utskottet.

Bland de handlingar, som — utöver de vid motionen fogade bilagorna — ställts till bankoutskottets förfogande vid behandlingen av den år 1927 väckta motionen, ingick ett åldersbetyg för änkan Grahn, vilket även innehöll uppgift å samtliga hennes barn, bland vilka ett, Per Artur, var minderårigt. Utskottets beslut att tillstyrka understöd åt änkan Grahn fattades sålunda, såsom ock framgår av det i ärendet avgivna utlåtandet nr 38, punkt 59, med hänsyn tagen jämväl till den omständigheten, att änkan hade att draga försorg om ett minderårigt barn. Vid sådant förhållande saknar utskottet anledning att tillstyrka bifall till det nu väckta förslaget om förhöjning av det utav 1927 års riksdag beviljade understödet till änkan Grahn. Utskottet vill erinra, att tillägg till änkepension i form av uppfostringsbidrag till minderåriga barn av riksdagen plägat efter prövning i varje särskilt fall beviljas endast där synnerligen ömmande omständigheter förelegat.

Åberopande det anförda får utskottet hemställa,

att förevarande motion II:158 icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

58:o.

Ang. årligt understöd åt banarbetaren N. R. Sundvalls änka.

I en inom andra kammaren väckt motion nr 159 har herr *Dahlén* hemställt, »att riksdagen måtte bevilja änkan *Johanna Maria Sundvall*, född den 19 mars 1871, ett årligt understöd att utgå under hennes återstående livstid».

Beträffande motiveringen får utskottet hänvisa till motionen.

Av tillgängliga handlingar inhämtas, att Nils Robert Sundvall, född den 2 december 1864, innehaft anställning såsom stadigvarande banarbetare vid statens järnvägars 24:e bansektion från år 1904 till och med den 26 januari 1921, då han avled; samt att hans änka Johanna Maria Sundvall, född Svensdotter den 19 mars 1871 och alltså 58 år gammal, intygats vara medellös och tidvis hava åtnjutit understöd från fattigvården.

Utskottet.

Av handlingarna i ärendet framgår visserligen att änkan Sundvall kommit i åtnjutande av kommunalt understöd, men uppgift saknas rörande storleken av detta understöd. Vid sådant förhållande och då den av motionären i övrigt förebragta utredningen icke möjliggjort för utskottet att bedöma änkans ekonomiska ställning, har utskottet ansett sig böra avstyrka bifall till motionen.

Utskottet hemställer alltså,

att förevarande motion II:159 icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

59:o.

Ang. årligt understöd åt e. o. förste reparatören E. O. Wallins änka.

I en inom andra kammaren väckt motion nr 165 har herr *Nilsson* i Örebro hemställt, »att riksdagen måtte besluta, att till änkan *Eva Lotta Wallin* må utgå ett årligt understöd av 444 kronor».

Beträffande motiveringen får utskottet hänvisa till motionen med därvid fogad bilaga.

Av tillgängliga handlingar framgår, att Erik Oskar Wallin varit anställd vid statens järnvägar såsom e. o. maskin- och pannskötare under tiden 7 maj 1906—30 juni 1921 och såsom e. o. förste reparatör från och med den 1 juli 1921 till sin död den 3 februari 1927; samt att hans änka Eva Lotta Wallin, född Strömberg den 8 mars 1863 och alltså 66 år gammal, är obemedlad och synes sakna anhöriga, som i nämnvärd grad kunna bidraga till hennes försörjning.

Utskottet.

Med hänsyn till vad i motionen framhållits har utskottet funnit sig böra tillstyrka, att ett årligt understöd av statsmedel beviljas e. o. förste repara-

tören Wallins efterlevande änka. Understödet torde, i enlighet med vad som i liknande fall plägat ske, böra bestämmas till 384 kronor.

Åberopande det anförda får utskottet hemställa,

att riksdagen, i anledning av förevarande motion II: 165, må medgiva, att e. o. förste reparatören Erik Oskar Wallins änka Eva Lotta Wallin, född Strömberg, må från och med den 1 januari 1929 under sin återstående livstid, så länge hon förbliver i sitt nuvarande änkestånd, å allmänna indragningsstaten uppbära ett årligt understöd av 384 kronor.

60:o.

Ang. årligt understöd åt järnvägsarbetaren J. F. Svenssons änka.

I en inom andra kammaren väckt motion nr 166 har herr *Nilsson* i Örebro hemställt, »att riksdagen måtte besluta, att till änkan *Karolina Svensson* må utgå ett årligt understöd av 300 kronor.»

Beträffande motiveringen för yrkandet får utskottet hänvisa till motionen med därvid fogade bilagor.

Av handlingarna i ärendet framgår, att järnvägsarbetaren Johan Fredrik Svensson varit anställd vid statens järnvägsbyggnader under åren 1882—1893, 1898—1903 och 1910—30 april 1925, då han avgick med pension; att han avled den 8 augusti 1928, efterlämnande änka Karolina Svensson, född Palm den 1 oktober 1869 och alltså 59 år gammal; samt att änkan är medellös och saknar anhöriga, som i nämnvärd grad kunna bidraga till hennes uppehälle.

Utskottet.

Utskottet vill erinra, att järnvägsstyrelsen i sitt under punkten 1 i det föregående berörda utlåtande i fråga om riktlinjerna för beviljande av understöd av statsmedel åt efterlevande efter vissa statsanställda uttalat beträffande understödsverksamhetens omfattning, att byggnadsarbetare vid statens järnvägsbyggnader på grund av sin lösa anställningsform icke syntes böra medtagas. Styrelsen hade ock i förekommande fall avstyrkt framställningar om pension åt änkor efter dylika anställningshavare; och hade sådan förmån ej heller hittills beviljats.

Utskottet, som delar den av järnvägsstyrelsen sålunda uttalade uppfattningen, har funnit sig böra avstyrka bifall till den nu föreliggande motionen om understöd åt arbetaren vid statens järnvägsbyggnader Johan Fredrik Svenssons änka.

Utskottet hemställer alltså,

att förevarande motion II: 166 icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

61:o.

Ang. årliga understöd åt kontoristen J. A. T. Ströms minderåriga barn.

I en inom andra kammaren väckt motion nr 170 har herr *Hedvall* hemställt, att riksdagen måtte besluta att tilldela kontoristen J. A. T. Ströms båda minderåriga barn *Maj Gunvor Anna,* född den 6 april 1922, och *Lars Gunnar,* född den 14 februari 1924, en årlig pension av 150 kronor vardera.

Beträffande motiveringen får utskottet hänvisa till motionen.

Av tillgängliga handlingar i ärendet inhämtas, att Johan August Ture Ström, född den 18 oktober 1891, antagits i statens järnvägars tjänst såsom extra kontorist den 21 juni 1907, såsom extra ordinarie banvakt den 1 december 1915, såsom ordinarie banvakt den 1 januari 1916 och befordrats den 1 januari 1918 till fast anställd kontorist vid statens järnvägsbyggnader, där han tjänstgjorde till sin död den 8 oktober 1927; att han efterlämnat, förutom änka Margareta Kristina Ström, född Olsson den 5 december 1900 och alltså 28 år gammal, två barn Maj Gunvor Anna, född den 6 april 1922, och Lars Gunnar, född den 14 februari 1924; att änkan, som är medellös, vid läkarundersökning företett symptom å ett lindrigt hjärtfel men i övrigt befunnits frisk samt fri från kroppsliga fel och lyten; samt att behållningen i boet efter mannen uppgick till 1,471 kronor 70 öre.

Utskottet.

Med hänsyn till de omständigheter, som i förevarande fall åberopats, anser sig utskottet böra tillstyrka motionärens förslag, att Ströms minderåriga barn tillerkännas något understöd av statsmedel. Vad beträffar storleken av ifrågavarande understöd har utskottet ansett desamma böra fastställas till 120 kronor för vartdera barnet, att utgå från och med den 1 januari 1929 till och med utgången av det kalenderår, varunder barnet uppnår 18 års ålder.

På grund av det anförda får utskottet hemställa,

att riksdagen, i anledning av förevarande motion II:170, må medgiva, att vartdera av avlidne kontoristen Johan August Ture Ströms och hans änka Margareta Kristina Ströms, född Olsson, minderåriga barn Maj Gunvor Anna och Lars Gunnar må från och med den 1 januari 1929 till och med utgången av det kalenderår, under vilket barnet uppnår 18 års ålder, av trafikmedel uppbära ett årligt understöd av 120 kronor.

62:o.

Ang. årligt understöd åt stationsskrivaren C. A. Sjöcronas änka.

I en inom andra kammaren av herr *Lundquist* i Rotebro väckt motion nr 172 har hemställts, »att riksdagen måtte besluta, att till änkefru *Ellenor Sjöcrona* må utgå ett årligt understöd av 500 kronor».

Beträffande motiveringen för förslaget ifråga tillåter sig utskottet hänvisa till motionen jämte därvid fogade bilagor.

Av handlingarna i ärendet inhämtas, att Cornelius Alexander Sjöcrona, som var född den 23 maj 1857, varit anställd vid statens järnvägar såsom ordinarie stationsskrivare under tiden 1 juni 1883—31 maj 1914, då han på grund av sjukdom erhöll avsked med pension; att han den 6 juni 1918 vid en ålder av 61 år ingått äktenskap; att han avlidit den 5 oktober 1924, efterlämnande änka Ellenor Sjöcrona, född Hermansson den 24 juli 1864 och alltså 64 år gammal; samt att änkan enligt intyg från vederbörande pastorsämbete är sjuklig och medellös.

Änkan Sjöcrona äger icke åtnjuta pension från statens järnvägars änke- och pupillkassa, enär äktenskapet ingåtts efter det mannen erhållit avsked från sin befattning vid statens järnvägar.

Utskottet.

Då omständigheterna i nu förevarande fall i allt väsentligt överensstämma med dem, som föreligga beträffande det under punkten 43 här ovan avsedda fallet, får utskottet under åberopande av vad utskottet under nämnda punkt anfört, hemställa,

att förevarande motion II: 172 icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

63:o.

Ang. årliga understöd åt vissa änkor efter befattningshavare vid statens järnvägar och statens järnvägsbyggnader.

I en inom andra kammaren väckt motion nr 259 har herr *Hage* hemställt, »att riksdagen måtte bevilja följande änkor efter befattningshavare vid statens järnvägar och statens järnvägsbyggnader, nämligen:

1) *Nyström, Hilda Maria,* Svartöstaden, Neder-Luleå, Norrbotten,
2) *Jonsson, Margareta,* Ljuså, Norrbotten,
3) *Andersson, Sofia Vilhelmina,* Bergviken, Luleå, Norrbotten,
4) *Isaksson, Selma,* Lakaträsk, Norrbotten,
5) *Palmgren, Karolina,* Boden, Norrbotten,
6) *Nilsson, Emma,* Bergviken, Luleå, Norrbotten,
7) *Brus, Ester,* Notviken, Luleå, Norrbotten,
8) *Hällgren, Josefina,* Skurholmen, Neder-Luleå, Norrbotten,
9) *Jonsson, Märta Brita,* Neder-Luleå, Norrbotten,
10) *Bergström, Alma Lovisa,* Luleå, Norrbotten,
11) *Ceder, Ida Elisabeth* (Betty), Svartöstaden, Neder-Luleå, Norrbotten,

12) *Kruuse, Signe Gunhild Ingeborg,* Stockholm,
13) *Ek, Ingrid,* Hököpinge församling, Malmöhus län,
14) *Modin, Ingeborg Anna Johanna,* Lycksele, Västerbotten och
15) *Israelsson, Juvina Albertina,* Östersund, Jämtland,

ett årligt understöd eller pension, att utgå från och med den 1 januari 1929 under deras återstående livstid, så länge de förbli i sitt nuvarande änkestånd och med det belopp, som riksdagen med hänsyn till förhållandena kan finna skäligt för respektive änkor.»

Beträffande motiveringen för motionärens förevarande förslag får utskottet hänvisa till motionen.

Av tillgängliga handlingar i förevarande ärenden inhämtas,

att *Viktor Karlsson Nyström,* som avled den 6 juli 1927, varit anställd såsom stadigvarande banarbetare vid statens järnvägars 24:e bansektion från och med år 1906 intill sin död; att han vid sitt frånfälle efterlämnat, förutom änka Hilda Maria Nyström, född Åberg den 24 april 1875 och alltså 54 år gammal, en minderårig dotter, född den 3 juli 1914; samt att änkan lever under bekymmersamma omständigheter;

att *Anders Gustaf Jonsson,* som avled den 24 februari 1923, varit anställd vid statens järnvägar såsom pumpare under tiden 1 juni 1897—31 december 1907 och såsom e. o. vagn- och stallkarl från och med den 1 januari 1908 till den 1 april 1922, då han erhöll avsked med pension; att han vid sin död efterlämnat änka Margareta Jonsson, född Jonsdotter den 7 april 1875 och alltså 54 år gammal; att änkan tillsammans med sina barn — fem söner och två döttrar — äger en till 2,100 kronor taxerad fastighet; samt att av barnen ett är fött den 5 juni 1913 och de vuxna sönerna sakna fast anställning;

att *Samuel Christian Edvard Andersson,* som avled den 23 oktober 1927, tjänstgjort vid statens järnvägar såsom e. o. bromsare under tiden 18 augusti 1892—31 mars 1920, då han erhöll avsked med pension; att han vid sin död efterlämnat, förutom änka Sofia Vilhelmina Andersson, född Lindström den 31 januari 1863 och alltså 66 år gammal, elva vuxna barn, vilka samtliga äro i små ekonomiska omständigheter och ej kunna i nämnvärd mån bidraga till moderns uppehälle; att änkan äger en mindre fastighet, vilken utom förmånen av bostad giver en inkomst av 300 kronor om året, varav emellertid 75 kronor åtgå till ränta å skuld för fastigheten, samt att änkan på grund av hjärtsjukdom är fullständigt oförmögen till arbete;

att *Isak Olof Isaksson,* som avled den 7 mars 1928, varit anställd vid statens järnvägar såsom e. o. vagn- och stallkarl från den 11 augusti 1902 till den 31 mars 1923, då han erhöll avsked med pension; att han vid sin död efterlämnat änka Selma Isaksson, född Petersson den 9 februari 1867 och alltså 62 år gammal; samt att änkan är medellös och saknar anhöriga, som äro pliktiga att bidraga till hennes uppehälle;

att *Karl Johan Palmgren,* som avled den 8 maj 1921, varit anställd såsom

filare vid statens järnvägars verkstäder från den 25 oktober 1892 intill sin död; att han vid sitt frånfälle efterlämnat, förutom änka Karolina Palmgren, född Larsson den 5 maj 1862 och alltså omkring 67 år gammal, åtta barn, därav två söner och sex döttrar, i små ekonomiska omständigheter; samt att änkan, som är medellös, för sin försörjning alltsedan mannens död varit beroende av en av sina söner, till yrket verkstadsarbetare;

att *Benjamin Nilsson,* som avled den 1 juli 1928, varit anställd vid statens järnvägar såsom filare under tiden 10 februari 1897—12 november 1903 och såsom maskinuppsättare från den 1 augusti 1911 intill sin död; att han vid sitt frånfälle efterlämnat, förutom änka Emma Alida Nilsson, född Bäckman den 29 oktober 1879 och alltså 49 år gammal, tre minderåriga barn, Elsa Hildegard, Tage Harald och Sven Assar, födda respektive den 1 juli 1912, den 1 april 1914 och den 16 december 1919; samt att änkan är medellös;

att *Klas Axel Brus,* som avled den 24 augusti 1927, varit anställd vid statens järnvägar såsom svarvare från och med den 1 augusti 1911 intill sin död; att han vid sitt frånfälle efterlämnat, förutom änka Ester Kristina Brus, född Qvarfot den 23 november 1892 och alltså 36 år gammal, två minderåriga barn Margit Elsa Birgitta, född den 23 juli 1919, och Inga Karin Kristina, född den 14 januari 1921; samt att änkan, enligt vad som intygats från vederbörande fattigvårdsmyndighet, är medellös, frånsett en stärbhuset tillhörig fastighet, som dock är belånad till betydande belopp;

att *Karl Anton Hällgren,* som avled den 22 februari 1925, varit anställd såsom stadigvarande banarbetare vid statens järnvägars 24:e bansektion från och med den 8 juni 1897 intill sin död; att han vid sitt frånfälle efterlämnat, förutom änka Josefina Hällgren, född Sundström den 14 maj 1867 och alltså omkring 62 år gammal, en son, som icke i nämnvärd mån kan bidraga till moderns uppehälle; samt att änkan är medellös och under de sista åren uppburit fattigvårdsunderstöd med 15 kronor i månaden;

att *Per Jonsson,* som avled den 7 oktober 1924, varit anställd vid statens järnvägars maskinavdelning såsom e. vagn- och stallkarl under tiden 29 april—14 november 1901 och såsom e. o. vagn- och stallkarl från och med den 15 oktober 1901 till den 15 juni 1920, då han erhöll avsked med pension; att han före år 1901 under olika perioder utfört arbete för statens järnvägars räkning ävensom vid statens järnvägsbyggnader; att han vid sin död efterlämnat, förutom änka Marta Brita Jonsson, född Linde den 11 maj 1865 och alltså omkring 64 år gammal, nio vuxna barn, vilka synas befinna sig i små ekonomiska omständigheter; samt att änkan är medellös och på grund av vissa sjukdomar har sin arbetsförmåga i mycket hög grad nedsatt;

att *Erik Valfrid Bergström,* som avled den 15 november 1921, anställts vid statens järnvägars maskinavdelning såsom e. vagn- och stallkarl den 24 augusti 1891, såsom e. o. vagn- och stallkarl den 16 januari 1901 och såsom e. o. vagnreparatör den 1 oktober 1917; att han erhöll avsked med

pension den 1 april 1921; att han vid sin död efterlämnat änka Anna Lovisa Bergström, född Linder den 15 juli 1876 och alltså 52 år gammal; samt att änkan, som enligt läkarintyg på grund av allmän kraftnedsättning ej kan anses vara fullt arbetsför, är medellös och tidigare haft underhåll av en sin son, anställd som snickare vid statens järnvägar;

att *Johan Oskar Ceder*, som avled den 17 december 1922, varit anställd vid statens järnvägar såsom tillfällig kontorsskrivare under tiden 21 mars 1905—31 mars 1906 och såsom e. o. kontorsskrivare från och med den 1 april 1906 intill sin död; att han vid sitt frånfälle efterlämnat, förutom änka Ida Elisabet Ceder, född Lithner den 12 oktober 1886 och alltså 42 år gammal, två minderåriga barn Valdis Gunvor, född den 9 maj 1914, och Kurt Oskar, född den 28 juli 1915; samt att änkan är medellös;

att *Hans Gustav Erland Kruuse*, som avled den 19 mars 1928, varit anställd dels vid statens järnvägar under tiden 1 februari 1891—31 oktober 1905 såsom e. kontorsbiträde, kontorsbiträde, stationsskrivare och förste stationsskrivare, dels ock vid statens järnvägsbyggnader under tiden 1 maj 1909—19 mars 1928, först såsom avdelningsbokhållare och sedan såsom kontorsskrivare; att han vid sin död efterlämnat änka, Signe Gunhild Ingeborg Eneström Kruuse, född Möller den 30 december 1883 och alltså 45 år gammal; att änkan enligt intyg av läkare har i hög grad nedsatt arbetsförmåga; att behållningen i boet efter mannen uppgick till 5,964 kronor 48 öre; samt att stärbhusdelägare voro utom änkan den avlidnes föräldrar;

att *Jöns Jönsson Ek*, som avled den 19 januari 1925, varit anställd vid statens järnvägar såsom verkstadsarbetare dels under tiden 25 oktober 1883—6 juni 1902, dels ock under tiden den 3 oktober 1910—31 mars 1920, då han erhöll avsked med pension; att han vid sin död efterlämnat, förutom änka Ingrid Ek, född Jönsson den 30 januari 1854 och alltså nu 75 år gammal, fem vuxna barn, vilka icke synas i nämnvärd mån kunna bidraga till moderns uppehälle; samt att änkan, som är medellös, åtnjuter folkpension med 213 kronor om året;

att *Johan Alfred Modin*, som avled den 18 augusti 1926, varit anställd vid statens järnvägsbyggnader såsom materialvakt under tiden 7 november 1898—31 december 1905, såsom materialskrivare under tiden 1 februari 1906—31 oktober 1912 och såsom kontorsskrivare under tiden 1 november 1912—18 augusti 1926; att han vid sin död efterlämnat änka Ingeborg Anna Johanna Modin, född Jenssen den 18 februari 1872 och alltså 57 år gammal; samt att änkan är medellös och på grund av vissa sjukdomar har sin arbetsförmåga i mycket hög grad nedsatt;

att *Israel Israelsson*, som avled den 2 maj 1919, varit anställd vid statens järnvägar såsom hantlangare under tiden 27 april 1894—30 juni 1915 och såsom e. o. stallkarl från och med den 1 juli 1915 intill sin död; att han vid sitt frånfälle efterlämnat, förutom änka Juvina Albertina Israelsson, född Vikström den 7 oktober 1854 och alltså 74 år gammal, fyra barn i små ekonomiska villkor; samt att änkan är medellös.

Utskottet. Utskottet har vid granskning av den föreliggande motionen funnit anledning till erinran, i vad densamma avser förslag om beredande av understöd åt änkorna Brus, Hällgren, Ceder, Kruuse och Modin.

Vad först angår änkan Brus har utskottet icke kunnat biträda förslaget om årligt understöd åt henne. Änkan är nämligen endast 36 år gammal och torde icke heller vara arbetsoförmögen. Därtill kommer, att den i ärendet förebragta utredningen icke giver möjlighet till bedömande av änkans ekonomiska förhållanden.

Vad beträffar änkan Hällgren framgår av handlingarna i ärendet, att hon åtnjuter kommunalt understöd. Utskottet har på grund härav ansett sig böra avstyrka motionärens förslag om beviljande av understöd av statsmedel till henne.

Vidkommande därefter änkan Ceder framgår av utredningen, att hon vid mannens frånfälle år 1922 endast uppnått en ålder av 36 år samt att hon, såvitt handlingarna utvisa, icke lider av sjukdom. Att under sådana förhållanden understöd skulle beredas änkan har utskottet icke ansett sig kunna förorda. Icke heller har utskottet funnit lämpligt att i nu förevarande fall tillstyrka understöd i form av uppfostringsbidrag åt makarna Ceders två minderåriga barn.

Vad slutligen angår förslagen om beredande av understöd åt änkorna Kruuse och Modin vill utskottet framhålla, att, såsom framgår av utredningen i dessa ärenden, deras män varit anställda vid statens järnvägsbyggnader, Kruuse under större delen av den tid, han tjänat staten, och Modin under hela sin statsanställning. Med hänsyn till den ståndpunkt, utskottet, på sätt under punkten 53 angivits, funnit sig böra intaga till frågan om beviljande av understöd åt efterlevande efter vid statens järnvägsbyggnader anställda tjänstemän, får utskottet avstyrka bifall jämväl till de här förevarande framställningarna.

I fråga om övriga i motionen omförmälda änkor synas enligt utskottets mening billighetsskäl tala för beviljande av understöd av statsmedel. Samtliga äro nämligen änkor efter befattningshavare, vilka under en jämförelsevis lång tid tjänat staten, och äro antingen på grund av hög ålder eller av styrkt sjukdom oförmögna till arbete, med vilket de kunna försörja sig. Av handlingarna att döma synas de även vara i sådana ekonomiska omständigheter, att behov av understöd torde få anses föreligga. Under sådana förhållanden har utskottet funnit sig böra tillstyrka, att årliga understöd av trafikmedel beredas ifrågavarande änkor. Understöden synas, i enlighet med vad i åtskilliga liknande fall beviljats, böra bestämmas till 384 kronor årligen samt utgå av trafikmedel från och med den 1 januari 1929.

Under åberopande av det anförda får utskottet hemställa,

a) att riksdagen, i anledning av förevarande motion II: 259, i vad den avser understöd åt banarbetaren Viktor Karlsson Nyströms änka Hilda Maria Nyström, född

Åberg, e. o. vagn- och stallkarlen Anders Gustaf Jonssons änka Margareta Jonsson, född Jonsdotter, e. o. bromsaren Samuel Christian Edvard Anderssons änka Sofia Vilhelmina Andersson, född Lindström, e. o. vagn- och stallkarlen Isak Olof Isakssons änka Selma Isaksson, född Petersson, filaren Karl Johan Palmgrens änka Karolina Palmgren, född Larsson, maskinuppsättaren Benjamin Nilssons änka Emma Alida Nilsson, född Bäckman, e. o. vagn- och stallkarlen Per Jonssons änka Marta Brita Jonsson, född Linde, e. o. vagnreparatören Erik Valfrid Bergströms änka Anna Lovisa Bergström, född Linder, verkstadsarbetaren Jöns Jönsson Eks änka Ingrid Ek, född Jönsson, och e. o. stallkarlen Israel Israelssons änka Juvina Albertina Israelsson, född Vikström, må medgiva, att en var av bemälda änkor må från och med den 1 januari 1929 under sin återstående livstid, så länge hon förbliver i sitt nuvarande änkestånd, av trafikmedel uppbära ett årligt understöd av 384 kronor; samt

b) att förevarande motion II: 259, i vad den avser understöd åt svarvaren Klas Axel Brus änka Ester Kristina Brus, född Qvarfot, banarbetaren Karl Anton Hällgrens änka Josefina Hällgren, född Sundström, e. o. kontorsskrivaren Johan Oskar Ceders änka Ida Elisabet Ceder, född Lithner, samt kontorsskrivarna Hans Gustav Erland Kruuses änka Signe Gunhild Ingeborg Eneström Kruuse, född Möller, och Johan Alfred Modins änka Ingeborg Anna Johanna Modin, född Jenssen, icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

II. Telegrafverkets medel.

64:o.

Ang. årliga understöd åt linjearbetaren A. G. Heds änka och minderåriga dotter.

I en inom första kammaren väckt motion nr 20 hava herrar *Carlsson, Carl* och *Norling* hemställt, »att riksdagen måtte bevilja änkan *Anna Maria Hed* ett årligt understöd av 500 kronor från och med den 1 januari 1929, att utgå till henne, så länge hon lever ogift, samt hennes minderåriga dotter *Alva Margareta,* född den 7 augusti 1914, likaledes ett årligt understöd av 150 kronor från och med samma tidpunkt.»

Beträffande motiveringen för förslaget får utskottet hänvisa till motionen.

Av handlingarna i ärendet inhämtas beträffande linjearbetaren Anders Gustaf Heds anställning i statens tjänst, att han antogs såsom tillfällig linjearbetare vid telegrafverket den 26 augusti 1901 och såsom fast linjearbetare därstädes den 26 juni 1902. Sistnämnda anställning innehade han därefter till sin död den 2 juni 1928. Han efterlämnade vid sitt frånfälle, förutom änka Anna Maria Hed, född Eriksson den 27 december 1876 och alltså 52 år gammal, fyra barn — två söner och två döttrar. Av sönerna är den ene chaufför, och den andre vårdas å sanatorium för lungtuberkulos. Döttrarna äro födda respektive den 18 juli 1912 och den 7 augusti 1914; den yngsta dottern Alva Margareta är enligt läkares utsago på grund av vissa sjukdomar oförmögen till arbete av förvärvsnatur under hela uppväxttiden. Enligt bouppteckning efter mannen uppgick behållningen i boet till 2,383 kronor 8 öre.

Utskottet.

Med hänsyn till de föreliggande omständigheterna finner utskottet billighetsskäl tala för, att änkan Hed beredes något understöd av statsmedel. Beträffande understödets storlek har utskottet funnit anledning saknas att förorda högre belopp än 384 kronor årligen. Vad angår motionärens förslag om särskilt understöd till änkans minderåriga dotter Alva Margareta har utskottet icke ansett sådant understöd böra ifrågakomma; då dottern redan är över 14 år gammal, skulle detsamma dessutom endast komma att utgå under några få år.

Åberopande det anförda får utskottet hemställa,

att riksdagen i anledning av förevarande motion I: 20, må medgiva, att linjearbetaren Anders Gustaf Heds änka Anna Maria Hed, född Eriksson, må från och med den 1 januari 1929 under sin återstående livstid, så länge hon förbliver i sitt nuvarande änkestånd, av telegrafverkets medel uppbära ett årligt understöd av 384 kronor.

65:o.

Ang. årliga understöd åt arbetaren C. A. Forsbergs änka och minderårige son.

I en inom andra kammaren väckt motion nr 42 har herr *Höglund* i Göteborg hemställt, »att riksdagen måtte bevilja dels änkan *Hulda Martina Forsberg, född Sjögren*, ett årligt understöd av 384 kronor, så länge hon lever i sitt nuvarande änkestånd, dels ock hennes minderårige son *Stig Karl Vilhelm* ett årligt understöd av 100 kronor.»

Beträffande motiveringen för yrkandet tillåter sig utskottet att hänvisa till motionen.

Av tillgängliga handlingar inhämtas, att arbetaren Carl August Forsberg varit anställd vid telegrafverkets verkstäder från den 30 maj 1913 till den 3 juni 1928, då han avled; att han vid sin död efterlämnat, förutom änka Hulda Martina Forsberg, född Sjögren den 21 januari 1892 och alltså 37 år gammal, en minderårig son Stig Carl Vilhelm, född den 26 maj 1921; att änkan lider av sockersjuka; samt att hon åtnjuter fattigvårdsunderstöd med 35 kronor i månaden.

Utskottet.

Då, såsom handlingarna i ärendet utvisa, änkan Forsberg är i åtnjutande av kommunalt understöd, saknar utskottet anledning att i förevarande fall tillstyrka beviljande av understöd av statsmedel.

Utskottet hemställer alltså,

att förevarande motion II: 42 icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

66:o.

Ang. pension åt f. föreståndaren för Vinga telegraf- och signalstation A. P. Hanssons änka.

I en inom andra kammaren väckt motion nr 174 har herr *Lithander* hemställt, »att riksdagen ville besluta, att förutvarande föreståndaren för Vinga telegraf- och signalstation Anton Petrus Hanssons efterlämnade änka *Anna Elin Hansson, född Pettersson*, måtte tillerkännas en årlig pension av kronor 960.»

Beträffande motiveringen för yrkandet får utskottet hänvisa till motionen.

Av motionen framgår, att när föreståndaren för Vinga telegraf- och signalstation Anton Petrus Hansson, som var född den 6 juli 1848, efter en tjänstetid av 53 år från och med år 1915 avgick från sin befattning, han av riksdagen tillerkändes ett årligt understöd av 2,000 kronor. Hansson avled den 1 november 1927, efterlämnande änka Anna Elin Hansson, född Pettersson den 15 juni 1869 och alltså snart 60 år gammal, och fyra till myndig ålder komna barn. Boet efter Hansson utvisade icke någon behållning.

Såsom stöd för sitt yrkande har motionären bland annat åberopat, att riksdagen tidigare i ett med änkan Hanssons likartat fall beviljat årligt understöd. 1912 års riksdag hade nämligen medgivit sådant åt förre föreståndaren vid Vinga optiska telegrafstation Carl Georg Oscar Larssons änka Johanna Charlotta Larsson, född Löfgren. I fråga om avlöning hade Larsson och Hansson varit ungefär jämställda. Larssons avlöning hade under åren 1910 och 1911 utgått med 2,450 kronor samt från och med den 1 januari 1912 med 2,700 kronor, Hansson hade de senaste åren uppburit 2,500 kronor jämte fri bostad. Båda kunde åberopa sig på en avsevärd tjänstålder, vida överstigande vad som eljest erfordrades för full pension, och för båda gällde, att de varit utestängda från att genom inträde i telegrafverkets pensionsinrättning vinna delägarskap i samma verks änke- och pupillkassa.

För änkan Larsson hade det årliga understödet bestämts till 640 kronor, eller det belopp, som enligt dåvarande bestämmelser tillkommit änka efter assistent. Som dylik befattningshavares änka numera vore berättigad till en årlig pension av 960 kronor, skulle detta belopp med tillämpning av samma principer, som legat till grund för riksdagens ovan anförda beslut, vara av förhållandena påkallat.

Över ifrågavarande motion har utskottet i vederbörlig ordning införskaffat utlåtande av statskontoret, som i ärendet hört telegrafstyrelsen.

Telegrafstyrelsen har, under vitsordande av motionens uppgifter, tillstyrkt understöd åt änkan Hansson på sätt föreslagits i densamma. Beträffande pensionsbeloppets storlek hade styrelsen så mycket mindre att erinra mot detsamma, som Hanssons tjänsteställning såsom föreståndare för Vinga telegraf- och signalstation finge anses hava varit högre än telegrafassistents.

Statskontoret har såsom sin mening framhållit, att intet syntes vara att erinra mot bifall till motionen. Pensionen syntes böra anvisas att utgå av telegrafverkets medel.

Utskottet. Även utskottet är av den uppfattningen, att änkan Hansson bör tillerkännas understöd av statsmedel. Vad beträffar storleken av detta understöd torde emellertid det av motionären föreslagna och av myndigheterna tillstyrkta beloppet av 960 kronor få anses vara väl högt i jämförelse med de belopp, som plägat av riksdagen beviljas till efterlevande efter befattningshavare i tjänsteställning, motsvarande den Hansson innehaft. Utskottet vill erinra, att då riksdagen under de senare åren tillerkänt understöd åt efterlevande efter befattningshavare i statens tjänst, vilka icke kunnat förvärva familjepensionsrätt i av staten understödd kassa, dessa understöd fastställts till lägre belopp än de pensioner, som skulle utgått med tillämpning av de för vederbörande kassa gällande bestämmelserna. Den sålunda verkställda reduceringen har motiverats därmed, att befattningshavaren icke haft att erlägga några avgifter för familjepensionering. På grund härav anser

sig utskottet icke kunna i nu förevarande fall tillstyrka högre belopp än 720 kronor. Detta belopp motsvarar dessutom — tillsammans med nu utgående dyrtidstillägg — ungefärligen en av riksdagen tidigare beviljad pension av 640 kronor med därå utgående dyrtidstillägg enligt de förmånligare grunderna.

Utskottet hemställer alltså,

att riksdagen, i anledning av förevarande motion II: 174, må medgiva, att förre föreståndaren för Vinga telegraf- och signalstation Anton Petrus Hanssons änka Anna Elin Hansson, född Pettersson, må från och med den 1 januari 1929 under sin återstående livstid, så länge hon förbliver i sitt nuvarande änkestånd, av telegrafverkets medel uppbära en årlig pension av 720 kronor.

Stockholm den 22 april 1929.

På bankoutskottets vägnar:

C. E. SVENSSON.

Vid förestående ärendens slutbehandling inom utskottet hava närvarit:

från första kammaren: herrar *C. E. Svensson, Pettersson* i Olofstorp, *Lindley, Lindgren, Ström, Johansson* i Friggeråker, *Abrahamsson* och *P. A. Larsson;* samt

från andra kammaren: herrar *Winkler, Borggren, Bäcklund, Wikström, Lovén, Svensson* i Betingetorp, *Leffler* och *Edberg;* dock att i behandlingen av punkten 65 herr *Höglund* i Göteborg deltagit i stället för herr *Lovén.*

Reservationer:

vid punkten 1 (vissa allmänna frågor rörande understöd åt efterlevande efter statsanställda m. m.):

av herr *Bäcklund,* som ansett att utskottet bort i ämnet yttra följande:

»Även utskottet finner det vara förenat med stora svårigheter att uppställa generella regler för ifrågavarande understödsverksamhet, vilken grundar sig på en skälighetsprövning och vid vilken alltså hänsyn måste tagas till

förhållandena i varje särskilt fall. Så länge någon ordnad, på avgifter baserad familjepensionering för icke-ordinarie anställningshavare i statens tjänst ännu ej åvägabragts, lärer emellertid denna av billighetsskäl påkallade understödsverksamhet böra fortgå, och man torde alltså tillsvidare vara hänvisad att fortfarande därvid tillämpa en diskretionär prövning av omständigheterna i de särskilda fallen. Detta hindrar likväl icke, att vissa begränsande normer — vilka dock endast i stora drag låta sig fixeras — kunna och böra tillämpas, liksom ock sådana normer hittills iakttagits vid ifrågavarande verksamhet. Det bör emellertid betonas, att berörda begränsningar böra avvägas främst ur synpunkten av de förpliktelser, vilka staten såsom arbetsgivare kan anses skäligen böra ikläda sig, och vid prövningen av understödsfrågorna bör alltså icke åt behovssynpunkterna *enbart* givas utslagsgivande verkan.

Även om utskottet funnit, att statens ifrågavarande understödsverksamhet bör utövas efter så vitt möjligt enhetliga grunder, synes dock tidpunkten ännu ej vara inne att giva förord för en sådan anordning, statskontoret ifrågasatt, nämligen att prövningen av förevarande pensionsärenden skulle uppdragas åt Kungl. Maj:t, som i riksdagens ställe skulle i de flesta fall fatta de avgörande besluten, varvid de på detta sätt beviljade pensionerna skulle utgå av en särskilt för detta ändamål av riksdagen årligen fastställd anslagssumma. Utskottet får såsom skäl för denna ståndpunkt erinra, att innevarande års riksdag beslutat att i skrivelse till Kungl. Maj:t ånyo betona angelägenheten av att vissa pensionsfrågor snarast bringas till lösning. Därvid har anförts bland annat, att den omständigheten, att frågan om tjänstepensionsrätt för icke-ordinarie befattningshavare icke blivit löst, lagt hinder i vägen för ordnande av familjepensionering för sådana befattningshavare.

Komma dessa pensionsfrågor, berörande icke-ordinarie befattningshavare och deras familjemedlemmar, att inom en nära framtid lösas, torde det vara välbetänkt att icke nu vidtaga ändringar i sättet för understödsverksamhetens handhavande utan att avvakta, om ej lösningen av ovannämnda pensionsfrågor kommer att efter några års tillämpning avlyfta från riksdagen det mesta arbetet med pensionsärenden utav denna art.

Utskottet kan alltså icke nu förorda en omläggning av understödsärendenas behandling efter de grunder, som i föredragande departementschefens redogörelse omnämnas, nämligen en centralisering till finansdepartementet av dessa ärendens behandling, vilket torde medföra behovet av vissa förändringar i personalorganisationen inom Kungl. Maj:ts kansli med ty åtföljande utgiftsökning. Med hänsyn härtill bör någon förändring i angiven riktning icke vidtagas förr än riksdagen blivit i tillfälle att pröva, om något behov härutav förefinnes, efter det de omnämnda pensionsfrågorna vunnit sin lösning.

Vad sålunda i ärendet förekommit har utskottet endast velat för riksdagen

omförmäla;»

vid punkten 25 (ang. årligt understöd åt änkan Elin Andersson, född Svensdotter):

av herr *Bäcklund,* som ansett, att utskottets yttrande och förslag bort äga följande lydelse:

»Såsom av motionären erinras, innefattar den föreliggande motionen ett förnyande av en vid 1928 års riksdag motionsvis gjord framställning om understöd åt änkan Andersson, vilken framställning, sedan densamma avstyrkts av bankoutskottet under hänvisning till att mannen avlidit redan år 1917, icke föranledde någon riksdagens åtgärd.

Med hänsyn till de ömmande omständigheter, som föreligga i förevarande fall och då änkan Andersson vid mannens död redan uppnått en ålder av 58 år, har utskottet funnit sig böra biträda det i motionen framlagda förslaget.

Utskottet hemställer alltså,

att riksdagen, i anledning av förevarande motion I: 30, må medgiva, att daglönaren Mattis Andreasson Anderssons änka Elin Andersson, född Svensdotter, må från och med den 1 januari 1929 under sin återstående livstid, så länge hon förbliver i sitt nuvarande änkestånd, å allmänna indragningsstaten uppbära ett årligt understöd av 384 kronor»; samt

vid punkten 65 (ang. årliga understöd åt arbetaren C. A. Forsbergs änka och minderårige son):

av herrar *Bäcklund* och *Höglund* i Göteborg, vilka yrkat,

att riksdagen, i anledning av förevarande motion II: 42, må medgiva, att avlidne arbetaren Carl August Forsbergs och hans änka Hulda Martina Forsbergs, född Sjögren, minderårige son Stig Carl Vilhelm må från och med den 1 januari 1929 till och med utgången av det kalenderår, varunder han uppnår 18 års ålder, av telegrafverkets medel uppbära ett årligt understöd av 120 kronor.

Innehållsförteckning.

Sid.

A. Vissa allmänna frågor rörande understöd åt efterlevande efter statsanställda m. m. 1

B. Pensioner eller understöd, att utgå från allmänna indragningsstaten

I. Ang. justitiedepartementet 13
II. Ang. utrikesdepartementet 15
III. Ang. försvarsdepartementet 16
IV. Ang. socialdepartementet 48
V. Ang. kommunikationsdepartementet 52
VI. Ang. ecklesiastikdepartementet 53
VII. Ang. jordbruksdepartementet 57
VIII. Ang. handelsdepartementet 62

C. Pensioner eller understöd, att utgå av affärsdrivande verks medel

I. Trafikmedel 66
II. Telegrafverkets medel 92

Stockholm, Isaac Marcus Boktryckeri-Aktiebolag, 1929.